

Zpráva o plnění Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012

Podklad pro 17. zasedání Rady vlády pro seniory a stárnutí populace
konané dne 31. srpna 2012

Obsah:

Úvod	2
1. Základní principy	3
2. Aktivní stárnutí	32
3. Zdraví a zdravé stárnutí	66
4. Participace a lidská práva	83
5. Implementace a spolupráce	99
6. Připomínky k programu a návrhy na jeho aktualizaci:	101

Úvod

Usnesením vlády České republiky ze dne 9. ledna 2008 č. 8 byl schválen Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 (dále jen „Program“). Celé znění Programu lze nalézt na stránkách Rady vlády pro seniory a stárnutí populace (viz <http://www.mpsv.cz/cs/5045>).

Program vychází z předpokladu, že ke zvýšení kvality života ve stáří a k úspěšnému řešení výzev spojených s demografickým stárnutím je nezbytné zaměřit se na následující strategické oblasti a priority, které je žádoucí prosazovat horizontálně napříč sektory a na všech úrovních veřejné správy:

- Aktivní stárnutí
- Prostředí a komunita vstřícná ke stáří
- Zlepšení zdraví a zdravotní péče ve stáří
- Podpora rodiny a pečovatелů
- Podpora participace na životě společnosti a ochrana lidských práv

Dr. Ing. Jaromír Drábek, ministr práce a sociálních věcí a předseda Rady vlády pro seniory a stárnutí populace (dále jen „Rada“), obdržel v souladu s usnesením vlády ze dne 9. ledna 2008 č. 8 od příslušných ministrů zprávu o plnění opatření Programu v rámci jednotlivých resortů. Níže je uveden přehled plnění Programu podle jednotlivých opatření, který byl zpracován na základě obdržených podkladů. Informace v této zprávě tedy odrážejí stav platný do 31. května 2012. Zpráva o plnění Programu se předkládá jako podklad pro 17. zasedání Rady, které se koná dne 31. srpna 2012. Rada jako poradní a iniciativní orgán vlády může v případě potřeby navrhnout a realizovat kroky k aktualizaci, resp. posílení plnění Programu.

Vzhledem k tomu, že výše uvedené usnesení v bodě III. vyzývá hejtmany, primátora hlavního města Prahy, primátory měst Brna, Ostravy a Plzně a představitele místní samosprávy ke spolupráci na realizaci cílů a opatření Programu a k podpoře regionálních a místních aktivit v této oblasti požádalo Ministerstvo práce a sociálních věcí hejtmany a primátory uvedených měst o zaslání informací o aktivitách a iniciativách kraje (města) v této oblasti, a současně jim nabídlo možnost uplatnit podněty a návrhy na aktualizaci, doplnění či zpřesnění stávajících opatření Programu dle zkušeností a priorit samosprávy v této oblasti.

Kromě výše uvedených subjektů byly osloveny také vybrané seniorské a proseniorské organizace, jejichž předsedové jsou zároveň členy Rady. Zástupcům těchto organizací byla tak nabídnuta možnost prezentovat své aktivity a iniciativy, popř. uplatnit podněty a návrhy na aktualizaci stávajících opatření Programu.

Obdržené informace budou následně zpracovány a předány členům Rady.

1. Základní principy

2. A. *Prosazovat uplatňování uvedených principů v jednotlivých oblastech a úrovních veřejné správy a posuzovat politiky a opatření z hlediska jejich dopadu na starší osoby. Klást důraz na zabránění diskriminaci na základě věku a ochranu lidských práv.*

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Ministerstvo kultury prostřednictvím odboru lidských zdrojů (dále jen „OLZ“) činí všechny kroky pro to, aby žádný ze zaměstnanců nebo uchazečů o zaměstnání na Ministerstvu kultury (dále jen „ministerstvo“) nebyl diskriminován ze žádného důvodu, tedy ani z důvodu věku. Politika nediskriminace je nedílnou součástí všech postupů a vnitřních norem ministerstva. Všechny materiály, které jsou poskytovány OLZ připomínkám, jsou zaměstnanci OLZ posuzovány rovněž z pohledu kritéria rovného zacházení.

Jako argument pro podporu tvrzení, že k diskriminaci zaměstnanců z důvodu věku, chápáno ve smyslu vyššího věku, nedochází, je možno použít věkový rozbor zaměstnanců ministerstva. Z něj vyplývá, že početně nejsilnější je skupina zaměstnanců ve věku 50-59 let (a to již dlouhodobě), která v roce 2011 tvořila 30,11% všech zaměstnanců ministerstva. Ze součtu se skupinou zaměstnanců ve věku 60+, kterých bylo 16,13% z celkového počtu zaměstnanců, pak vyplývá, že početně nejsilnější skupina zaměstnanců ministerstva v roce 2011 byla věkové kategorii nad 50 let.

Práva a povinnosti vyplývající ze sjednaného pracovního poměru jsou stejná pro zaměstnance všech věkových kategorií. Ministerstvo si cení znalostí a pracovních zkušeností zaměstnanců s vyššího věku a umožňuje jim dále se rozvíjet. V rámci péče o zaměstnance podporuje jejich další rozvoj, resp. prohlubování jejich kvalifikace. Obecná rovnost přístupu ke vzdělávání je zajištěna vnitřními normami, které neobsahují žádná diskriminační ustanovení. Na základě plánů vzdělávacích akcí je zaměstnancům umožněno účastnit se všech nabízených vzdělávacích akcí, včetně jazykového vzdělávání. Specificky k prohloubení povědomí o principech politiky nediskriminace a rovného zacházení je minimálně jednou ročně konán seminář, přičemž v roce 2011 byl zaměřen na „Genderový aspekt stárnutí“. Za účelem získávání dalších cenných informací se 2 zaměstnankyně ministerstva zúčastnily konference pořádané Ministerstvem vnitra ČR s názvem „Cesta k mezigeneračnímu dialogu ve veřejné správě“.

Zaměstnanecké benefity z fondu kulturních a společenských potřeb (dále jen „FKSP“) jsou poskytovány všem zaměstnancům bez rozdílu věku. Pravidla čerpání FKSP jsou tvořena s přihlédnutím k principům rovného zacházení.

Toto opatření je uplatňováno také v rámci příspěvkových organizací Ministerstva kultury i ve všech oblastech, které jsou v gesci Ministerstva kultury.

V oblasti médií a audiovize je toto opatření naplňováno na základě zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů, který v § 2 písm. C) výslovně uvádí: *„Hlavními úkoly veřejné služby v oblasti televizního vysílání jsou zejména vytváření a šíření programů a poskytování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem mj. na jejich věk, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti.“*

Totožné ustanovení obsahuje i zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů. Obdobné ustanovení obsahuje i zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Toto opatření se dále naplňuje na základě zákona č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání).

Podle ust. § 6 odst 2 tohoto zákona *„je poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání povinen zajistit, aby audiovizuální mediální služba na vyžádání neobsahovala sdělení záměrně zpracované tak, aby mělo vliv na podvědomí fyzické osoby, aniž by jej tato osoba vědomě vnímala, a aby nepodněcovala k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení“.*

Jak bylo již výše uvedeno, toto opatření je naplňováno i v rámci činnosti příspěvkových organizací Ministerstva kultury. Například Národní ústav lidové kultury ve Strážnici (dále jen „NÚLK“) využívá celoživotních zkušeností a znalostí seniorů v pracovních vztazích – podílejí se na plnění úkolů činnosti NÚLK, na realizaci výzkumných projektů i kulturně výchovných programů (varianty: a) zaměstnanci jako pracující důchodci, b) externí spolupracovníci). Při pořádání kulturních aktivit NÚLK poskytuje důchodcům slevy na vstupném ve výši 50%. Při Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici mají senioři ve věku nad 70 let vstup zcela zdarma.

Odbor ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií (dále jen „OMG“) se při hodnocení naplňování Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 v roce 2011 zabýval také hodnocením plnění programu příspěvkovými organizacemi v gesci OMG – muzei a galeriemi. Bylo zjištěno, že na všech pracovištích je důsledně dbáno ustanovení § 1 zákona č. 1/1991 Sb. A předpisy vyplývající z tohoto ustanovení jsou striktně dodržovány. Pracovní právní předpisy dbající na dodržování zákazu diskriminace jsou plněny nebo se na některých pracovištích vůbec nevyskytl situace, která by potřebu vydání takovéto vnitřní směrnice vyvolala. V příspěvkových organizacích v gesci OMG pracuje velké procento zaměstnanců ve vyšším věku. Z velké části se jedná o vědecké pracovníky. Jejich zkušenosti jsou pro organizaci přínosem. Řada jich působí ve vědeckých radách. Další skupinou jsou pracovníci pracující jako obslužný personál (kustodi v expozicích, prodavači upomínkových předmětů a pokladní v expozicích, vrátní, šatnáři).

Národní technické muzeum: Senioři v zaměstnaneckém poměru v roce 2011: 4 senioři

Muzeum Jana Amose Komenského: Senioři v zaměstnaneckém poměru v roce 2011: 4 senioři

Národní muzeum: 56 osob v zaměstnaneckém poměru nad 60 let. Řada seniorů spolupracuje s Národním muzeem na výzkumech a zpracování sbírkových fondů – zejména přispěli při přípravě sbírek na stěhování Historické budovy. Podílejí se na přípravě publikací, přednášek (tato účast je spíše na dobrovolnické bázi).

Uměleckoprůmyslové museum v Praze: Senioři v zaměstnaneckém poměru v roce 2011: 20 seniorů. Seniorů využívají zejména jako kurátorů, kteří mají většinou smlouvu na speciální odborné projekty, nebo pracují na zkrácený pracovní úvazek či jako dobrovolníci. Moravské zemské muzeum: Senioři v zaměstnaneckém poměru v roce 2011: 78 seniorů a na dohodu o pracovní činnosti 35. Proběhl dotazníkový průzkum se zapojením seniorů – požadavky starších návštěvníků na „úroveň přátelského prostředí muzea pro seniory“. Výsledky průzkumu byly zveřejněny na odborném semináři věnovaném problematice práce se seniory v kulturních institucích: Muzeum pro starší a pokročilé.

Národní galerie v Praze: Senioři v zaměstnaneckém poměru v roce 2011: 88 seniorů. Husitské muzeum v Táboře: Senioři v zaměstnaneckém poměru v roce 2011: 3 senioři.

Památník národního písemnictví: Senioři v zaměstnaneckém poměru v roce 2011: 45 seniorů. Senioři byli zapojeni do pěti vzdělávacích programů v průběhu roku 2011. Řada seniorů je zaměstnávána na dohodu a v příštím roce se zvažuje zapojení do průvodcovské služby v Letohrádku hvězda.

Valašské muzeum v případě: Senioři v zaměstnaneckém poměru v roce 2011: 13 a 7 sezónních zaměstnanců. Senioři byly zapojeni v programu Valašský rok, podzim v zahradě a chalupě, Velký redyk /zapojení velkého množství dobrovolníků z řad seniorů).

Technické muzeum v Brně: Senioři v zaměstnaneckém poměru v roce 2011: 35 seniorů. Spolupráce se seniory je spíše na externí bázi. Pro domovy důchodců zajišťuje čtrnáct programů k expozicím a krátkodobé výstavy.

Muzeum umění Olomouc: Senioři v zaměstnaneckém poměru v roce 2011: 42 seniorů. Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou: Senioři v zaměstnaneckém poměru v roce 2011: 10 seniorů.

Muzeum romské kultury: Senioři v zaměstnaneckém poměru v roce 2011: 5 seniorů. V příspěvkových organizacích v gesci OMG nebyl shledán žádný problém s diskriminací starších spoluobčanů. Je tomu právě naopak. Tyto organizace se seniory spolupracují velice úzce a tato spolupráce je nedílnou součástí chodu organizací. Pro muzea a galerie jsou senioři cílovou skupinou, nejen jako platícího návštěvníka, ale zejména také jako člověka podílejícího se na chodu a utváření těchto organizací. Senioři jsou v těchto organizacích zaměstnáváni, anebo se zapojují zcela dobrovolně. Velké množství aktivit zaměřených na seniory má přínos nejen kulturní, ale v neposlední řadě také ekonomická. Velký význam má podporování mezigenerační komunikace, která je pro společnost přínosem.

V rámci meziresortních připomínkových řízení **zmocněnkyně vlády pro lidská práva** posuzuje dopady navrhovaných dokumentů z hlediska všech znevýhodněných skupin, tedy i seniorů.

V listopadu 2011 organizovalo **Ministerstvo vnitra** celostátní meziresortní konferenci „Mezigenerační dialog ve veřejné správě“, jejíž cílem byl monitoring a vyhodnocení plnění opatření Národního plánu ve veřejné správě, tedy jak ve státní správě, tak v samosprávě. Konference se zúčastnilo 89 osob, převážně z resortů, z úřadů samosprávy a ze samotného Ministerstva vnitra. Na základě příspěvků a diskusí, které proběhly v rámci konference, bylo tématu stárnutí věnováno č. 9/2012 časopisu Veřejná správa, který vydává Ministerstvo vnitra. Problematika stárnutí je součástí povinného vstupního vzdělávání nových zaměstnanců a zaměstnankyň MV. Koordinátorka problematiky stárnutí v resortu Ministerstva vnitra v roce 2011 přednášela na toto téma vedoucím zaměstnancům a zaměstnankyním Vyšší policejní školy v Praze.

(Ize vztáhnout i na 4.Q)

Ministerstvo pro místní rozvoj v rámci své gesce za národní regionální programy a program výzkumu a jejich realizaci v obcích a regionech přispívá ke zlepšení života jejich obyvatel. Tím dochází i ke zlepšení životních podmínek starších obyvatel obcí a venkova.

Za jedno ze základních opatření v prosazování a uplatňování sledovaných principů odpovědného přístupu ke starším spoluobčanům na úrovni veřejné správy **Ministerstvo průmyslu a obchodu** považuje důslednou kontrolu dodržování příslušných ustanovení zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. V rámci resortu Ministerstva průmyslu a obchodu kontrolu vykonává především Česká obchodní inspekce. Do zmíněného zákona byla transponována směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách a od roku 2009 je takto novelizovaný zákon v plném rozsahu uplatňován v dozorové praxi. Mimo jiné jsou tak ošetřeny situace, kdy je nekalá obchodní praktika zaměřena na spotřebitele, kteří jsou z důvodu svého věku zvláště zranitelní. Nekalost této praktiky se přitom hodnotí z hlediska průměrného člena skupiny seniorů.

1. ledna 2011 nabyl účinnosti zákon o spotřebitelském úvěru. Zákon je transpozicí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS. Těžiště nové právní úpravy spočívá zejména ve větším důrazu na rozsah informací, které musí poskytnout věřitel spotřebiteli před uzavřením smlouvy, při uzavření samotné smlouvy a v průběhu trvání smluvního vztahu, povinnost věřitele posoudit před uzavřením smlouvy schopnost spotřebitele nabízený úvěr splácet a podat náležité vysvětlení. Dále zákon mimo jiné upravuje právo spotřebitele na odstoupení od úvěrové smlouvy do 14 kalendářních dnů od jejího uzavření. Všechna tato ustanovení přispívají i ke zvýšené míře ochrany seniorů, kterým jsou věřitelé ochotni

úvěr poskytnout, úvěrové podmínky však někdy pro ně bývají obtížně srozumitelné, nedostatečné a nevyhovující.

Nyní probíhá proces novelizace zákona o spotřebitelském úvěru z důvodu nutnosti transponovat do českého právního řádu směrnici 2011/90/EU ze dne 14. listopadu 2011, kterou se mění část II přílohy I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES, kterou se stanoví dodatečné předpoklady pro výpočet roční procentní sazby nákladů (RPSN).

V rezortu **Ministerstva obrany** (MO) je diskriminace v jakékoliv podobě považována za sociálně nežádoucí jev. MO uplatňuje rovný přístup ke všem zaměstnancům v pracovním i služebním poměru ve všech věkových kategoriích.

Seniorské generaci je vytvářen široký prostor k účasti na profesních, společenských, kulturních a zájmových aktivitách rezortu MO. Snahou je, aby tyto aktivity přispívaly ke zkvalitnění životního stylu seniorů a napomáhaly jim udržet si kontakty s bývalým pracovním prostředím, kde prožili největší část svého aktivního pracovního života.

V oblasti personální práce je vždy kladen důraz na dodržování zákazu diskriminace z hlediska věku. To platí jak při přijímání zaměstnanců do pracovního poměru, tak při řešení personálních opatření se všemi zaměstnanci v pracovním i služebním poměru. Uchazeči o obsazení daného systemizovaného místa jsou posuzováni výhradně na základě splnění stanovených kvalifikačních předpokladů a požadavků, příp. dalších zákonných podmínek. Rovný přístup je uplatňován i v rámci profesního vzdělávání vojáků a občanských zaměstnanců.

Vojákům, kteří odcházejí z Armády České republiky (AČR), je poskytována bezúplatná rekvalifikace před propuštěním ze služebního poměru. Při ukončení pracovního poměru z důvodu reorganizace byla občanským zaměstnancům poskytována, především ve spolupráci s příslušnými úřady, pomoc při nalezení vhodného dalšího uplatnění na trhu práce.

K zabezpečení ochrany lidských práv je v organizační struktuře Inspekce ministra obrany zřízena pozice hlavního inspektora ochrany lidských práv, který současně řídí odbor ochrany lidských práv. Tento odbor zabezpečuje koncepční a analytickou činnost v oblasti ochrany lidských práv, řeší stížnosti vojáků i občanských zaměstnanců. Inspekce ministra obrany nezaznamenala v uplynulém období žádné podání, které by se týkalo porušení práva na zaměstnání a pracovního/služebního postupu nebo zajištění pracovních/služebních podmínek z důvodu věku.

Ministerstvo zdravotnictví

V zákoně č.372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách poskytování (zákon o zdravotních službách) ze dne 6. listopadu je stanoven rovný přístup ke zdravotním službám pro všechny pacienty a jsou stanovena konkrétní vymahatelná práva pacientů. Je tak zabráněno diskriminaci v přístupu ke zdravotním službám na základě věku. Pacient by se měl stát hlavním účastníkem procesu poskytování zdravotních služeb, důraz by měl být kladen na jeho práva a individuální potřeby.

Navrhovaná právní úprava reagovala na potřeby vyplývající z Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny.

Při přípravě zákona bylo též přihlíženo k požadavkům na ochranu práv pacientů vyjádřených například v Deklaraci práv onkologických pacientů, která byla přijata dne 29. června 2002 v Oslo na valném shromáždění Asociací evropských lig proti rakovině, a to v obecné rovině ochrany pacienta a respektování jeho práv jako rovnocenného „partnera“ účastníčoho se poskytování zdravotních služeb, který se aktivně podílí na procesu léčby, dále k Zásadám ochrany duševně nemocných, které byly přijaty rezolucí Generálního shromáždění OSN číslo 46/119 dne 17. prosince 1991 a k Akčnímu plánu duševního zdraví pro Evropu, který schválili v roce 2005 ministři zdravotnictví evropských členských států Světové zdravotnické organizace v Deklaraci o duševním zdraví pro Evropu.

Základní principy přístupu ke starším osobám jsou součástí strategických dokumentů a interní předpisů **Ministerstva dopravy**. Ministerstvo dopravy se podílí na vytváření podmínek v území pro veřejnou osobní dopravu, a to zejména prosazováním územní ochrany koridorů pro silniční, vodní, leteckou a železniční dopravu, v souladu s bodem 2.2 materiálu, kde je uvedeno zvyšování kvality a dostupnost dopravy jako služby a bodem 2.8 o snižování geografických rozdílů v dostupnosti a kvalitě služeb včetně dopravy.

Uzavřená Kolektivní smlouva na rok 2012 se vztahuje nejen na zaměstnance v pracovním poměru ale také na důchodce, kteří odešli do prvního starobního nebo plně invalidního důchodu od zaměstnavatele a jeho právních předchůdců.

Mezi její všeobecná ustanovení patří informovat případně projednat nejméně jedenkrát za pololetí s výborem základní odborové organizace mimo jiné opatření zaměstnavatele směřující k zajištění rovného zacházení a k zamezení diskriminace a realizaci plnění usnesení vlády č. 8/2008, o národním programu přípravy stárnutí v období let 2008 až 2012 a projednání hodnotící zprávy k plnění cílů a opatření Programu v působnosti MD. Informovaný zástupce zaměstnavatele se účastní nejen na zasedáních výboru základní odborové organizace a konferencích, ale i na výročních členských schůzích 10. odborového úseku (důchodci) k projednání otázek, o něž výbor základní odborové organizace zaměstnavatele požádá. Výbor základní organizace participuje na zpracování návrhu Pracovního řádu, který je vyhlášen až po schválení výborem a spolupodpisu předsedou výboru základní organizace.

Ministerstvo práce a sociálních věcí se v rámci své kompetence snaží maximální měrou přispívat k dobrému fungování důchodového systému a celého sociálního zabezpečení.

2. B. *Navázat spolupráci s grémiem pro regulační reformu a efektivní veřejnou správu tak, aby při hodnocení dopadů regulace mohly být důkladně hodnoceny a analyzovány dopady na seniorskou populaci.*

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: 2008

Toto opatření již není aktuální.

2. C. *Vyhodnocovat dopady reforem a opatření v oblasti důchodového systému, zdravotnictví, bydlení a sociálních služeb na současnou a budoucí situaci starších osob.*

Gesce: MPSV, MZ, MMR

Spolupráce: MF, ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

V roce 2011 probíhala příprava nařízení vlády na poskytování úvěrů na výstavbu nájemních bytů. V rámci Hodnocení dopadů regulace (RIA) byla jako jedna z cílových skupin pro nájemní bydlení definována skupina osob starších 70 let.

Usnesením č. 662 ze dne 8. září 2011 vláda schválila NV č. 284/2011 Sb. Tímto nařízením byly stanoveny podmínky pro poskytování podpory nejen obcím, ale i soukromým investorům na výstavbu nájemních bytů formou nízkoúročných úvěrů.

Úvěr je poskytován právnickým a fyzickým osobám (včetně obcí a měst) na novou výstavbu bytových domů s nájemními byty, případně na rekonstrukce existujících staveb, ze kterých vzniknou bytové domy s nájemními byty. V případě výstavby nájemních bytů pro cílovou skupinu (senioři starší 70 let, osoby se zdravotním postižením, osoby s nízkými příjmy a osoby, které byly připraveny o bydlení v důsledku živelní pohromy) bude poskytnut úvěr se zvýhodněnou úrokovou sazbou. Úvěr nelze čerpat na výstavbu nebo rekonstrukci rodinných domů. Úvěr se poskytuje ve výši max. 70 % celkových rozpočtových investičních nákladů. Splatnost úvěru činí max. 30 let. Nájemní byt je nájemním bytem po dobu splácení úvěru, minimálně však po dobu 10 let.

Vláda uložila zajistit v průběhu aplikace nařízení vlády přednostní financování ve výši 70 % z celkové alokované částky pro osoby s nízkými příjmy, osoby invalidní, osoby připravené o možnosti bydlení v důsledku živelní pohromy a osoby starší 70 let a teprve po neúspěšném čerpání v prvním kole případné posílení 30 % alokované částky pro podporu mobility pracovních sil.

V roce 2011 byla vyhlášena výzva k podání žádostí o poskytnutí nízkoúročných úvěrů na výstavbu nájemních bytů s celkovou alokací 120 mil. Kč. Byly předloženy žádosti v celkovém finančním objemu 480 mil. Kč a v celkovém investičním objemu

cca. 600 mil. Kč. Hodnotitelská komise, která posuzuje rating žadatele, kvalitu projektu a jeho udržitelnost v dané lokalitě, doporučila poskytnout úvěr pouze jednomu uchazeči v celkovém objemu 10 mil. Kč na rekonstrukci administrativní budovy s cílem vybudování nájemních bytů. Ostatní projekty, z důvodu rizika ztráty udržitelnosti, nebyly hodnotící komisí k poskytnutí podpory doporučeny.

Stav celého sociálního zabezpečení a důchodového systému je průběžně analyzován a probíhají přípravy opatření, které by přispěly ke zlepšení jeho fungování, finanční udržitelnosti a k přiměřenému zabezpečení nejen ve stáří, ale i při invaliditě či úmrtí živitele. Zároveň dochází k průběžnému vyhodnocování současného stavu sociálních služeb a jeho dopadu na současnou i budoucí situaci starších osob, a to prostřednictvím koncepčních porad napříč MPSV vedených k jednotlivým relevantním tématům. Výstupy jsou poté zapracovány do předkládaných návrhů.

Na opatření spolupracují i nestátní organizace. Například **Rada seniorů ČR** pravidelně analyzuje a vyhodnocuje reálnou hodnotu penzí a sociálních dávek, které senioři pobírají. Data jsou používána ve stanoviscích Rady při meziresortním připomínkovém řízení tvorby právních předpisů v gesci ministerstev práce a sociálních věcí, ministerstva zdravotnictví a ministerstva pro místní rozvoj. V loňském roce byla zvláštní pozornost věnována dostupnosti nájemního bydlení seniorů po skončené deregulaci nájemného a také funkčnosti ochrany sociálních dávek na bydlení. Dále byl realizován výzkumu „O dostupnosti přiměřeného nájemního bydlení seniorů v hl..m.Praze“. Závěrečnou studii výzkumu obdrželi prezident ČR, ministr práce a sociálních věcí ČR a ministr pro místní rozvoj ČR. Pro vyřešení nedostatečné funkčnosti tzv. příspěvku na bydlení ve vztahu k seniorské populaci byly předloženy konkrétní legislativní návrhy.

2. D. *Podporovat odpovědný přístup ke zdraví a hmotnému zabezpečení ve stáří a zvyšovat zdravotní a finanční znalosti a kompetence lidí. Zvyšovat informovanost starších osob o způsobech řešení obtížných životních situací v různých oblastech života.*

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MPO, MZe, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Ministerstvo práce a sociálních věcí v rámci své působnosti zajišťuje informovanost široké veřejnosti prostřednictvím konzultačních dnů, přednáškových, školících a publikačních činností. Bohatým zdrojem informací pro veřejnost jsou webové stránky, které jsou průběžně aktualizovány a rozšiřovány. Dalším informačním

zdrojem jsou i nově vytvořené webové stránky věnované důchodové a sociální reformě.

Personální odbor a odborová organizace Ministerstva pro místní rozvoj spolupracuje s Klubem seniorů, který tvoří bývalí zaměstnanci ministerstva a jeho předchůdců. Personální odbor zajišťuje:

- rezervace zasedací místnosti pro jednání výboru Klubu seniorů – schází se každý měsíc,
- zajištění pronájmu sálu na setkání všech členů Klubu seniorů v klubu City Point (Černé divadlo v Pařížské ulici – 3x ročně z toho v prosinci vánoční setkání),
- objednání a proplacení z FKSP (vánoční setkání Klubu seniorů) vedením ministerstva,
- objednání a proplacení z FKSP (kulturní akce vánočního setkání),
- příprava a rozesílání „Zpravodaje“ členům Klubu seniorů,
- zajištění rekreačních pobytů bývalých zaměstnanců (nejen členů Klubu seniorů) včetně čerpání příspěvků z FKSP (600,- Kč na osobu/rok),

Odbor bytové politiky Ministerstva pro místní rozvoj (MMR) poskytuje dotace nestátním neziskovým organizacím na poskytování právní a odborné pomoci široké veřejnosti při řešení problémů v celé oblasti bydlení. Odbor stavebního řádu MMR poskytuje dotace těmto organizacím v souvislosti s odstraňováním bariér ve výstavbě.

Ministerstvo průmyslu a obchodu

Přeshraniční stížnosti spotřebitelů vůči obchodníkům a další otázky pomáhá řešit tuzemským i zahraničním spotřebitelům Evropské spotřebitelské centrum ČR při České obchodní inspekci. I zde bývají často obětí nekalých praktik senioři, obvykle jazykově nevybavení, kteří uzavírají různé nevýhodné smlouvy.

V roce 2010 byl na jednání vlády předložen materiál, jehož obsahem byla jednak informace o Projektu mimosoudního řešení spotřebitelských sporů, který Ministerstvo průmyslu a obchodu realizuje od 1. dubna 2008, a jednak návrh na zajištění jeho dalšího fungování. Ministerstvu průmyslu a obchodu jako garantu projektu mimosoudního řešení spotřebitelských sporů bylo na základě fungování Projektu a hodnocení jeho výsledků usnesením vlády č. 367 ze dne 24. května 2010 uloženo zahájit realizaci systému mimosoudního řešení spotřebitelských sporů a vytvořit nezbytné podmínky pro jeho činnost. Vzhledem k úspoře času a finančních prostředků je tento fungující systém zvláště výhodný pro starší spotřebitele, kteří mají obavy ze složitého a dlouhého soudního projednávání sporu.

Ministerstvo obrany

V rámci zabezpečení úkolů prevence sociálně nežádoucích jevů jsou všechny věkové kategorie vojáků a občanských zaměstnanců vyzývány ke zdravému životnímu stylu. U vojenských útvarů a zařízení jsou propagovány a realizovány aktivní formy využívání volného času.

Nabízeny a zabezpečovány jsou tělovýchovné, sportovní, kulturní, společenské a zájmové aktivity. Kromě těchto nabídek podporuje MO činnost klubů vojenských důchodců a zájmových kroužků seniorů, které mají různé zaměření. Bývalí zaměstnanci rezortu MO, kteří patří k seniorské generaci, mohou využívat rezortní tělovýchovná, sportovní, kulturní a společenská zařízení. Senioři jsou tradičně aktivními účastníky nejrůznějších akcí, které organizují vojenské útvary a zařízení. Významným podpurným prvkem pro život seniorů je zajišťování rozmanitých aktivit, které jsou finančně podporovány z prostředků fondu kulturních a sociálních potřeb (FKSP). To se týká především rekreace, podpory stravování a možnosti využívání posádkového stravovacího zařízení, oslav životních jubileí apod.

K podpoře kvality života zaměstnanců MO pomáhá i poskytování poradenských služeb v různých oblastech (právo, finance, sociální zabezpečení, psychologická služba, duchovní služba a další). Tyto služby poskytují pomoc v tíživých osobních, rodinných, zdravotních a sociálních situacích, mj. i v důchodovém věku a ve stáří. Zabezpečovány jsou především vnitrorezortními zdroji.

Věk zaměstnance a délka zaměstnaneckého poměru v rezortu MO jsou zohledněny v platném znění Kolektivní smlouvy, v části upravující hospodaření s prostředky FKSP, konkrétně peněžní dary při pracovních a životních výročích.

V pravidlech (sociální) péče o bývalé zaměstnance rezortu, a to jak bývalé vojáky z povolání, tak občanské zaměstnance ve starobním důchodu, je rozvinut a zabezpečován systém sociální výpomoci z FKSP.

Současná pracovní právní úprava umožňuje občanským zaměstnancům všech věkových kategorií využívat institutu kratší pracovní doby, úpravy pracovní doby včetně pružného rozvržení pracovní doby, jakož i sdílení pracovního míst. Úprava pracovní doby, zejména její pružné rozvržení je v organizačních cílech MO v závislosti na charakteru činnosti hojně využíváno. Ostatní flexibilní formy pracovních podmínek napomáhající ke sladění pracovního a rodinného života, tj. kratší pracovní doba a sdílení pracovního místa, se vyskytují ojediněle.

Současným i bývalým zaměstnancům rezortu MO v různých věkových kategoriích je umožňováno a sladováno poskytování služeb Vojenských lázeňských a rekreačních zařízení.

V oblasti vzdělávání je v rámci akreditovaného bakalářského a magisterského studia na Univerzitě obrany rozvíjen studijní předmět „Pracovní právo a právo sociálního zabezpečení“, který poskytuje informace přínosné v důchodovém věku a ve stáří. Vybrané kapitoly tohoto předmětu jsou v modifikované podobě využívány i ve vojensko-odborných přípravách vojáků a zájemců z řad občanských zaměstnanců.

Pro všechny seniory, kteří se zajímají o otázky bezpečnosti a obrany státu, vojenství, vojenské vědy a umění organizovala Univerzita obrany v Brně tzv. kurz třetího věku. Do tohoto kurzu byly zařazeny i přednášky, které se týkaly zdraví a životního stylu seniorů. Kurz byl pořádán formou volně navazujících přednášek, které tvořily logické celky k daným tématům. V rámci kurzu byly zprostředkovávány informace a poznatky sloužící k prohloubení schopností zvládat problémy stáří v oblasti běžné komunikace, ve zdravotní oblasti, ve vztahových otázkách apod.

Vzdělávání nejmladší generace řeší školní vzdělávací programem Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy MO. Problematika společenské kultury je zahrnuta v předmětu občanská nauka. Získané poznatky jsou žáky uplatňovány v praktických činnostech. To se týká především spolupráce s vedením Československé obce legionářské směrem k organizování významných akcí, oslav či pietních aktů. Věková skladba osob podílejících se na těchto aktivitách je široká. Při společných akcích žáci pomáhají starším lidem zvládat mnohdy náročné společenské události a nenásilnou formou si tak pěstují úctu ke stáří.

Ministerstvo zdravotnictví

Toto opatření je plněno prostřednictvím zdravotně výchovných akcí „Dny zdraví,“ které jsou realizovány odbornými pracovníky podpory zdraví Státního zdravotního ústavu ve spolupráci s dalšími subjekty, jako jsou krajské hygienické stanice, Národní síť zdravých měst, krajské úřady, jednotlivé municipality, nevládní neziskové organizace apod.

Ministerstvo dopravy

Uzavřená Kolektivní smlouva na rok 2012 stanovuje, že v případě, že MD hodlá se zaměstnancem, který odpracoval pro zaměstnavatele alespoň 10 let, rozvázat pracovní poměr výpovědí podle § 52 písm. a) až d) ZP, je MD nápomocno při hledání jeho jiného pracovního uplatnění a to zejména v součinnosti s dalšími resortními organizacemi. V případě srovnatelného hodnocení kandidátů na obsazení volných míst na MD ve výběrových řízeních bude upřednostňovat zaměstnance dotčené organizačními změnami.

MD omlouvá nepřítomnost zaměstnance v práci s náhradou platu ve výši 100 % po dobu jeho zdravotní indispozice, nejvýše však v rozsahu 4 dnů v kalendářním roce. Za každé celé 3 měsíce trvání pracovního poměru vzniká zaměstnanci nárok na 1 den indispozičního volna. Omluva se poskytuje z důvodu překážky v práci spočívající ve zdravotní indispozici zaměstnance, která mu brání ve výkonu práce sjednané v pracovní smlouvě. Kolektivní smlouva specifikuje podmínky tohoto čerpání.

V souvislosti s platy a odměnami ze mzdových prostředků MD mimo jiné poskytuje zaměstnanci při dosažení 30 let věku odměnu 6 000,- Kč, při dosažení 40 let věku odměnu 8 500,- Kč, při dosažení 50 let věku odměnu ve výši 10 000,- Kč, při dosažení 60 let věku odměnu ve výši 15 000,- Kč a při prvním odchodu zaměstnance do starobního nebo plného invalidního důchodu odměnu ve výši 20 000,- Kč. Odměna při prvním odchodu do důchodu bude vyplacena v měsíci, kdy zaměstnanec předloží zaměstnavateli kopii rozhodnutí o přiznání starobního nebo plného invalidního důchodu. V případě, že zaměstnanec ukončí pracovní poměr dříve, než obdrží rozhodnutí o přiznání starobního nebo plného invalidního důchodu, bude mu odměna vyplacena při ukončení pracovního poměru. Odměnu obdrží zaměstnanec jen tehdy, pokud ji již neobdržel podle pravidel platných v předchozích KS. Zároveň se zaměstnavatel zavázal poskytnout zaměstnanci zaměstnanému u zaměstnavatele a jeho právních předchůdců odměnu za pracovní věrnost po 5 letech nepřetržitého

zaměstnání ve výši 5 000,- Kč. Za každých dalších 5 let nepřetržitého zaměstnání se odměna zvyšuje o 5000,- Kč při čemž výše odměny po čtyřicetiletém a víceletém nepřetržitém zaměstnání činí 40 000,- Kč v případě čtyřicetiletého a víceletého nepřetržitého zaměstnání. Nárok na vyplacení odměny zaměstnanci vzniká dnem dosažení příslušného pětiletého pracovního jubilea.

V souvislosti se sociálními podmínkami zaměstnanců a důchodců vytváří MD podmínky pro uspokojování kulturních, rekreačních a tělovýchovných potřeb a zájmů zaměstnanců.

V oblasti zdravotní a sociální péče poskytuje MD základní lékařskou péči zaměstnancům a důchodcům, kteří při prvním odchodu do starobního nebo plného invalidního důchodu pracovali u zaměstnavatele, v budově sídla zaměstnavatele a prostřednictvím nestátního zdravotního zařízení zajišťuje závodní preventivní péči v souladu se ZP a zákonem č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

MD poskytuje na základě žádosti pracovní volno bez náhrady mzdy zaměstnancům, pečujícím o dítě do 15 let věku, o osoby blízké se zdravotním postižením, pokud tomu nebrání vážné provozní důvody.

V oblasti stravování MD zajišťuje stravování pro zaměstnance a v počtu 15 obědů denně pro důchodce v budově na nábřeží L. Svobody 12 a hradí zaměstnancům a důchodcům vzniklé provozní náklady na pořízení stravy z prostředků zaměstnavatele ve výši stanovené zákonem a z FKSP poskytuje příspěvky na základě dohody, uzavřené mezi zaměstnavatelem a výborem základní odborové organizace.

MD zajistí zaměstnancům odbornou pomoc v případě možných případů diskriminace či obtěžování na pracovišti prostřednictvím pověřeného zaměstnance odboru personálního ministerstva.

Na zmocněnkyni vlády pro lidská práva se průběžně obracejí občané v obtížných životních situacích v různých oblastech života, včetně seniorů. Přestože není v kompetenci zmocněnkyně ani v personálních kapacitách jejího úřadu poskytovat právní či jiné poradenství, v těchto případech byla občanům poskytnuta základní rada o možném postupu včetně odkazu na jiné subjekty, které by měly pomoci (státní orgány, Česká advokátní komora, nevládní neziskové organizace atd.).

Rada seniorů ČR poskytuje bezplatné právní, bytové a sociální poradenství a pomoc prostřednictvím čtyř ambulantních poraden a terénních služeb. V loňském roce jsme pomohli 2 991 klientům. Velké informační kampaně realizovala Rada seniorů ČR v závěru loňského roku ke skončení deregulace nájemného ve většině lokalit České republiky a také k malé penzijní reformě. Poradenství a pomoc poskytují též členské organizace Rady, ročně jde o desetitisíce případů. Např. odborové organizace, Svaz důchodců ČR a Český svaz žen poskytují poradenství v pracovně právním, sociálním a občanském právu, Svaz diabetiků ČR v problematice diabetu, Sdružení obrany spotřebitelů ve spotřebitelském a finančním právu a Sdružení nájemníků ČR v právu bytovém. Loni Sdružení nájemníků ČR

poskytlo poradenství a pomoc 21 500 klientům. Poradenství je poskytováno též prostřednictvím měsíčníku Rady, tj. Doby seniorů, kde každé číslo obsahuje poradenství ve věcech bytových, sociálně právních nebo občansko právních. Nepravidelně je v časopise publikováno poradenství ve věcech finanční gramotnosti, počítačové gramotnosti, ochrany spotřebitele, lékové a zdravotní gramotnosti. Náklad měsíčníku je 20 000 kusů, čtivost odhadujeme násobně vyšší.

2. E. *Podporovat pozitivní pohled veřejnosti na stáří, stárnutí a starší osoby a usilovat o zlepšení mediální kultury ve vztahu k seniorům. Podporovat vytváření informačních, vzdělávacích a aktivizačních programů pro seniory ve sdělovacích prostředcích.*

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

Ministerstvo kultury nemá přímý vliv na audiovizuální tvorbu a programovou skladbu médií, není oprávněno do činnosti nezávislých provozovatelů televizního a rozhlasového vysílání jakkoli zasahovat. Odbor médií audiovize však v rámci výběrového dotačního řízení může podporovat vzdělávací projekty v oblasti kinematografie a médií zaměřené na seniory, resp. jimi organizované, a poskytovat touto cestou finanční podporu na pořízení titulků u filmových kopií. Problematikou seniorů se také částečně zabývají některé filmové festivaly a přehlídky podporované v rámci dotačního řízení jako je například Filmový festival Jeden svět, Festival dokumentárních filmů v Jihlavě apod.

Pozitivní pohled na stáří pomáhá Ministerstvo kultury utvářet též tím, že dlouhodobě udílí Ceny Ministerstva kultury v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit. Ceny se udělují dle nařízení vlády č. 5/2003, o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury ve znění nařízení vlády č. 98/2006. Ceny v oborech zájmových uměleckých aktivit jsou obsahem § 13 a § 14 tohoto nařízení. Cenu Ministerstva kultury v oborech zájmových uměleckých aktivit tvoří diplom a neněžní ocenění ve výši 50 000 Kč.

V roce 2011 ocenění za celoživotní, významný a dlouholetý přínos v oblasti neprofesionálního umění obdrželi:

Jiří Oudes – Cena za neprofesionální divadelní a slovesné aktivity

Ing. Emil Pražan – Cena za neprofes. Audiovizuální a výtvarné aktivity

Bohumíra Cveklová – Cena za dětské umělecké aktivity

PaedDr. Eva Rejšková – Cena za rozvoj tradiční lidové kultury a folkloru

Jan Kasal – Cena za neprofesionální hudební aktivity

Iva Švarcová – Cena za neprofesionální taneční aktivity

Kromě výše uvedeného, na základě nařízení vlády č. 5/2003, o oceněních v oblasti kultury, uděluje ministr kultury každoročně vybraným lidovým řemeslníkům titul „Nositel tradice lidových řemesel“. Titul je možné udělit v jednom roce maximálně 5 řemeslníkům. Jde o určitou trvalou veřejnou formu uznání a podpory těm, kdo se snaží udržet znalosti a dovednosti nutné k provozování tradičních lidových řemesel a předat je dalším generacím. Mezi oceněnými řemeslníky převažují právě senioři. Titul je předáván u příležitosti Národního zahájení Dnů evropského dědictví. Tato akce vytváří velmi vhodnou příležitost představit osobnosti Nositelů tradice lidových řemesel kulturní veřejnosti a seznámit ji s krásou a jedinečností jejich výrobků.

V oblasti, spadající do gesce oboru movitého kulturního dědictví, je přirozené sociální prostředí zabezpečováno např. formou rodinného vstupného a řadou slev pro děti a seniory. Některé příspěvkové organizace mají speciální programy pro děti a seniory (Technické muzeum v Brně). Mnoho organizací právě v tomto duchu průběžně zkvalitňuje svůj program (Muzeum umění Olomouc). Některé organizace nabízejí speciální komentované prohlídky výstav a objektů pro seniory. Běžně jsou nabízeny slevy pro seniory, což vyplývá mj. ze zákona 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů. Příspěvkové organizace pořádají také speciální programy pro seniory – vzpomínkové pořady, besedy se spisovateli, přednášky apod.

Národní technické muzeum: Kustodi se podílejí na komentovaných prohlídkách expozic.

Muzeum Jana Amose Komenského: Mezinárodní den seniorů 2011, vernisáž výstav v počtu 12, Kulturně výchovné pořady v počtu 17.

Národní muzeum: Oslava mezinárodního dne seniorů, která se uskutečnila v Nové budově Národního muzea.

Uměleckoprůmyslové museum v Praze: Speciální akce pro seniory nepořádá.

Moravské zemské muzeum: Speciální programy pro seniory: Muzeum pro starší a pokročilého (cyklus moderovaných prohlídek), Senioři v muzeích (celorepublikový seminář pro muzejní pedagogy). Vzdělávací programy: Spolupráce s Masarykovou univerzitou na přípravě ročníku Univerzity třetího věku. Akce vezmi tátu a dědu do muzea, Spolupráce na mezinárodním dni seniorů.

Národní galerie v Praze: Nemá speciální programy pro seniory.

Husitské muzeum v Táboře: Průvodci se zúčastnili semináře zaměřeného na vztah seniorů a muzeí, pořádaného v Moravském zemském muzeu. Pořádalo 10 vlastivědných přednášek s 50% účastí seniorů.

Památník národního písemnictví: Spolupracovalo při dnech seniorů Městské části Praha 6 – komentované prohlídky pro seniory.

Valašské muzeum v přírodě: Pořádá výchovně vzdělávací pořady ve spolupráci s Klubem seniorů v Rožnově pod Radhoštěm.

Technické muzeum v Brně: Pořádalo 14 programů k expozicím nabízených Domovům důchodců.

Muzeum umění Olomouc: Nerealizuje (nemá bezbariérový přístup).

Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou: Nerealizuje.

Muzeum romské kultury: Nepořádalo speciální programy pro seniory.

Národní památkový ústav, příspěvková organizace Ministerstva kultury, stále obnovuje a rozšiřuje rozsah webových stránek svých, i jednotlivých územních pracovišť, a zkvalitňuje jejich obsah. Tímto dochází ke zlepšování mediální kultury i ve vztahu k seniorům. V oblasti rezervačních systémů vstupenek na jednotlivé objekty spravované NPÚ dochází ke zvýšení komfortu dostupnosti jednotlivých objektů prostřednictvím webových stránek. Informace o fyzické dostupnosti památek v e správě Národního památkového ústavu jsou pravidelně aktualizovány a doplňovány na webových stránkách. Pokud si skupina seniorů naplánuje výlet na některou z památek ve správě Národního památkového ústavu, může se při plánování rozhodovat i na základě:

- umístění památek v krajině (rovina, svah)
- umístění parkovišť a jejich vzdálenosti od vstupů do památek
- umístění expozic (přízemí, první patro, druhé patro, třetí patro, palác, věž...)
- počtů jednotlivých zpřístupnění pater památek
- počtů schodišť
- počtů schodů
- počty zpřístupněných místností
- délky prohlídky
- přítomnosti funkčního osobního výtahu s možností použití
- možnosti si během prohlídky sednout
- možnosti absolvovat prohlídku na vozíku
- přítomnosti bezbariérových toalet pro vozíčkáře.

Díky těmto informacím si mohou senioři předem naplánovat, kolik památek navštíví za den, za víkend, a zda bude tato návštěva vhodná i pro seniory pohybující se pomocí hole, berlí nebo vozíku.

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (dále jen „NIPOS“), příspěvková organizace Ministerstva kultury, vydává internetové periodikum Místní kultura, které se zabývá z informačního a novinářského pohledu spektrem kulturních služeb, aktivit, kulturního dědictví na úrovni místní a regionální kultury. Zveřejňuje informace o kulturní nabídce akcí aktivit pro starší občany, recenzuje vybrané akce, nastoluje i otázky praktické realizace politiky ve vztahu ke starším občanům, apod.

Informace o seniorech lze získat také z každoročních statistických šetření, které NIPOS provádí v rámci státní statistické služby za oblast kultury.

NIPOS realizuje měsíční kalendárium projektů realizovaných občany zdravotně či sociálně znevýhodněných, podpořených ve výběrovém dotačním řízení Ministerstva kultury, vyhlašovaném odborem regionální a národnostní kultury. Zahrnuje rovněž i projekty seniorských organizací, případně určených dalším subjektům pro seniory.

Bohaté zkušenosti a dlouholetá praxe seniorů je stále využívána zejména při uskutečňování vzdělávacích akcí. Senioři se uplatňují především jako lektori na seminářích, dílnách i jako vedoucí dětských folklorních nebo pěveckých souborů. V oblasti amatérského divadla je aktivní účast seniorů velmi patrná. V čele řady amatérských souborů stojí dlouholetí zkušení senioři, kteří působí nejen jako vedoucí souborů, ale současně jako aktivní herci. Je možné se s nimi setkat na prestižních národních přehlídkách, kde sklízí stále úspěchy u publika. Jako příklad lze uvést Divadelní soubor Boleradice nebo Divadelní soubor Luže. V obcích, kde působí tyto soubory, jsou díky nadšení seniorů do divadelní činnosti zapojeni téměř všichni občané těchto obcí.

Další příspěvková organizace Ministerstva kultury, Národní ústav lidové kultury ve Strážnici, se v rámci svých možností snaží naplňovat toto opatření Národního programu tím, že v pořádaných programech nezapomíná na problematiku mezigeneračních vztahů a snaží se o výchovu dětí a mládeže, ale i ostatních vrstev obyvatelstva, k úctě ke stáří a rodině.

Zmocněnkyně vlády pro lidská práva věnuje této problematice výraznou pozornost, ochrana lidských práv seniorů patří mezi její priority. Z tohoto důvodu se také stala patronkou Evropského roku aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity v roce 2012.

Odbor personální (dále jen „OPe“) Ministerstva vnitra podporoval v roce 2011 v rámci svých kompetencí pozitivní pohled veřejnosti na stáří, stárnutí a starší osoby a usiloval o zlepšení vztahu společnosti k seniorům prostřednictvím svého projektu „Akceptace specifických potřeb zaměstnanců a zaměstnankyň Ministerstva vnitra“. Cílem projektu je vytvořit funkční systém zaměstnávání starších osob: alternativní pracovní úvazky, pružná pracovní doba, vzdělávání pro vedoucí zaměstnance a zaměstnankyně, poradenství, dotazníková šetření, metodika pro vedoucí zaměstnance jako návod a pomoc pro a při zaměstnávání uvedených skupin a spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi, které se zabývají danou problematikou. Zaměstnanci a zaměstnankyně ve věku 55+ jsou jednou z cílových skupin projektu.

Podpora pozitivního pohledu na problematiku stárnutí probíhala prostřednictvím intranetových stránek projektu, na kterém jsou uvedeny statistiky zaměstnanců MV podle věkových skupin, informace, poradna a odkazy na důležité stránky v této oblasti. I v roce 2011 odbor personální pokračoval v systematickém informování a poradenství pro zaměstnance a zaměstnankyně k problematice stárnutí, diskriminace z důvodu věku a odpověďmi na konkrétní dotazy týkající se především vyřizování žádosti o důchod, ale poskytoval i základní informace a poradenství k sociálním službám pro osoby pečující.

Ministerstvo pro místní rozvoj zpracovalo informační materiál, který se stal podkladem pro Koncepti o truchlící a pozůstalé je významnou pomocí při řešení

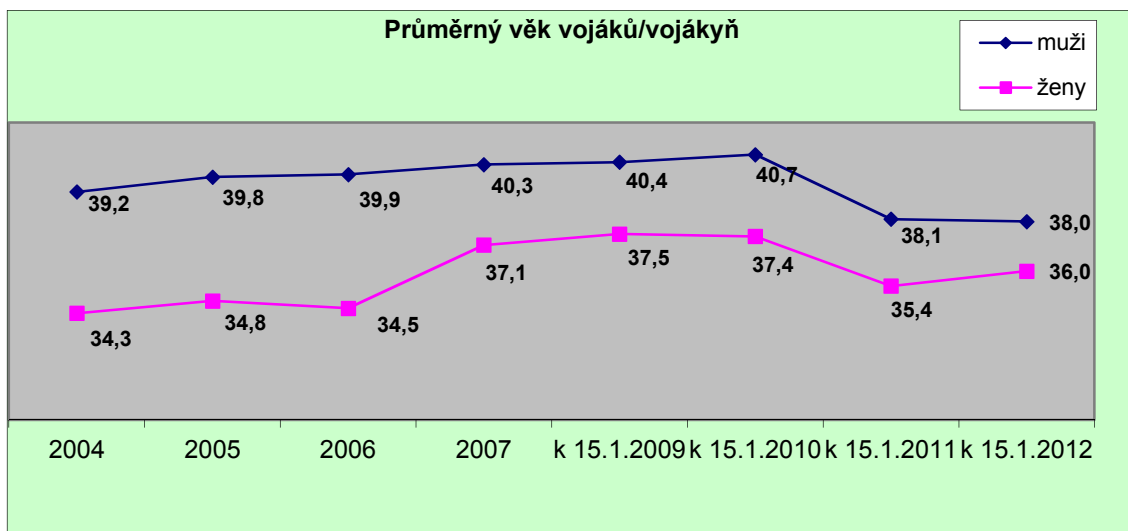
těžkých životních situací. Je třeba, aby s touto formou pomoci byli seznámeni všichni, kteří ji mohou využít.

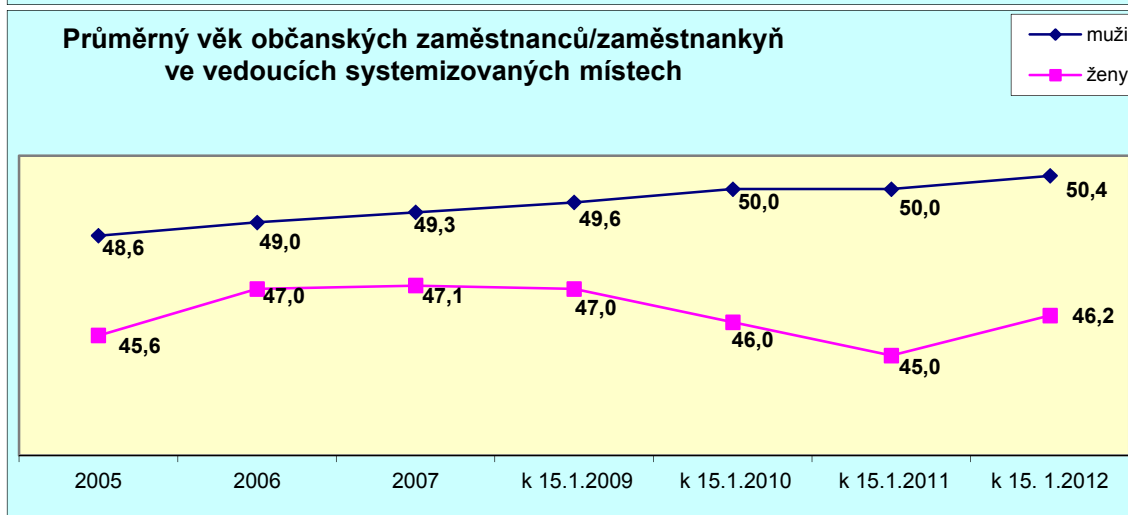
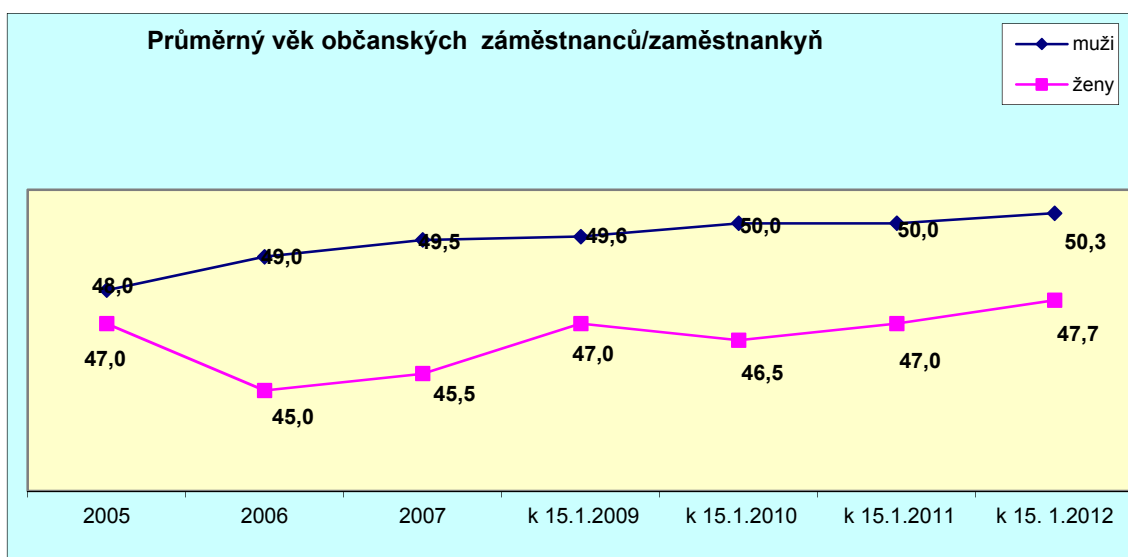
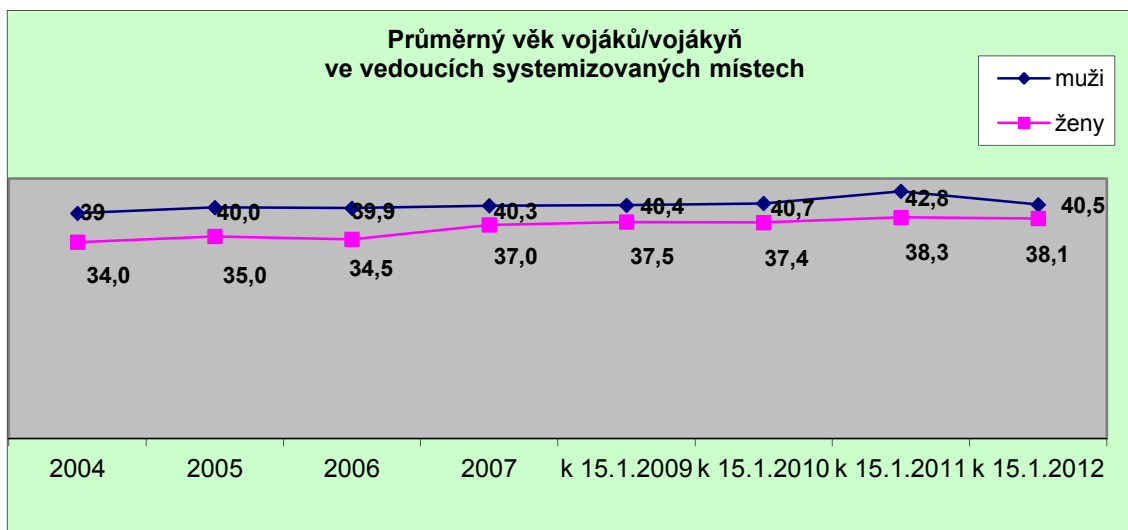
Z pohledu **Ministerstva financí** informace o této problematice v médiích jsou nedostatečné včetně vytváření programů.

Ministerstvo obrany každoročně zpracovává podrobnou genderovou kvantitativní analýza podílu zastoupení mužů a žen v rezortu Ministerstva obrany, ve které je sledován i vývoj věkové struktury vojáků a občanských zaměstnanců.

Ministerstvo zdravotnictví v rámci dotačního programu Vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením a v rámci programu grantové podpory podporuje vznik informačních a edukačních materiálů pro širokou veřejnost s cílem usilovat o zlepšení obrazu seniorů ve sdělovacích prostředcích (např. rozhlasové pořady ve spolupráci s Rádiem Classic). Materiálů z oblasti seniorské problematiky v minulých letech vznikla celá řada. Ministerstvo zdravotnictví v rámci podpory destigmatizace duševních chorob realizuje ve spolupráci s regionálním úřadem WHO projekt „Podpora procesů destigmace v souvislosti s poruchami duševního zdraví a péči o duševní zdraví „.

Věková skladba zaměstnanců rezortu MO:

Průběžně je seniorům umožňováno udržení kontinuity života s vojenským prostředím. Jedná se např. o poskytování prostorů pro aktivity klubů vojenských důchodců a řady občanských sdružení, která mají vztah k AČR. Velitelé a další

vedoucí zaměstnanci vždy zvu seniory na významné společenské a kulturní akce, které organizují vojenské útvary.

K zachování přirozeného sociálního prostředí seniorů - bývalých vojáků - přispívá i možnost nošení služebního stejnokroje po splnění zákonem daných podmínek. Možnost seniorské seberealizace ve společenských sdruženích je podporována rezortní dotační politikou zaměřenou do různých oblastí (práce s mládeží, historické tradice, kultura apod.).

Vojenští důchodci a představitelé partnerských občanských sdružení mají možnost získávat informace o výsledcích vědecké práce na Univerzitě obrany, např. formou výroční zprávy o činnosti školy, vědeckých sborníků, Listů Univerzity obrany a dalších vydávaných publikací. Na jednání vědeckých konferencí a seminářů, které pořádá Univerzita obrany, jsou pravidelně zváni i vojenští důchodci – bývalí vědečtí a vědecko-pedagogičtí pracovníci. Bývalí zaměstnanci Univerzity obrany mají např. stejný přístup k zapůjčení všech publikací ve fondech knihoven školy jako současní zaměstnanci.

Stárnoucí populace je jednou z cílových skupin témat přijaté Národní strategie bezpečnosti silničního provozu České republiky na období 2011-2020. V roce 2011 byla zadána výroba 5 audiovizuálních děl a 5 radiospotů „Senioři v silniční dopravě“ které byly odvysílány na ČT a Rádiu IMPULS. Spoty komunikovaly téma seniorů v roli chodce, cyklisty, řidiče osobního automobilu a cestujícího prostředky veřejné hromadné dopravy. Tyto spoty byly využity v podzimních měsících v rámci kampaně „Senior v dopravě“, kdy za pomoci krajských koordinátorů bylo realizováno 95 besed v klubech seniorů, akademiích třetího věku, domovech pro seniory i v přednáškových sálech měst a obcí v rámci všech krajů ČR. Besed se zúčastnilo 4 559 seniorů. Všichni obdrželi publikace „Bezpečí seniorů v dopravě“, reflexní materiály a nákupní tašky s reflexními nášivkami. Besedy se setkaly s velkým ohlasem, proto Ministerstvo dopravy-BESIP na kampaň navázalo i v roce 2012.

2. F. *V rámci podpory výzkumu zohledňovat „Program výzkumu v oblasti stárnutí pro 21. století“, který byl přijat v roce 2002 ve Valencii. Zvyšovat dostupnost a využívání výsledků výzkumu relevantními subjekty.*

Gesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MO, MPO, MZe

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Webové stránky výzkumu Ministerstva pro místní rozvoj se provozují a stále aktualizují prostřednictvím INFOBANKY, kde jsou prezentovány kompletní výsledky výzkumu MMR včetně relevantních informací o jednotlivých výzkumných projektech, které jsou přístupné všem občanům České republiky.

2. G. Usilovat o snižování sociálních a územních rozdílů v přístupu k veřejným službám.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, Ministryně pro LP

Spolupráce: MS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace, nestátní neziskové organizace

Termín: průběžně

Plnění:

Ministerstvo kultury napomáhá snižování sociálních rozdílů, zapojení starších osob do kulturních aktivit či ke zlepšení jejich kulturního vyžití přispívají i slevy na vstupném. Tyto slevy, pokud jde o divadelní představení a koncerty, jsou seniorům poskytovány několika způsoby – např. slevy na běžná představení a koncerty, speciální představení pro důchodce, speciální předplatné, zpřístupnění generálních zkoušek za symbolické vstupné apod.

Pokud jde o oblast literatury a knihoven, samostatné oddělení, do jehož gesce tato oblast spadá, se v rámci podporovaných projektů nezaměřuje cíleně na seniory. V oblasti literatury je zásadním kritériem poskytnutí dotace umělecká kvalita předloženého projektu. V oblasti knihoven je kladen důraz na dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílů, což je jeden ze základních principů zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, v patném znění. V evidenci knihoven Ministerstva kultury jsou zapsány pouze knihovny, poskytující služby uvedeným způsobem.

Tento záměr je též explicitně vyjádřen v zásadním strategickém materiálu pro rozvoj knihoven, Koncepti rozvoje knihoven v ČR na léta 2011-2015, která v opatření č. 13 uvádí:

Zlepšit dostupnost knihoven a jejich služeb, prosadit kritérium bezbariérovosti služeb knihoven jako kritérium hodnocení kvality služeb.

Proč tento cíl:

Knihovny jsou ve smyslu knihovního zákona (č. 257/2001 Sb.) garanty rovného přístupu k informacím a vzdělávání, jejich služby jsou poskytovány rovným způsobem všem bez rozdílu. Rozsah a kvalita VKIS má však nevyrovnanou úroveň, existuje řada překážek, které bývají volnému využití VKIS. Pro některé skupiny obyvatel jsou VKIS jen omezeně dostupné.

Stav, kterého má být dosaženo:

Každý obyvatel ČR má přístup k VKIS nezávisle na svém sociálním a ekonomickém postavení, náboženském vyznání, na svém zdravotním stavu nebo věku či na tom,

zda sídlí ve městě nebo v malé obci. Knihovny nabízejí bezbariérový přístup do budov, informační systémy pro zdravotně handicapované osoby, poskytují specializované asistenční služby, uplatňují systém slev (netýká se služeb, které jsou podle knihovního zákona povinně poskytovány bezplatně) apod. Nabízejí služby různým minoritám.

Dílčí cíle, projekty/aktivity:

- Provést analýzu bariér dostupnosti VKIS a definovat principy bezbariérovosti VKIS ve vztahu ke znevýhodněným skupinám i široké veřejnosti.
- Promítnout principy bezbariérovosti do standardů, dotačních programů a do hodnocení kvality VKIS.
- Rozšířit služby knihoven pro handicapované občany i národnostní menšiny, nezaměstnané a další znevýhodněné sociální skupiny, i pro občany obcí, v nichž knihovna není.

V této souvislosti zmiňujeme, že příspěvkové organizace ve věcné působnosti SOLK: Národní knihovna ČR i Moravská zemská knihovna v Brně zvýhodňují seniory při využívání svých služeb.

Rovněž příspěvkové organizace v gesci odboru ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií poskytují snížené vstupné pro seniory. (Podrobně ke slevám viz Příloha.)

V některých dnech je možné navštěvovat organizace zdarma. Postupně probíhá zpřístupňování budov pro osoby se sníženou schopností pohybu.

V oblasti médií a audiovizu má naplňování tohoto opatření rovněž oporu v zákoně, neboť podle zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích jsou od poplatků osvobozeny osoby s úplnou nebo praktickou slepotou obou očí a osoby s oboustrannou úplnou nebo praktickou hluchotou, pokud jsou osaměle žijící, osvobozeny jsou tyto osoby rovněž v případě, kdy žijí společně v jedné domácnosti. Dále je od poplatků osvobozena fyzická osoba, jde-li o jednotlivce, jehož čistý příjem za uplynulé kalendářní čtvrtletí je nižší než 2,15 násobek životního minima, žije-li v téže domácnosti s dalšími osobami a součet jejího čistého příjmu a čistých příjmů těchto osob za uplynulé kalendářní čtvrtletí je nižší než 2,15 násobek životního minima osob žijících v této domácnosti. Takové osvobození e často týká právě seniorů, respektive důchodců, kteří tak mají bezplatný přístup k vysílání České televize a Českého rozhlasu, tedy službě veřejnosti.

Dle ust. § 3 odst. 1 písm. A) zákona o ČT provozuje Česká televize analogové a/nebo digitální vysílání dvou televizních programů, které může přijímat alespoň 95% obyvatel ČR, a digitální vysílání dalších alespoň dvou dalších programů s plánovaným pokrytím alespoň 95% obyvatel ČR.

V rámci Národního památkového ústavu (NPÚ) je toto opatření prosazováno prostřednictvím zvolené cenové politiky při stanovení vstupného do zpřístupněných památek. Na všech objektech mají senioři nad 65 let zvýhodněné vstupné. V regionu s nižšími příjmy obyvatelstva odpovídá nižší úroveň stanoveného vstupného do

objektů spravovaných NPÚ. Ve zpřístupněných památkách ve správě Národního památkového ústavu jsou průběžně do interiérů umísťovány křesla pro krátké odpočinku si během prohlídky, mimo místa, kde si lze sednout, např. kaple, hudební sály apod. (Realizováno především v jihočeských památkách: Český Krumlov, Hluboká, Rožmberk atd.). Národní památkový ústav je nositelem projektu IOP, v rámci něhož uvažuje o zkvalitnění bezbariérové dostupnosti objektů, které jsou v rámci IOP obnovovány (Kuks, Kroměříž, Litomyšl). Tyto úpravy nebudou jen pro pohybově znevýhodněné, ale i pro seniory. Národní památkový ústav průběžně upravuje památky tak, aby byly bezbariérově přístupné pro návštěvníky s omezenou schopností pohybu, což oceňují i návštěvníci z řad seniorů.

Ministerstvo pro místní rozvoj jako gestor za Strategii regionálního rozvoje ČR tímto dokumentem určil hlavní směry regionálního rozvoje regionů České republiky. Hlavním cílem je postupné vyrovnávání rozdílů úrovně socioekonomických indikátorů jednotlivých regionů ČR. Jednotlivé resorty mají povinnost na základě Usnesení vlády č. 560/2006 se těmito principy řídit. Další významný dokument je v této oblasti Politika územního rozvoje schválená vládou ČR. Zjištění dostupnosti území je jedním ze standardních cílů územního plánování, který je prosazován na veškerém řešeném území bez rozdílu. Územní plánování se tak nepřímou spolupodílí na naplňování tohoto cíle.

Ministerstvo dopravy

Stanovení rozsahu osobní železniční dopravy v regionální dopravě je v souladu s ustanovením zákona č. 174/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících a o změně dalších zákonů, v působnosti jednotlivých krajů.

Stát zajišťuje prostřednictvím Ministerstva dopravy objednávku veřejných služeb v dálkové meziregionální železniční dopravě na celkem 4 mezinárodních a 24 vnitrostátních linkách podle „Plánu dopravní obsluhy území vlaky celostátní dopravy“, přijatého na období let 2012 – 2016.

Zrušení regulovaného jízdného v osobní železniční dopravě pro osoby starší šedesát let je kompenzováno komerčními nabídkami jednotlivých dopravců na zlevněné jízdné pro důchodce.

Drážní vozidla pro osobní dopravu jsou pořizována s vybavením pro zajištění přístupnosti veřejné dopravy osobám s omezenou schopností pohybu a orientace. Počet bezbariérových vozů nebo ucelených jednotek, kdy některé mají i více bezbariérových vozů, tak u majoritního železničního dopravce již dosáhl počtu 454 kusů.

V posledních letech bylo uvedeno do provozu již téměř 300 nových bezbariérových vozidel typu Regionova a City Elefant pro regionální spoje. Nová vozidla se pořizují vždy s ohledem na úplnou nebo částečnou bezbariérovou přístupnost. Příkladem je nový bezbariérový motorový vůz RegioShuttle RS1, který je nasazen v Libereckém kraji a kraji Vysočina v počtu 35 vozů.

Zlepšení kvality je plánováno také v dálkové železniční dopravě. Vozíčkáři s oblibou využívají i rychlovlaky Pendolino, do kterých jsou vozíčkáři umísťováni

prostřednictvím zdvihacích plošin, umístěných na nástupištích větších železničních stanic. Dalším novým bezbariérovým typem vozidla je řídicí vůz pro klasické soupravy vedené lokomotivou, který je vybaven pro komfortní cestování vozíčkářů včetně bezbariérového WC.

Stávající rychlíkové vagóny z konce 80. let., určené pro imobilní občany, budou kompletně rekonstruovány, tak že získají nové nástupní plošiny, interiéry oddílů pro vozíčkáře, WC s uzavřeným systémem s možností použití také ve stanicích a klimatizaci. První takto modernizované vozy, které zajistí zlepšení kvality cestování vozíčkářů v rychlících a expresech, by mohly být v České republice nasazeny v závěru letošního roku.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Snižování sociálních a územních rozdílů v přístupu k veřejným službám bylo jedním z cílů reorganizace veřejných služeb zaměstnanosti v ČR (MPSV a úřadů práce). Dne 1. dubna 2011 nabyl účinnosti zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce a o změně některých souvisejících zákonů. Místo 77 Úřadů práce vznikl Úřad práce ČR, který se skládá z generálního ředitelství a krajských poboček úřadu. Krajské pobočky řídí kontaktní pracoviště, která jsou umístěna v sídlech bývalých okresních úřadů a v dalších 2 - 4 významných obcích v každém okrese. Krajské pobočky sídlí v krajských městech (s výjimkou Středočeského kraje, kde je sídlem KP město Příbram).

Tímto uspořádáním bylo přeneseno řízení realizace politiky zaměstnanosti na specializovaný úřad veřejné správy – Úřad práce České republiky, včetně převodu stávajících příslušných útvarů ministerstva. Posílila se role krajského úřadu práce jako hlavního aktéra realizace politiky zaměstnanosti na území kraje ve vazbě na uskutečněné změny struktury státní správy a samosprávy. Zároveň se vytvořily podmínky pro zlepšení komunikace a spolupráce krajského úřadu práce s krajským úřadem, krajskou samosprávou, vzdělávacími zařízeními a ostatními aktéry na trhu práce na území kraje. Toto uspořádání bylo zvoleno z důvodu optimálního řešení problémů na trhu práce, neboť dlouholetá praxe prokázala, že území okresu je příliš malé na řešení většiny problémů trhu práce. Provedenou reorganizací byla zároveň zaručena jednotnost organizačního uspořádání a jednotnost rozhodování na všech úrovních. Zároveň se zvýšila přístupnost občanů k poskytovaným službám při celkové úspoře personálních a vedlejších nákladů a využití těchto úspor k posílení výkonu kontrolní činnosti.

Podle zákona č. 108/2006 Sb., o soc. službách, ve znění pozdějších předpisů, kraj zajišťuje dostupnost poskytování soc. služeb na svém území v souladu se střednědobým plánem rozvoje soc. služeb. Kraj sestavuje tento plán ve spolupráci se zástupci poskytovatelů, uživatelů soc. služeb a obcí na svém území, jmenované subjekty tedy mají v rámci jednání o podobě plánu možnost usilovat o rozmístění a o poskytování soc. služeb v daném kraji. MPSV k procesu plánování rozvoje soc. služeb vydalo Metodiku pro plánování sociálních služeb a další materiály, v nichž jsou rámcově popsány postupy a metody plánování soc. služeb včetně zapojení všech subjektů, kterých se sociální služby dotýkají.

V působnosti zmocněnkyně vlády pro lidská práva se průběžně zabývala snižováním sociálních rozdílů v přístupu k veřejným službám ze strany příslušníků romské menšiny včetně seniorů Rada vlády pro záležitosti romské menšiny a Agentura pro sociální začleňování. Otázky bezbariérového přístupu ke službám pravidelně projednával Vládní výbor pro zdravotně postižené. Sekretariát Vládního výboru pro zdravotně postižené poskytoval konzultace zástupcům územních samospráv při předkládání záměrů bezbariérových tras a pravidelně aktualizoval metodickou příručku Národního rozvojového programu mobility pro všechny. Sekretariát rovněž organizačně zajišťoval podmínky pro činnost Řídícího výboru a Hodnotitelské komise Programu mobility.

Participace **Rady seniorů ČR** na plnění úkolu je realizována prostřednictvím aktivit krajských a městských rad seniorů, které spolupracují na komunitním a střednědobém plánování sociálních služeb. V Královéhradeckém kraji je regionální dostupnost veřejných služeb monitorována též prostřednictvím krajských porad klubů důchodců, které jedenkrát ročně svolává krajská rada seniorů.

2. H. *V jednotlivých oblastech a politikách zohledňovat rozdílnou situaci a potřeby žen a mužů.*

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Ministerstvo kultury i jeho příspěvkové organizace všeobecně zohledňují rozdílnou situaci a potřeby žen a mužů a antidiskriminační opatření jsou dodržována zejména v oblasti pracovně-právních vztahů.

Odbor lidských zdrojů, který má ve své gesci rovné příležitosti pro ženy a muže, se v rámci svých možností snaží naplňovat Priority a postupy Ministerstva kultury při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže, které svými stanovenými opatřeními vycházejí z Priorit a postupů vlády České republiky. Jednotlivá opatření zavazují k uplatňování principů rovnosti, a to zejména v odměňování, v rozhodovacích procesech, koncepčních materiálech, ale také v péči o zaměstnance. Zvýhodňování jedné nebo druhé skupiny zaměstnanců na základě jejich příslušnosti k určitému pohlaví by bylo v podmínkách odboru považováno za diskriminační. Rozdílný přístup lze zvolit v záležitostech týkajících se bezpečnosti práce a případně ve stanovení rozdílných podmínek při budování např. Sociálního zázemí pro zaměstnance. Tato oblast však není v kompetenci tohoto odboru.

V oblasti médií a audiovize je dle ust. § 2 odst. 2 písm c) zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi, a zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, hlavním úkolem poskytování veřejné služby zejména vytváření a šíření programů a poskytování

vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel mimo jiné se zřetelem na jejich věk nebo pohlaví.

Obdobné ustanovení obsahuje i zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

V oblasti pracovně právních vztahů v rámci poradních orgánů i úkolů vědy a výzkumu spolupracuje s Národním památkovým ústavem řada starších občanů – odborníků na památkovou péči. Na vedoucí pozice jsou v Národním památkovém ústavu zařazovány pracovníci na základě dovedností, zkušeností a vzdělání a nepřihlíží se na pohlaví ani věk.

V případě práce v muzeích a galeriích nejde o riziková zaměstnání, ale naopak o práci šetrnou a pro seniory vhodnou. Rozdílné potřeby žen a mužů jsou brány na zřetel automaticky.

Do působnosti zmocněnkyně vlády pro lidská práva náležela do 30. 11. 2011 agenda rovnosti žen a mužů. Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů v jednotlivých oblastech a politikách rozdílné situace a potřeby žen a mužů zohledňuje a připravuje návrhy směřující k prosazování a dosažení rovných příležitostí pro ženy a muže. Při předkládání připomínek oddělení sekretariátu Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů systematicky zohledňovalo i rozdílnou situaci a rozdílné potřeby žen a mužů v rámci kategorie osob starších.

V souvislosti s výše uvedeným opatřením Národního programu přípravy na stárnutí je důležité zejména zmínit rozdíly v odměňování žen a mužů (tzv. gender pay gap), včetně rozdílů ve výši důchodů.

Na výše popsany jev tzv. feminizace chudoby reagují i Aktualizovaná opatření Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže, která jsou základním každoročním vládním materiálem usilujícím o koncepční prosazování rovnosti žen a mužů.

V roce 2010 zpracoval Výbor pro prevenci domácího násilí, který je pracovním orgánem Rady, návrh Národního akčního plánu prevence domácího násilí. Ten byl schválen usnesením vlády ze dne 13. 4. 2011 č. 262 pod názvem Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014 (dále jen „NAP DN“). NAP DN zohledňuje skutečnost, že přibližně 90% obětí domácího násilí jsou ženy a zároveň skutečnost, že osobami ohroženými domácím násilím jsou ve zvýšené míře senioři a seniorky.

Personálním odborem Ministerstva pro místní rozvoj je při obsazování pracovních míst a výběru osob do funkcí respektována zásada rovných příležitostí a mezi základní povinnosti vedoucích zaměstnanců MMR patří dle organizačního řádu sledovat a vyhodnocovat ve své působnosti uplatnění principů rovnosti z hlediska věku i z hlediska rovných příležitostí mužů a žen. V souladu s organizačním řádem MMR a dalšími vnitřními předpisy odpovídá vedoucí zaměstnanec za výběr vhodných kandidátů dle požadované kvalifikace. Všechny výběrové pohovory MMR na obsazení nového pracovního místa se konají za účasti zástupce personálního odboru, jehož úkolem je, vzhledem k jinému, také vykonávat „dohled“ nad plněním

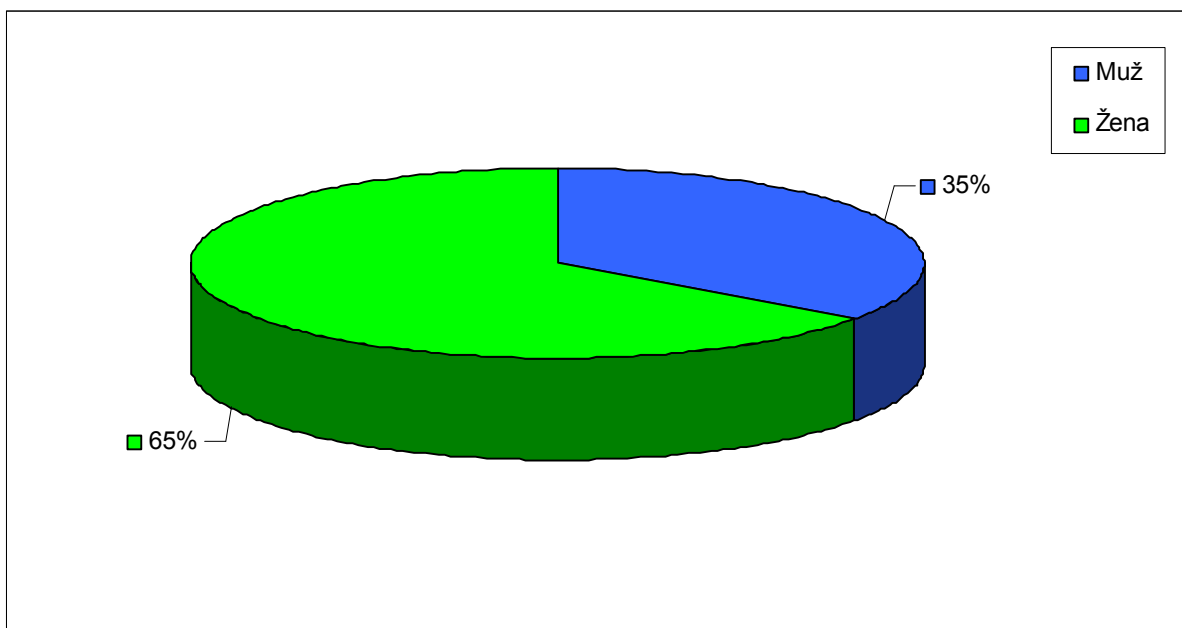
zásad zákazu diskriminace na základě věku, pohlaví, národnosti a jiné. V následující tabulce je znázorněn počet mužů a žen zaměstnaných na MMR. Graf č. 1 obsahuje strukturu zaměstnanců dle pohlaví ke dni 31.12.2011 a graf č. 2 znázorňuje věkovou strukturu zaměstnanců ke dni 31. 12. 2011.

Počet mužů a žen – zaměstnaných na MMR (stav k 31.12.2011)

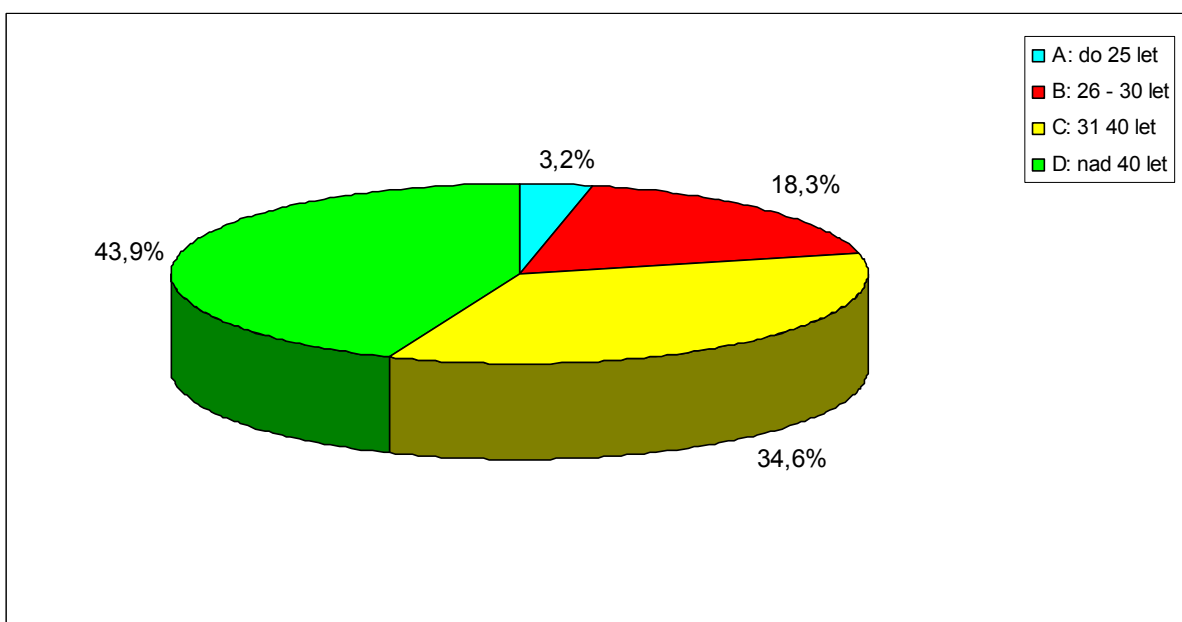
Funkce na MMR - statistika

Funkce	Počet mužů	Podíl mužů (%)	Počet žen	Podíl žen (%)	Celkem
1. náměstek	1	100%	0	0%	1
náměstek	3	100%	0	0%	3
vrchní ředitel sekce	2	67%	1	33%	3
ředitel odboru	11	44%	14	56%	25
zástupce ředitele odboru + vedoucí oddělení	10	83%	2	17%	12
zástupce ředitele odboru	2	50%	2	50%	4
vedoucí samostatného oddělení	2	100%	0	0%	2
vedoucí oddělení	26	53%	23	47%	49
odborný referent - sekretářka	0	0%	7	100%	7
vedoucí odborný referent	125	30%	295	70%	420
odborný referent	0	0%	8	100%	8
tiskař na maloofsetu	0	0%	1	100%	1
řidič silničního motorového vozidla	7	100%	0	0%	7
Celkem	189	35%	353	65%	542

Graf č. 1.: Struktura zaměstnanců MMR dle pohlaví (stav k 31.11.2011)

Graf č. 2.: Struktura zaměstnanců MMR dle věku (stav k 31.12.2011)

V rámci pracovně právních nároků a podmínek Ministerstvo dopravy důsledně dbá na rovné podmínky zařazování mužů a žen do platových tříd, přitom využívá možností daných příslušným právním předpisem a "Katalogem prací" a důsledně dbá na uplatňování rovného postavení mužů a žen při obsazování funkcí jmenováním. MD vytváří pro zaměstnance rovné podmínky mužů a žen v oblasti vzdělávání a prohlubování kvalifikace, zajišťuje a organizuje prohlubování kvalifikace zaměstnanců např. formou jazykové výuky, školení PC, manažerských kursů a seminářů.

Princip rovnosti žen a mužů je jedním ze základních principů, který je aplikován při čerpání evropských fondů. Vzhledem ke skutečnosti, že Ministerstvo dopravy vykonává funkci zprostředkujícího subjektu Operačního programu Infrastruktura a Fondu soudržnosti pro programovací období 2004-06 a zároveň plní úlohu řídicího orgánu Operačního programu Doprava pro programovací období 2007-13, byly v relevantních dokumentech týkajících se postupů při výběru, hodnocení a monitorování realizace projektů zohledněny závazky plynoucí z legislativy v předmětné oblasti. Konkrétně je rovnost žen a mužů vymezena obecným nařízením Rady (ES) č. 1260/1999 (v případě programového období 2004-2006) a čl. 16 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 (pro období 2007-2013). S ohledem na fakt, že z věcného hlediska jsou výše zmíněné finanční nástroje primárně zaměřeny na výstavbu a modernizaci dopravní infrastruktury, lze sledování vlivu na rovnost pohlaví považovat za druhotnou záležitost.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Všechny změny v základním důchodovém pojištění jsou prováděny s ohledem na princip rovného zacházení s muži a ženami a postupně jsou odstraňovány rozdíly v postavení mužů a žen.

V rámci MPSV byl zřízen nový referát, který je vnitrostátním koordinátorem politiky rovných příležitostí žen a mužů a zároveň plní funkci sekretariátu Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů (dále jen „RVRPŽM“). Zohledňování rozdílné situace a potřeb žen a mužů a aplikace principu gender mainstreamingu je jedním z cílů činnosti referátu 902 i RVRPŽM.

Dle čl. 2 statutu RVRPŽM připravuje návrhy směřující k prosazování a dosažení rovných příležitostí pro ženy a muže. RVRPŽM zejména:

- projednává a doporučuje vládě základní koncepční směry postupu vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže,
- koordinuje základní směry resortních koncepcí v oblasti rovných příležitostí pro ženy a muže,
- stanovuje okruh priorit pro projekty resortů na podporu realizace rovných příležitostí pro ženy a muže,
- identifikuje ve společnosti aktuální problémy v rovných příležitostech pro ženy a muže,
- hodnotí efektivitu naplňování principu rovnosti žen a mužů.
- Zasedání Rady se konají podle potřeby, nejméně však třikrát ročně. Informace o činnosti Rady jsou přístupné veřejnosti na webových stránkách Úřadu vlády. Rada nemá pravomoc prošetřovat stížnosti občanů na porušování principů rovnosti žen a mužů. Organizační, odborné a administrativní práce a zveřejňování informací o práci Rady zajišťuje sekretariát Rady, který je organizační součástí Úřadu vlády.

Usnesením vlády ČR ze dne 23. listopadu 2011 č. 876 byl předsedou RVRPŽM jmenován ministr práce a sociálních věcí a zároveň došlo k přesunu RVRPŽM, jejího sekretariátu a agendy rovných příležitostí žen a mužů z Úřadu vlády ČR na Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Organizačně je nyní referát 902 v rámci struktury MPSV zařazen do sekce náměstka pro sociální začleňování a rovné příležitosti (dále jen „sekce 9“). V rámci sekce 9 je rovněž organizačně zařazeno oddělení politiky sociálního začleňování, které plní roli sekretariátu Rady vlády pro seniory a stárnutí populace. Vzhledem k této skutečnosti mezi oběma útvary probíhá úzká spolupráce (např. formou připomínkování předkládaných materiálů, konzultací apod.) vedoucí mimo jiné k důslednému zohledňování rozdílné situace a potřeb žen a mužů v rámci jednotlivých oblastí, politik a opatření.

MPSV dále pravidelně zpracovává pololetní a roční analýzy vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti, resp. další analytické a koncepční podklady. Ve sledovaném období se jednalo o analýzy za 1. pololetí 2011 a za rok 2011. Součástí všech těchto analýz je také vyhodnocení situace mužů a žen na trhu práce, jak zaměstnaných, tak nezaměstnaných.

Dne 27. dubna 2011 vláda ČR přijala usnesení vlády č. 314 o Národním programu reformy ČR. Přijetím programu vláda schválila národní cíle a národní dílčí cíle v oblasti zaměstnanosti do roku 2020, které byly stanoveny v návaznosti na přijetí cíle strategie EVROPA 2020. Jedním ze čtyř národních dílčích cílů je i zvýšit do roku 2020 míru zaměstnanosti žen ve věku 20 - 64 let na 65 %.

Rovněž základním principem poskytování sociálních služeb je reagovat na potřeby každého jednotlivce, tudíž v jednotlivých oblastech zohledňují rozdílnou situaci žen i mužů.

2.1. Zpracovat koncepci péče o válečné veterány a vytvářet podmínky pro zvyšování kvality života válečných veteránů.

Gesce: MO

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace

Termín: 2012

Ministerstvo obrany

Koncepce péče o válečné veterány je připravována v souladu se zpracovaným harmonogramem. Vytváření podmínek pro zvyšování kvality života válečných veteránů je zabezpečováno v souladu se schváleným koncepčním materiálem „Zlepšení kvality života válečných veteránů“ a dále prostřednictvím dotační politiky rezortu uplatňované vůči nestátním neziskovým organizacím. Nově připravovaná koncepce péče o válečné veterány bude reflektovat podmínky novelizovaného zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, s předpokladem schválení na přelomu roku 2012/2013.

V roce 2012 zahájilo MO projekt „Začleňování válečných veteránů do civilního života“ s důrazem na uplatnění na trhu práce. Projekt získal finanční prostředky ve výši 30 mil. Kč formou dotace z Evropských sociálních fondů. Projekt je naplánován na dobu 3 let a nabídne pomoc 1 500 válečným veteránům z ČR.

Projekt je určen především pro novodobé válečné veterány, kterým v průběhu jednoho roku skončí služební poměr, nebo veterány, kteří již služební poměr ukončili. Projekt vychází vstříc potřebám novodobých válečných veteránů, kteří po ukončení profesionální kariéry v AČR chtějí najít nové uplatnění a plnohodnotně se zapojit do civilního života.

Dotační programy podporovaly akce proseniorských organizací, jejichž prostřednictvím se váleční veteráni – účastníci 2. světové války zapojili do činnosti nestátních neziskových organizací, účastnili se slavnostních a pietních akcí pořádaných na veřejnosti často za účasti ministra obrany, předsedy vlády a prezidenta ČR. Akcím se dostalo široké publicity v celostátních sdělovacích prostředcích.

Prostřednictvím programu Péče o druhoválečné veterány byla zajištěna integrace válečných veteránů, kteří se v důsledku zhoršení osobních schopností nemohli zúčastňovat veřejných akcí. Služby sociální prevence a sociálního poradenství jim byly poskytovány v místě bydliště, a to na celém území ČR v jednotné kvalitě. Současně byla provozována bezplatná telefonní linka pomoci válečným veteránům. Zvláštní program podpořil zachování znalostí a zkušeností nashromážděných členskou základnou Československé obce legionářské o. s. a Svazu pomocných technických praporů ČR. Uvedené znalosti a zkušenosti patří mezi kulturní statky českého lidu a je v zájmu celé společnosti, aby se s nimi mohly seznamovat nejširší vrstvy obyvatel.

2. Aktivní stárnutí

4. A. *Zvýšit nabídku a dostupnost celoživotního vzdělávání pro zaměstnavatele a zaměstnance. Podporovat zaměstnavatele a zaměstnance investující do zvyšování znalostí a dovedností starších pracovníků a zaměstnavatele poskytující podmínky pro postupný odchod do důchodu a podmínky pro zaměstnávání důchodců.*

Gesce: MPSV, MŠMT, MPO

Spolupráce: MF, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace

Termín: průběžně

Ministerstvo průmyslu a obchodu

Na zvýšení nabídky a dostupnosti vzdělání v podnikatelské sféře je v rámci šesti prioritních os Operačního programu podnikání a inovace (OPPI) cíleno hned několik

programů, např. program Školící střediska (v roce 2011 cca 250 konkrétních projektů), program ICT v podnicích (v roce 2011 cca 990 projektů), program Poradenství (v roce 2011 cca 360 projektů) apod. Celkový počet projektů MSP podle dotačních programů k datu 31. prosince 2011 činí 5 763, což demonstruje šíři vějíře příležitostí pro všechny věkové a sociální kategorie.

Z hlediska Ministerstva práce a sociálních věcí byl tento požadavek splněn přijetím parametrických změn v základním důchodovém pojištění, které přinesl zákon č. 306/2008 Sb. s účinností od 1. ledna 2010. Tato opatření byla podrobně popsána v minulé hodnotící zprávě.

V rámci Implementačního plánu Strategie celoživotního učení, přijatého usnesením vlády ČR č. 8/2009 byla navržena opatření v gesci MŠMT, která si kladou za cíl realizovat možné formy zvýhodnění či dotační podpory zaměstnavatelům, kteří sami realizují vzdělávací a rozvojové programy pro vlastní zaměstnance ze znevýhodněných skupin, tedy i skupin osob starších 50 let, či kteří na svém pracovišti umožňují zapracování znevýhodněných osob jako součásti rekvalifikačních programů.

Dostupnost celoživotního vzdělávání je podporována v rámci operačních programů Evropského sociálního fondu. V operačním programu Lidské zdroje a zaměstnanost je prioritní osa 1 Adaptabilita zacílena na zvýšení úrovně odborných znalostí, dovedností a kompetencí zaměstnanců a zaměstnavatelů. V rámci této prioritní osy pokračoval v roce 2011 projekt „Školení je šance“, jejichž koncovými uživateli jsou jak zaměstnavatelé, tak samotní zaměstnanci. Dále byl vyhlášen nový projekt „Vzdělávejte pro růst (adaptabilita)!, na který je alokováno 850 mil. Kč. Je určen pro zaměstnavatele v odvětvích s předpokladem růstu a významným podílem na tvorbě HDP.

V rámci oblasti podpory 1.2 Zvýšení adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů restrukturalizovaných podniků pokračovala realizace projektů RESTART. V roce 2011 se realizovalo 9 projektů v celkové výši 397 mil. Kč.

V rámci prioritní osy 2 OP Lidské zdroje a zaměstnanost byly v roce 2011 realizovány dva vzdělávací národní individuální projekty, „Poradenství a rekvalifikace“ a „Vzdělávejte se pro růst – rekvalifikace!“. Dále byly realizovány četné regionální individuální vzdělávací projekty.

Na základě rozhodnutí vedení rezortu převzal odpovědnost za vzdělávání uchazečů a zaměstnanců, za profesní vzdělávání a za celoživotní učení lidských zdrojů nově založený Fond dalšího vzdělávání. Fond zároveň administruje a realizuje projekty z ESF.

4. B. *Zpracovat koncepci rozvoje systému dalšího vzdělávání a jeho financování.*

Gesce: MPSV, MŠMT, MPO

Spolupráce: MF, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace

Termín: 2009

Opatření je plně v gesci **MŠMT**. MPSV spolupracuje s MŠMT v rámci mezirezortní pracovní skupiny, jejímž hlavním záměrem je sdílení informací a záměrů v oblasti dalšího vzdělávání. V současné době je koncepce dalšího vzdělávání v jednotlivých segmentech rozpracovávána MŠMT, finančním zdrojem pro její naplnění je Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost. V rámci tohoto programu MŠMT připravilo individuální projekt národní Koncept, který otázky rozvoje dalšího vzdělávání řeší.

4. C. *V rámci programů zaměstnanosti nabízet starším osobám speciální programy rekvalifikace a poradenství. Nezaměstnaným osobám starším 50 let povinně nabízet individuální akční plány (IAP) s komplexním řešením situace.*

Gesce: MPSV

Spolupráce: *sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace*

Termín: průběžně

V rámci výzev vyhlášených **MPSV** pro oblasti podpory 1.2, 2.1 a 3.3 je kladen důraz i na podporu osob starších 50 let. Tato skupina je cílovou skupinou jak samostatných projektů, tak v kumulaci s dalšími cílovými skupinami. V červnu 2012 byla vyhlášena výzva pro GG v oblasti podpory 3.3 (výzva č. 96), v rámci které budou použita opatření zohledňující Evropský rok aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity (EY 2012). MPSV rovněž vyhlásil výzvu č. 85 pro odbor 22, nyní v realizaci sekce 9 pro předložení IP zaměřeného na osoby starší 50 let, který je realizován v souvislosti s Evropským rokem aktivního stárnutí. Projekt je již v realizaci.

4. D. *Ve spolupráci se sociálními partnery a příslušnými ministerstvy vyhodnotit možnost a účelnost zavedení jednotlivých druhů finančních motivace a podpory zaměstnavatelů a zaměstnanců k dalšímu vzdělávání a vzdělávání a zaměstnávání starších osob.*

Gesce: MPSV

Spolupráce: *MŠMT, MF, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace*

Termín: 2008

Jedná se o úkol Implementačního plánu Strategie celoživotního učení, přijatého usnesením vlády ČR č. 8/2009. Tento úkol je v gesci MŠMT. Podle platné legislativy MPSV financuje vzdělávací opatření pro uchazeče a zájemce o zaměstnání, včetně zaměstnanců. K tomuto účelu využívá především OP Lidské zdroje a zaměstnanost (viz odpověď na předchozí otázku). V současné době MPSV usiluje, aby v novém rozpočtovém období pro strukturální fondy na léta 2014-20 převzalo plně

odpovědnost za další vzdělávání. K tomuto účelu bude sloužit Fond dalšího vzdělávání

Ministerstvo financí se domnívá, že toto opatření není řešeno v odpovídající míře, neboť povědomí občanů o dalším vzdělávání starších osob je nízké.

4. E. *Připravit změny v rámci důchodového systému, které umožní souběh pobírání důchodové dávky a pracovního poměru na dobu neurčitou po dosažení důchodového věku. Navrhnout opatření na podporu postupného odchodu do důchodu.*

Gesce: MPSV

Spolupráce: MF, sociální partneři

Termín: 2008

Tento úkol je již v rámci resortu **MPSV** splněn v rámci schválených parametrických změn v základním důchodovém pojištění s účinností od 1. ledna 2010.

4. F. *Sledovat a analyzovat příčiny a vývoj dlouhodobé pracovní neschopnosti (déle než 6 měsíců) a invalidizace v populaci 50+.*

Gesce: MPSV

Spolupráce: ČSSZ

Termín: průběžně

Ministerstvo práce a sociálních věcí s ČSSZ odbor 72 průběžně monitoruje vývoj dlouhodobé pracovní neschopnosti a invalidizace , zejména u generace 50+.

4. G. *Přizpůsobovat důchodový systém demografickému vývoji, zejména úpravou důchodového věku.*

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři

Termín: průběžně

Důchodový systém je průběžně analyzován, aby mohl reagovat na ekonomickou situaci a demografický vývoj.

Významnou změnu v důchodovém pojištění v roce 2011 přinesl zákon č. 220/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Tato novela zákona o důchodovém pojištění řešila především dopady nálezu Ústavního soudu, jímž byl zrušen § 15. Ale také zakotvila do právní úpravy pokračování ve zvyšování

důchodového věku a urychlení sjednocení důchodového věku pro muže a ženy. V případě mužů pokračuje zvyšování důchodového věku nezměněným tempem, tj. o 2 měsíce ročně (i po dosažení důchodového věku podle předcházející právní úpravy, tj. po dosažení věku 65 let). Pokud jde o tempo zvyšování důchodového věku žen, bylo zrychleno u žen od ročníku 1956 na 6 měsíců (z předchozích 4 měsíců) ročně s cílem sjednocení důchodového věku pro muže i ženy. K úplnému sjednocení pro všechny pojištěnce dojde v roce 2041 pro osoby narozené v roce 1975 při dosažení důchodového věku 66 let a 8 měsíců a poté se bude důchodový věk zvyšovat pro muže i ženy o 2 měsíce ročně, a to bez stanovení cílové hodnoty důchodového věku.

4. H. *V rámci monitorování příjmové situace a rizika chudoby sledovat riziko chudoby jednotlivých skupin starobních důchodců (podle věku, pohlaví a dalších kategorií).*

Gesce: MPSV

Spolupráce: *sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace*

Termín: průběžně

Data, která má Ministerstvo práce a sociálních věcí k dispozici a metodické zázemí odboru 71 mu neumožňují uvedená rizika sledovat. Sledování ukazatelů chudoby je primárně v gesci ČSÚ, kdy se sledují základní ukazatele metodicky sladěné v rámci EU. MPSV se na tomto obecném sledování nijak nepodílí a nemá s ním žádné zkušenosti, pouze využívá dat ČSÚ.

Monitorování příjmové situace domácností a rizika ohrožení chudobou příslušných skupin obyvatelstva se uskutečňuje prostřednictvím šetření „Příjmy a životní podmínky domácností“ (EU – SILC), které každoročně zabezpečuje **Český statistický úřad**. Na základě výsledků šetření jsou pravidelně analyzovány údaje o riziku chudoby u osob nad 65 let celkem a také v členění na muže a ženy. Sledováno je také riziko chudoby jednotlivců ve věku nad 65 let a u domácností se 2 dospělými členy, kde alespoň jeden z nich je starší než 65 let. Tato data jsou však zveřejňována s určitým časovým zpožděním a nejsou proto pro analýzu rizika chudoby starobních důchodců vždy dostatečně aktuální. Dle výsledků ze šetření EU – SILC 2010 míra ohrožení chudobou u osob nad 65 let v České republice činila celkem 6,8 % (tj. o 0,4 p. b. méně než dle výsledků EU-SILC 2009), zatímco průměr EU-27 představoval 15,9 %. Míra ohrožení chudobou u mužů nad 65 let byla o 0,9 p. b. nižší než v roce 2009 a činila 2,1 % (průměr EU-27 12,9 %), u žen nad 65 let dosáhla stejné úrovně jako v roce 2009 - 10,3 % (průměr EU-27 byl 18,1 %), u domácností jednotlivců nad 65 let oproti předchozímu roku poklesla o 1 p. b. na 18,7 % (EU-27 23,7 %) a u domácností se 2 dospělými členy, kde alespoň jeden z nich je starší než 65 let, se snížila o 0,3 p.b. na 1,9 % (EU-27 12,4 %). Ze šetření Českého statistického úřadu z roku 2010 jsou k dispozici také podrobnější údaje o míře ohrožení chudobou u osob starších než 75 let. Podle předběžných údajů ze

šetření Českého statistického úřadu „Životní podmínky 2011“ (národní modifikace celoevropského šetření EU-SILC) míra ohrožení chudobou u osob nad 65 let v České republice představovala celkem 7,2 % a u domácností se 2 dospělými členy, kde alespoň jeden z nich je starší než 65 let dosahovala úrovně 2,7 %.

4. I. Prohloubit možnosti poskytování příspěvku zaměstnavatele na penzijní připojištění zájemcům o penzijní připojištění.

Gesce: MF

Spolupráce: MPSV, MPO, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace

Termín: 2009

Za **Ministerstvo financí** je možno sdělit, že dne 28. prosince 2011 vstoupily v platnost zákony týkající se důchodové reformy, mezi které patří zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření. Tato nová právní úprava představuje reformu stávajícího systému penzijního připojištění a na ni v současné době navazuje tvorba úpravy v systému dávek z tohoto doplňkového systému – tzv. předdůchod. Smyslem úpravy dávek u doplňkového systému je umožnit, aby osoby ve věku blízkém důchodovému věku měly možnost čerpat penze ze systému doplňkového penzijního spoření před dosažením důchodového věku, tedy v období, které pro ně může být obtížné z hlediska uplatnitelnosti na trhu práce. Zároveň je cílem zajistit, aby pobírání těchto dávek nemělo dopad na výši důchodových nároků z průběžného I. pilíře a na veřejné zdravotní pojištění těchto osob.

Ministerstvo financí ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí tedy připravuje návrh zákona, který změní některé zákony v souvislosti se zabezpečením před dosažením důchodového věku. Součástí změn je i návrh na zvýšení limitu pro osvobození příspěvku zaměstnavatele od daně z příjmů. Zmíněné návrhy byly tvořeny a projednávány i se sociálními partnery během druhé poloviny roku 2011 av nejbližších dnech budou návrhy předloženy vládě k projednání.

4. J. Zvyšovat povědomí o přínosu věkové různorodosti na pracovišti, o dobré praxi v oblasti „age managementu“ a řízení lidských zdrojů, o věkové diskriminaci a ochraně proti diskriminaci.

Gesce: MPSV, MPO

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo práce a sociálních věcí

V návaznosti na zřízení Úřadu práce ČR došlo i k vyčlenění kontroly diskriminace na trhu práce a nelegální práce na Státní úřad inspekce práce v Opavě. Na MPSV odbor 42 koordinuje spolupráci Úřadu práce ČR a Státního úřadu inspekce práce, příp. i

České správy sociálního zabezpečení, při kontrole zaměstnavatelů. O výsledcích těchto kontrol jsou pravidelně vydávány tiskové zprávy, z kterých se veřejnost může poučit zejména o prevenci proti věkové diskriminaci a ochraně před diskriminací obecně.

4. K. *Motivovat a podporovat zaměstnavatele při vytváření zdravých pracovních podmínek a podpoře zdraví na pracovišti.*

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: *sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace*

Termín: průběžně

Ministerstvo zdravotnictví

Podpora zdraví při práci je u zaměstnanců starších 55 let tradičně směřována do oblasti preventivní péče, zejména pak preventivních prohlídek, které jsou stanoveny v kratších termínech, čímž se vytváří předpoklad včasného zjištění možných změn v jejich zdravotním stavu včetně zjištění obecných nemocí nesouvisejících s pracovní anamnézou. S cílem trvale zlepšovat případně udržovat zdravotní stav zaměstnanců a přispívat k jejich dobré fyzické a psychické kondici i ve vyšším věku, i vzhledem k prodlužování aktivního pracovního života. Ministerstvo zdravotnictví ČR ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem realizuje aktivity zaměřené na podporu zdraví na pracovišti a zapojuje se do aktivit Evropské sítě podpory zdraví na pracovišti (ENWHP). Od roku 2005 je každoročně vyhlašována pro zaměstnavatele soutěž „Podnik podporující zdraví“, které se účastní velké organizace a od roku 2007 byla soutěž rozšířena i na malé a střední podniky. Česká republika se zapojila v rámci evropských projektů „Move Europe“ a v současné době jsme zapojeni v projektu „Mental health at Workplace“.

V rámci dotačního programu sekce hlavního hygienika „Národní program zdraví – projekty podpory zdraví“ byl v roce 2011 finančně podpořen projekt s názvem „Duševní zdraví a podpora zdraví na pracovišti“ cíleně zaměřený na tvorbu zdravých pracovních podmínek a podporu zdraví na pracovišti v celkové výši 65 000 Kč.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

- Ve spolupráci s VÚBP, v.v.i. vydává MPSV brožury a DVD k aktuální problematice v oblasti BOZP. Všechny tyto materiály jsou k dispozici zaměstnavatelům i zaměstnancům na vyžádání zdarma v oddělení bezpečnosti práce MPSV a ve Výzkumném ústavu bezpečnosti práce, v.v.i.

V poslední době to jsou např. brožury (leporela):

- Pracovní úraz. Co teď?
- Osobní ochranné prostředky. Rukavice proti chemikáliím.
- Osobní ochranné prostředky. Oděvy s vysokou viditelností.
- Praktické provádění vstupního a periodického školení.
- Nepodceňujme rizika v kanceláři.

- MPSV organizuje semináře a porady zaměřené k určité problematice v oblasti BOZP (např. kulatý stůl k problematice koordinátora BOZP na staveništi, semináře k výsledkům výzkumu a vývoje v oblasti BOZP) a na tyto akce zve i odborníky z podnikové sféry.
- MPSV v souladu se zákonem 251/2005 Sb., o inspekci práce, schvaluje každoročně Roční program kontrolních akcí Státního úřadu inspekce práce. Návrh tohoto programu je projednáván i v Radě vlády pro BOZP. MPSV tak zprostředkovává motivuje zaměstnavatele při vytváření zdravých pracovních podmínek.
- Webové stránky provozované MPSV a VÚBP, v.v.i. (<http://osha.europa.eu/fop/czech-republic/cs/> a <http://www.bozpinfo.cz/>) zaměřené na BOZP přináší aktuální informace pro zaměstnance a zaměstnavatele z oblasti legislativy BOZP, o kampaních, publikační činnosti, výzkumu, vzdělávání, přináší odpovědi na dotazy z oblasti BOZP a pracovního práva apod.
- Program „Bezpečný podnik“, který vyhláší každoročně ministr práce a sociálních věcí, má za cíl zvýšit úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci včetně ochrany životního prostředí u právnických a podnikajících fyzických osob (dále jen organizace), vytvořit podmínky pro zavedení efektivního systému řízení a napomoci jim tak snáze splnit ustanovení české legislativy, vycházející z požadavků směrnic EU.
- Účast MPSV na Mezinárodním veletrhu bezpečnosti práce a osobních ochranných prostředků INTERPROTECT v Brně a Mezinárodním strojírenském veletrhu v Brně, kde jsou poskytovány zájemcům publikace a podávány informace z oblasti BOZP.
- MPSV zajišťuje činnost Rady vlády pro BOZP a jejích čtyř stálých výborů pro technickou bezpečnost, pro vzdělávání a výzkum, pro legislativu a pro sociální a zdravotní problematiku, které na tripartitní úrovni projednávají problematiku BOZP a usměrňují činnost v této oblasti.

4. L. *V rámci výběrového šetření pracovních sil a dalších statistických šetření na trhu práce se zaměřovat také na situaci starších osob a důchodců.*

Gesce: ČSÚ

Spolupráce: MPSV, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Český statistický úřad

VŠPS standardně poskytuje čtvrtletně výstupy z šetření za oblast zaměstnanosti a trhu práce v třídění podle věku: <http://czso.cz/csu/csu.nsf/kalendar/2011-zam>

V roce 2011 byla na základě výsledků VŠPS publikována analýza: „V republice pracuje čtvrt miliónu důchodců“:

<http://czso.cz/csu/csu.nsf/ainformace/799800315550>

V rámci projektu „Kulatý stůl“ se ČSÚ společně s CERGE-EI věnoval tématu „Participace starších osob na trhu práce“:

http://czso.cz/csu/tz.nsf/i/kulaty_stul_participace_starsich_osob_na_trhu_prace20120315

MPSV pravidelně zpracovává pololetní a roční analýzy vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti, při kterých využívá data Výběrových šetření pracovních sil ČSÚ a statistiky informačního systému služeb zaměstnanosti MPSV. Součástí všech těchto analýz je také vyhodnocení situace starších osob na trhu práce, jak zaměstnaných, tak nezaměstnaných.

Dne 27. dubna 2011 vláda ČR přijala usnesení vlády č. 314 o Národním programu reformy ČR. Přijetím programu vláda schválila národní cíle a národní dílčí cíle v oblasti zaměstnanosti do roku 2020, které byly stanoveny v návaznosti na přijetí cíle strategie EVROPA 2020. Jedním ze čtyř národních dílčích cílů je i zvýšit do roku 2020 míru zaměstnanosti starších osob ve věku 55 - 64 let na 55 % (ze stávajících 46,5 %).

4. M. *Monitorovat zkušenosti zaměstnavatelů se staršími pracovníky, využívání krátkodobých pracovních smluv a snížených pracovních úvazků a zkušenosti s diskriminací v jednotlivých sektorech a regionech. Podporovat výzkum v této oblasti.*

Gesce: MPSV

Spolupráce: *sociální partneři, výzkumné a vzdělávací instituce, ČSÚ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace*

Termín: *průběžně*

Zkušenosti zaměstnavatelů se staršími pracovníky nejsou údajem, který statistika může zpracovávat. V rámci plnění tohoto úkolu může ČSÚ přispět pouze poskytnutím relevantních údajů za zaměstnanost starších osob.

4. N. *Zvyšovat finanční gramotnost a podporovat výchovu ke zdraví žáků v základním vzdělávání s důrazem na vysvětlování měnících se potřeb a ekonomické situace v průběhu života a ve stáří.*

Gesce: MŠMT

Spolupráce: *MZ, MPSV, MF, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace*

Termín: *průběžně*

Ministerstvo práce a sociálních věcí

K úkolům 4. N a 7. A lze uvést, že k jejich naplnění přispívají opatření zahrnutá v Národní strategii ochrany práv dětí, která byla schválena usnesením vlády č. 4 ze dne 4. ledna 2012, a v navazujícím Akčním plánu na období 2012 – 2015 (schválen usnesením vlády č. 258 ze dne 11. dubna 2012).

Konkrétně k 4.N – Zvyšování finanční gramotnosti směřuje následující opatření Národní strategie:

- Podpora kompetencí rodin s dětmi v oblasti finanční gramotnosti a realizace programů k posílení finanční gramotnosti (v rámci cíle 7 Prevence chudoby)

Gesce: MPSV a zmocněnkyně vlády pro lidská práva

Termín: 2012 – 2015

4. O. Podporovat vzdělávání dospělých v síti škol, a to i prostřednictvím systémových projektů Evropského sociálního fondu. Zakládat Centra celoživotního učení, která budou podporovat jak nabídku, tak poptávku po celoživotním učení.

Gesce: MŠMT

Spolupráce: MPSV, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Z pohledu MPSV prostřednictvím systémových projektů (nyní individuálních projektů) podporuje a může podporovat pouze MŠMT v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Tuto oblast MPSV ovlivňuje pouze v rámci mezirezortní pracovní skupiny, jejímž hlavním záměrem je sdílení informací a záměrů v oblasti dalšího vzdělávání.

4. P. Realizovat projekt „Podpora individuálního dalšího vzdělávání“, který bude zaměřen na rozvoj schopností ve využívání informačních technologií, jazykových a dalších dovedností.

Gesce: MŠMT

Spolupráce: MPSV, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Za realizaci tohoto opatření je plně odpovědné MŠMT. Ministerstvo práce a sociálních věcí na naplnění tohoto opatření nespolupracuje.

4. Q. Zvýšit informovanost důchodců o možnostech pracovního uplatnění. Podpořit vznik informačních zdrojů, které budou seniorům poskytovat informace o možnosti profesního i mimoprofesního uplatnění.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MV, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

MPSV

Informovanost z hlediska působnosti MPSV je zajišťována v rámci plnění běžné agendy odboru 71, konzultačních dnů, přednáškové, školicí a publikační činnosti, včetně průběžné aktualizace příslušných internetových stránek MPSV (viz také bod 2. D.).

4. R. *V rámci podpory podnikání přijímat taková opatření, která zohledňují specifika a znevýhodnění starších osob a zvyšují jejich motivaci k podnikání.*

Gesce: *MPO, MPSV*

Spolupráce: *sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace*

Termín: *průběžně*

MPO

Hlavním cílem programu OPPI pro léta 2007-2013 je podpora podnikání, udržení přitažlivosti ČR a jejích regionů pro investory, podpora inovací a urychlené zavádění výsledků výzkumu a vývoje do výrobní sféry; zvýšení konkurenceschopnosti. Program je založen na principu rovných příležitostí z hlediska pohlaví, věku, rasy, zdravotního stavu nebo náboženství.

Část 5 Prostředí a komunita vstřícná ke stáří

5. A. *Zvyšovat povědomí místních samospráv o projektu Světové zdravotnické organizace „Města přátelská stáří“ (Age-friendly cities). Podpořit metodické rozpracování a uplatnění principů tohoto projektu v praxi.*

Gesce: MPSV, MZ, MMR

Spolupráce: MV, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo vnitra

S Národní sítí Zdravých měst ČR spolupracuje odbor veřejné správy v oblasti kvality ve veřejné správě při přípravě Národních konferencí kvality a soutěže o Ceny Ministerstva vnitra za kvalitu a inovaci ve veřejné správě. Jednou z metod kvality udělované v rámci soutěže je místní Agenda 21, která se zaměřuje na zvyšování kvality veřejné správy, přináší efektivnější práci úřadů, podporuje strategické plánování, řízení municipalit, orientuje se na širší zapojování obyvatel do veřejného života, spolurozhodování o věcech veřejných a budování místního partnerství všech zainteresovaných skupin (obyvatel, podnikatelských subjektů atp.). Příklady dobré praxe této metody jsou uveřejňovány na webových stránkách Ministerstva vnitra pod názvem Podpora kvality ve veřejné správě.

Ministerstvo pro místní rozvoj

Vzhledem ke stálému snižování objemu finančních prostředků na národní program Podpora regionálního rozvoje, nemohl v roce 2011 odbor rozvoje a strategie regionálního rozvoje přispívat k plnění Národního programu přípravy na stárnutí samostatným rozvojovým programem (pouze okrajově přispívá dotačním titulem Bezbariérové obce Programu rozvoje venkova). Současně platná Strategie regionálního rozvoje ČR na léta 2007-2013 však problematiku obsaženou ve výše zmíněném Národním programu přípravy na stárnutí reflektuje v několika prioritních oblastech a je rovněž nyní připravovaná SRR ČR 2014-2020 bude téma demografických tendencí, stárnutí obyvatelstva, seniorů a zajištění adekvátních veřejných služeb pro ně významně podtrhovat.

5. B. Podporovat rozvoj služby tísňové péče a její návaznost na služby krizové intervence. Podporovat využití moderních technologií, včetně gerontotechnologie, při podpoře života v přirozeném sociálním prostředí a při zvyšování dostupnosti služeb a zboží.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo práce a sociálních věcí přispívá na provoz tísňové péče formou dotací. Za rok 2011 bylo na tísňovou péči zažádáno celkem o 15 101 118,- Kč, z toho bylo přiděleno celkem 9 225 000 Kč.

Podpora či nepodpora rozvoje sociálních služeb je záležitostí krajů, ne národní úrovně.

5. C. Podporovat uplatňování standardů univerzálního designu (design for all) a rozvoj designérství zaměřeného na potřeby starých lidí. Podporovat vzdělávání v této oblasti.

Gesce: MPO

Spolupráce: MZ, MPSV, MŠMT, MV, MMR, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo pro místní rozvoj zajišťuje metodickou podporu uplatňování soudobých poznatků urbanismu a architektury a podporu veřejného zájmu ve výstavbě, zejména při ochraně životů a zdraví, při péči o životní prostředí.

5. D. Navrhovat a podporovat sociální programy k udržení nezávislého života starších osob a ke zvýšení kvality života seniorů ve venkovských oblastech.

Gesce: MZe

Spolupráce: MPSV, MMR, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace

Termín: průběžně

Ministerstvo zemědělství

V rámci resortu probíhá projekt domů KLAS:

DOMY KLAS – venkovské domy klidného aktivního stáří navazují na zkušenosti francouzské koncepce MARPA. Cílem projektu je umožnit venkovským seniorům prožít své stáří důstojně a kvalitně v jim známém a blízkém venkovském prostředí a zabezpečit tak těmto starým lidem odpovídající kvalitu a dostupnost zdravotně sociálních služeb.

Domy KLAS představují bezbariérový komplex garsoniér s malou předzahrádkou pro jednotlivce nebo pár, které zabezpečí soukromí a intimitu každého obyvatele domu. V rámci domu KLAS jsou i společné prostory (společenská místnost, jídelna) a 1 bytová jednotka pro personál.

Dům KLAS je umístěn v obci v dostupné blízkosti venkovského života a navázaných služeb – obchody, hospůdky, kadeřnictví, ordinace lékaře, obecní úřad, kulturní středisko atd. Další prioritou je podpora otevřenosti domu k vnějšímu světu – rozhovory, setkání s obyvateli obce, pomoc dětem při školních úlohách, pozvání ke společnému jídlu s obyvateli apod.

V domě KLAS žije okolo 15 seniorů, jednotlivců či dvojic, v cca. Deseti garsoniérách sestávajících z kuchyňky, pokoje a sociálního zařízení.

Nemovitost je majetkem obce, popř. neziskové organizace. Domy KLAS je možno pořídit rekonstrukcí stávajícího vhodného objektu, nebo výstavbou na obecním pozemku.

V současné době se připravují projekty v mikroregionu Vltavotýnská a Rokytnicka (Orlické hory). Ministerstvo koordinuje realizaci projektu, zajišťuje potřebnou součinnost s Ministerstvem pro místní rozvoj a Ministerstvem práce a sociálních věcí. Využívá při tom zkušeností ze spolupráce s francouzskou Vzájemnou zemědělskou pojišťovnou (MSA), které získalo v minulosti při zavádění sociálních programů na venkově.

V roce 2009 byly zahájeny práce na rekonstrukci objektu v obci Temelín (Jihočeský kraj). V současné době je zprovozněna jeho první část zaměřená na vzdělávací a volnočasové aktivity starších obyvatel Temelína i blízkého okolí. Pro seniory bude k dispozici 11 bezbariérových bytů. Součástí bydlení bude i vhodná nabídka pracovní terapie.

Ministerstvo zemědělství dále poskytuje dotace v souvislosti s předčasným ukončením provozování zemědělské činnosti z důvodu pokročilejšího věku.

V roce 2005 vešlo v platnost nařízení vlády č. 69/2005, o stanovení podmínek pro poskytování dotace v souvislosti s předčasným ukončením provozování zemědělské činnosti zemědělského podnikatele. Cílem tohoto opatření, které vycházelo z programu Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP), bylo ekonomické zajištění farmářů ve stáří, vytvoření podmínky pro začínající zemědělské podnikatele a udržení lidí na venkově.

Bylo umožněno farmářům, kteří dosáhli 55 let věku, vstoupit do tohoto opatření a požádat o podporu na předčasné ukončení činnosti. V praxi to znamená, že zmíněný zemědělec předá hospodářství svému následníkovi a začne pobírat dávku,

vypočtenou na základě paušální sazby a zvýšenou o sazbu za počet předaných hektarů.

Alokované finanční prostředky na toto opatření se skládají z 80% z finančních zdrojů EU a z 20% národních zdrojů.

V období 2005-2006 bylo podáno celkem 372 žádostí o zařazení do tohoto opatření. Od roku 2007 se již nebylo možné do tohoto opatření v rámci programu HRDP zařadit. Žadatelé, kteří byli zařazení do roku 2006, však mohou do ukončení svých závazků z HRDP proplaceno 699 žádostí v částce cca 48 mil. Kč. V programovém období 2007-2013 byl spuštěn Program rozvoje venkova ČR, v rámci něhož je opět zařazeno opatření Předčasné ukončení zemědělské činnosti, na které mohou noví žadatelé podávat žádosti od 1. 1. 2008. Náplň opatření je podobná předchozímu programu HRDP, je však prováděno Pravidly, kterými se stanovují podmínky pro poskytování podpor na projekty Programu rozvoje venkova.

Alokované finanční prostředky na toto opatření se skládají z 75% z finančních zdrojů EU a z 25% národních zdrojů. V roce 2011 bylo proplaceno celkem 445 žádostí v částce cca 78 mil. Kč.

Ministerstvo pro místní rozvoj prostřednictvím národních programů regionálního rozvoje podporuje obecně rozvoj venkovských obcí a jejich sdružení.

Ministerstvo práce a sociálních věcí upřednostňuje poskytovatele terénních a ambulantních sociálních služeb před pobytovými. Terénní služby udržují a prodlužují život starších osob, mj. i ve venkovských oblastech.

5. E. *Zpracovat stavebně technické parametry upravitelného bytu do vyhlášky Ministerstva pro místní rozvoj o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb tak, aby byla v těchto bytech zajištěna základní bezbariérovost (bez nutnosti dalších stavebních úprav), která by umožňovala široké využití upravitelných bytů osobami s různým typem zdravotního postižení nebo omezení.*

Gesce: MMR

Spolupráce: ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Ministerstvo pro místní rozvoj

Úkol byl splněn již v roce 2009, kdy dne 5. listopadu 2009 nabyla účinnosti vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb, která upravuje mj. i technické parametry upravitelného bytu.

5. F. *S využitím konceptu celoživotního bydlení (lifetime homes) navrhnout minimální standardy bezbariérovosti a upravitelnosti bydlení. Podpořit informovanost o možnostech přiměřených úprav domácího prostředí a bydlení a rozvoj poradenství*

při úpravě bytu.

Gesce: MMR

Spolupráce: MPSV, odborná veřejnost, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2012

Ministerstvo pro místní rozvoj

Poskytnutí státních dotací na výstavbu bytů určených pro osoby se zdravotními problémy a seniory v rámci Programu výstavby podporovaných bytů (dotační titul Pečovatelství byt) je podmíněno skutečností, že všechny byty musejí být upravitelné, tj. bez dalších stavebních úprav splňující základní požadavky bezbariérovosti. Byty jsou připraveny pro další doplnění zařízovacími předměty či kompenzačními pomůckami podle konkrétního postižení a individuálních potřeb. Budova, ve které se nacházejí, musí splňovat obecné technické požadavky zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. MPSV podporuje plnění tohoto opatření pomocí odborného sociálního poradenství.

5. G. Podpořit výzkum zaměřený na oblast využívání dopravy staršími osobami, zabezpečení dopravních potřeb a zvýšení dopravní obslužnosti a bezpečnosti dopravy s ohledem na specifika starších osob.

Gesce: MD

Spolupráce: MPSV, MV, MMR, ČGGS, výzkumné a vzdělávací instituce, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Odbor bezpečnostního výzkumu a policejního vzdělávání jako útvar **Ministerstva vnitra** odpovědný za výzkum a vývoj a gestor národního bezpečnostního výzkumu v České republice poskytuje státní podporu pro dva programy: „Bezpečnostní výzkum pro potřeby státu v letech 2010 až 2015“ (BVII/1-VZ) a „Program bezpečnostního výzkumu České republiky 2010-2015“ (BVII/2-VS). Jedny z priorit, které oba programy naplňují, jsou Bezpečnost občanů – detekce anomálií v dopravě a tocích cestujících a návazná opatření a Bezpečnost kritických infrastruktur – doprava silniční, železniční, letecká, vnitrozemská vodní.

V rámci programu BV II/1-VZ jsou ve výše uvedených prioritách dva projekty:

- Využití návazných aplikací GNSS se zárukou bezpečnosti pro eliminaci bezpečnostních rizik při přepravě speciálních zásilek na různých částech a druzích dopravní infrastruktury a pro snížení ohrožení zdraví obyvatelstva
- Pilotní projekt regulované služby evropského globálního družicového navigačního systému GALILEO.

V rámci programu BV II/2-VS jsou ve výše uvedených prioritách řešeny dva projekty:

- Identifikace a řešení kritických míst a úseků v síti pozemních komunikací, které svým uspořádáním stimulují nezákonné a nepřiměřené chování účastníků silničního provozu.
- Snižování recidivy u pachatelů trestných činů a přestupků v dopravě.
- Systém pro komplexní posouzení kritických míst a řízení rizik na pozemních komunikacích z hlediska bezpečnosti a plynulosti provozu pro potřeby dopravní Policie ČR.
- Zvýšení bezpečnosti vozidel při přepravě cestujících i nákladů na kritických bodech infrastruktury.
- Automatizovaný komplexní informační systém pro vzdálené řízení krizových situací v železniční dopravě s důrazem na kritickou infrastrukturu.
- Nové syntetické drogy (NSD) – vytvoření komplexní toxikologické databáze, vývoj metodik jejich detekce včetně rychlých imunochemických testů, jejich behaviorální farmakologie, farmakokinetika a biotransformace u potkanů, epidemiologie.
- Vytvoření standardů pro zjištění míry ovlivnění řidičů po užití konopných drog, hodnocení hladin kanabinoidů v krvi s ohledem na dobu užití, psychomotorický výkon, vigilitu a ovlivnění aktivity mozku.
- Hodnocení bezpečnosti a rizik dopravních staveb při mimořádném zatížení.
- Rozšíření analytických funkcí publikační aplikace Statistické zobrazení nehod v mapě.

Uvedené projekty přispívají k řešení problematiky stárnutí pouze dílčím způsobem v souladu s potřebou naplňování výše uvedených priorit a gesce ministerstvem vnitra za bezpečnostní výzkum.

Ministerstvo pro místní rozvoj se zaměřuje dle svých možností na spolupráci při řešení této problematiky.

Problematika „NPPS“ je obsažena v základních strategických dokumentech **Ministerstva dopravy**. V Dopravní politice tato oblast patří k horizontálním cílům a je tedy průřezově zahrnuta v odpovídající míře ve všech věcných prioritách.

Do konce roku 2011 probíhal strategický výzkum a vývoj v dopravě se zaměřením na udržitelný rozvoj dopravy v rámci programu výzkumu, vývoje a inovací pod názvem „Podpora udržitelného rozvoje dopravy“. Výsledky tohoto programu jsou resortem dopravy uplatňovány v koncepčních materiálech a dále jsou prosazovány do opatření, které mají značný vliv na výstavbu infrastruktury a související stavby. Možná opatření se nalézají v oblastech bezpečnostních prostředků, podpůrných technických systémů a přizpůsobení infrastruktury.

V rámci tohoto výzkumného programu bylo v minulém roce a v letech předcházejících ukončeno několik významných výzkumných projektů zabývajících se touto problematikou a jejichž výsledky jsou v praxi uplatňovány do konkrétních strategických materiálů k naplnění výše zmíněného opatření.

Jsou to tyto projekty:

[1F44I/091/050](#) - Pasivní bezpečnost chodce při kolizi s vozidlem, biomechanika a vliv informačních technologií.

[1F44K/055/050](#) - Informační zátěž dopravního systému a mentální kapacita řidiče

[1F54L/091/160](#) - Rizikové chování účastníků silničního provozu a možnosti jeho cílené nápravy

[1F54L/093/050](#) - Česká observatoř bezpečnosti silničního provozu - informační systém pro podporu přijímání vhodných opatření ke zvýšení bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích

[1F84B/042/520](#) - "Prostředky pro detekci a prevenci poklesů pozornosti řidičů" jako součást společného projektu MESPIN "Metody zvýšení spolehlivosti interakce řidiče s vozidlem"

[CG711-078-160](#) - Vývoj metodiky hodnocení účinnosti opatření ke zvýšení bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích

[CG711-014-160](#) - Metody a nástroje zvyšování spolehlivosti lidského faktoru v bezpečnosti silničního provozu ČR.

[CG911-044-150](#) - Zvyšování pasivní bezpečnosti zranitelných účastníků dopravy

[CG911-069-520](#) - Výzkum nových přístupů k řešení přecházení chodců přes pozemní komunikaci

[CG911-106-170](#) - Aktualizace "METODIKY 9202" - metodiky k vyšetřování a posuzování řidičů motorových vozidel dopravními psychology

V roce 2011 byl zahájen nový výzkumný program „Alfa“ jehož poskytovatelem je Technologická agentura ČR (TA ČR). V rámci tohoto programu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací je řešena problematika dotýkající se dopravní problematiky a výsledky se budou uplatňovat do praxe prostřednictvím TA ČR. TA ČR je v současnosti gestorem dopravního výzkumu a tedy i institucí, která bude aplikovat výsledky do praxe k naplnění „Národního programu přípravy na stáří“.

V rámci programu veřejných zakázek ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích pro potřeby státní správy (BETA) byl Technologické agentuře ČR předložen a doporučen k řešení projekt „Zabezpečení technického řešení pro odstraňování bariér a zvýšení bezpečnosti osob se sníženou schopností pohybu nebo orientace a zranitelných účastníků v dopravě prostřednictvím celosvětových systémů družicové navigace“. Výběrové řízení na realizaci tohoto projektu nebylo ještě zahájeno.

Ministerstvo dopravy se také stalo přidruženým členem návrhu projektu „GIVEaHAND“, který je nyní v souladu s postupy platnými pro rámcové programy projektů vědy a výzkumu EU vyhodnocován evropskou agenturou GSA. Pokud bude financování projektu schváleno, bude spolufinancován ze 7. rámcového výzkumného programu EU, z části věnované podpoře družicových technologií. Cílem projektu „GIVEaHAND“ bude výzkum a vývoj nových zařízení a služeb na bázi družicové navigace k usnadnění pohybu osob na území města a v městské hromadné dopravě se ztíženou pohyblivostí (osoby na vozíčku, starší spoluobčané maminky s kočárky) nebo se ztíženou schopností orientace (slabozrací a nevidomí, osoby s postižením sluchu). Doba trvání projektu je stanovena na 2,5 let.

5. H. Transformovat zařízení residenčních sociálních služeb pro seniory tak, aby tato zařízení poskytovala chráněné bydlení a individualizované služby a aby jeho uživatelům byla dostupná jak primární, tak specializovaná (geriatrická, gerontopsychiatrická atd.) zdravotní péče.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MMR, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo práce a sociálních věcí se v návaznosti na koncepční řešení kvality a dostupnosti sociálních služeb systematicky věnuje podpoře procesu transformace, deinstitucionalizace a humanizace služeb sociální péče. Hlavní priority procesu transformace pobytových zařízení sociálních služeb jsou vyjádřeny v dokumentu „Konceptce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné druhy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti“, který byl přijat dne 21. února 2007 usnesením vlády České republiky č. 127.

Individuální projekt odboru sociálních služeb a sociální práce MPSV „Podpora transformace sociálních služeb“ hrazený z prostředků Evropského sociálního fondu (dále jen „ESF“) se zaměřuje na zajištění neinvestiční složky deinstitucionalizace a podporu pilotního ověření. Investiční složka transformace u vybraných zařízení může být následně podpořena v rámci Integrovaného operačního programu (dále jen „IOP“), oblasti intervence 3.1 Služby v oblasti sociální integrace. Do projektu „Podpora transformace sociálních služeb“ je zapojeno 32 organizací ze všech krajů ČR (mimo Prahy), jejichž klienti tak získají možnost využívat bydlení a služby v běžném prostředí.

Jedním z cílů projektu je vytvořit plány transformace, které musí být plně v souladu se střednědobými plány dostupnosti sociálních služeb vyplývajících ze zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V projektu jsou zajištěny podrobné analýzy regionu, možností uživatelů i reálné situace v poskytovaných službách. Zároveň probíhají na úrovni regionálních týmů pracovní skupiny, jejichž úkolem je stanovit podrobné transformační plány zařízení, které budou následně investičně podpořeny.

Ve vybraných zařízeních probíhají vzdělávací programy ve třech úrovních – pro management zařízení, sociální pracovníky a pro pracovníky v přímé péči, které jsou zaměřeny zejména na řízení změn v organizaci, posuzování uživatelů a zvládnutí metod péče v posunu od zdravotně-pečujícího k asistenčně-podpůrnému modelu péče. Poskytovatelům je díky projektu zajištěna odborná metodická podpora a supervize.

Hlavním záměrem aktivit v rámci procesu „Podpora transformace sociálních služeb“ a Integrovaného operačního programu je podpořit a pilotně ověřit transformaci služeb sociální péče na základě individuálně určených potřeb uživatelů sociálních služeb a přispět k realizaci deinstitucionalizace pobytových zařízení sociálních služeb v ČR.

Všeobecným cílem procesu je na základě podrobných analýz a zmapování současné situace v oblasti služeb sociální péče zajistit komplexní systém podpory transformace služeb sociální péče, zajistit rozvojové plány vycházející z problematiky transformačního procesu, zvýšit informovanost o procesu transformace institucionální péče pro osoby se zdravotním postižením, vytvořit systém vertikální a horizontální spolupráce mezi všemi dotčenými subjekty procesu transformace institucionální péče, podpořit proces zkvalitňování životních podmínek uživatelů stávajících pobytových zařízení sociální péče a podpořit naplňování lidských práv uživatelů pobytových sociálních služeb a jejich práva na plnohodnotný život srovnatelný s vrstevníky, žijícími v přirozeném prostředí. V dalším období budou použity získané zkušenosti i na sociální služby určené pro klienty v seniorském věku.

V současné době připravuje odbor sociálních služeb a sociální práce ve spolupráci s odborem implementace fondů Evropské unie navazující projekt, který by měl pomoci překlenout časový úsek od konce projektu „Podpora transformace sociálních služeb“ (květen 2013) do začátku nového programovacího období v roce 2014.

5. I. Podporovat samosprávy a neziskové organizace při zřizování komunitních center a kontaktních poradenských míst pro seniory.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, MV, MPO, MMR, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo vnitra

Podpora neziskových organizací, které poskytují služby seniorům, je součástí aplikace zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o dobrovolnické službě). Zákon o dobrovolnické službě v §2 odst. 1 písm. a) přímo uvádí pomoc seniorům jako jednu oblastí, kde je dobrovolnická činnost vykonávána.

Na pomoc seniorům je zaměřeno 76 platných akreditovaných projektů (udělení akreditace v letech 2010 – 2012). Některé organizace se zaměřují na pomoc seniorům prioritně (7 akreditovaných projektů), některé tuto pomoc kombinují s pomocí osobám zdravotně postiženým (29 akreditovaných projektů). Dobrovolníci v nich působí ve skupinových aktivitách (např. organizace přednášek, vzdělávacích klubů, pořádání výletů, koncertů, výstav, trénování paměti) nebo jsou zapojeni do individuálních dobrovolnických činností (např. volnočasové aktivity dle zájmu seniora, jednorázové doprovody na úřad, k lékaři apod.).

Dobrovolnická služba je realizována jak u seniorů v jejich domácnostech (po dobrovolnicích je vždy vyžadován výpis z rejstříku trestů), tak u seniorů, kteří žijí v domovech pro seniory, na odděleních pro dlouhodobě nemocné, nemocnice apod. Cílem dobrovolnické pomoci je aktivizace seniorů, přispět k udržení soběstačnosti a zvýšit kvalitu jejich života.

Ministerstvo pro místní rozvoj se v rámci své působnosti prostřednictvím regionálních programů zaměřuje i na řešení situací starší generace. MMR mimo jiné poskytl Radě seniorů ČR dotaci a prostřednictvím dalších nestátních neziskových organizací podporuje poradenskou činnost zejména v oblasti bydlení

Ministerstvo průmyslu a obchodu

Byla udržena vysoká účinnost poradenských a asistenčních služeb spotřebitelských sdružení, jejichž schválené projekty včetně poradenské činnosti dotovalo Ministerstvo průmyslu a obchodu v roce 2011 částkou 15 milionů korun. Spotřebitelská sdružení dotace používají na provoz poradenských míst, vzdělávací akce, výrobu tiskovin se spotřebitelskou tematikou či na testování výrobků. Významný podíl spotřebitelů využívajících těchto služeb tvoří právě senioři, kteří zde získají radu či jinou pomoc.

Součástí dotační politiky **Ministerstva zdravotnictví** k podpoře nestátních neziskových organizací je i financování některých aktivit, které probíhají v komunitních centrech (např. Život 90), dále podpora kontaktních a poradenských míst (např. občanské sdružení Hvězda, Česká alzheimerovská společnost atd.) Ministerstvo zdravotnictví je od roku 2011 realizátorem projektu EK „Nový rámec politiky pro aktivní, zdravé a důstojné stárnutí a poskytování služeb a služeb dlouhodobé péče“, jedním z výsledků tohoto projektu bude brožura s příklady dobré praxe aktivního stárnutí na municipální úrovni a zejména inicializace aktivit vedoucích ke zdravému stárnutí. Dalším výsledkem projektu bude podpora provázání jednotlivých veřejných politik na úrovni komunit a podpora opatření v oblasti zdravotní péče, rehabilitace, sociální péče, vzdělávání a sociální práce.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Komunitní centra nejsou zřizována v režimu sociálních služeb, proto jejich podporu MPSV nemůže ovlivnit.

Za rok 2011 bylo na odborné sociální poradenství zažádáno celkem o 18 563 247,- Kč, z toho bylo přiděleno celkem 7 667 000,- Kč.

5. J. *Do vzdělávání policistů, právníků, pedagogů, sociálních pracovníků a dalších profesí zahrnout poznatky o specifických potřebách a rizicích seniorů a další poznatky z oblasti gerontologie.*

Gesce: MPSV, MV, MŠMT, MS

Spolupráce: MZ, MMR, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Ministerstvo práce a sociálních věcí

V období let 2007 až červen 2012 bylo akreditováno 251 vzdělávacích programů k problematice seniorů a gerontologie pro celoživotní vzdělávání cílových skupin

pracovníci v sociálních službách, sociální pracovníci, vedoucí pracovníci zaměstnanců zařízení sociálních služeb a fyzické osoby, které poskytují pomoc příjemci příspěvku na péči.

Kvalifikační příprava policistů, kterou má v gesci **Ministerstvo vnitra**, probíhá v rámci celoživotního učení:

Střední odborné vzdělávání

VPŠ a SPŠ MV v Holešově realizuje střední vzdělávání s maturitní zkouškou – obor vzdělání 68-42M/01 Bezpečnostně právní činnost.

Problematika mezigenerační solidarity a přípravy na stárnutí obsahuje vzorec společensky žádoucího chování, proto je ve vhodných souvislostech průřezově začleněna do přípravy policistů. Policejní práce je službou veřejnosti, proto musí pružně reagovat na faktory dlouhodobého výhledu, jakými jsou demografický a sociální vývoj, a akceptovat je při vytváření vlastní strategie. Příprava společnosti na zvyšující se podíl staršího obyvatelstva spočívá zejména ve změně způsobu myšlení. Zásadním opatřením v policejním vzdělávání je formování postoje ke starší generaci ve smyslu eliminace negativního, stereotypního až ageistického přístupu (pokryto zejména společenskovědními předměty). Jako průřezové téma vyžaduje ucelený a komplexní přístup založený na spolupráci předmětových oddělení.

Předměty právního zaměření rozšiřují znalosti žáků o právech seniorů na aktivní a bezpečný život a další služby. Téma se dále uplatňuje v předmětech Občanská nauka, Společenskovědní seminář, Český jazyk, Právo a Informační a komunikační technologie.

Vyšší odborné vzdělávání

Akreditovanými vzdělávacími programy v oboru vzdělání jsou 68-42-N/03 Přípravné trestní řízení (VPŠ MV v Pardubicích), 68-42-N/04 Bezpečnostně právní činnost (VPŠ MV v Praze a Brně, VPŠ a SPŠ MV v Holešově) a 68-42-N/05 Dopravně bezpečnostní činnost (VPŠ MV v Jihlavě).

Charakter problematiky a vysoký stupeň integrace výuky umožňuje téma mezigeneračního dialogu uplatnit v širším spektru výuky. Nosným předmětem je Komunikace a policejní etika, která policisty vybavuje důležitými kompetencemi především sociálního a komunikačního charakteru. Moduly zaměřené na Právo (Ústavní právo, Listina základních práv a svobod, Trestní právo II, Trestní právo hmotné) a jeho kodifikaci (relevantní partie občanského zákoníku a zákona o rodině) se problematikou zabývají z jiného pohledu (např. násilí páchané na seniorech). Umožňují policistům pochopit a rozlišit diskriminaci v pojetí seniorů, která může mít podobu netolerance, omezování svobody, ponižování, týrání, znevýhodňování, stereotypizace, odsouvání na okraj společnosti, dvojího standardu v hodnocení

jednání apod. Cílem policejního vzdělávání je policisty motivovat k rovnému přístupu, spravedlivému náhledu, úctě a pomoci seniorům na základě dobré orientace v sociálních vazbách a náročných situacích, individuální odpovědnosti, sebeovládání, volního úsilí a dalších podobných rysů osobní charakteristiky.

V rámci Vybraných kapitol některých právních odvětví se studenti seznamují s funkcí a činnostmi ombudsmana (zákon č. 349/1999 Sb. o Veřejném ochránci práv), který se angažuje ve věcech práva na rovné zacházení a ochranu před diskriminací z důvodu věku. Získané kompetence si upevňují ve Službě pořádkové policie.

K dalším tematicky relevantním modulům patří Sociální psychologie, Sociologie, Sociologie pro dopravní policii (ve výukových tématech zaměřených na rodinu a socializaci), Filozofie, Řízení lidských zdrojů a Andragogika.

Akreditované studijní programy Policejní akademie ČR (PA ČR)

PA ČR v Praze uskutečňuje v prezenční nebo kombinované formě bakalářský a magisterský studijní program Bezpečnostně právní studia a Veřejná správa a doktorský studijní program Bezpečnostně právní studia.

Obsah akreditovaných studijních programů na Fakultě bezpečnostně právní a Fakultě bezpečnostního managementu směřuje jednak k získání znalostí o vymahatelnosti práva a k dalšímu prohloubení právního vědomí, a jednak k osvojení etických principů, které zahrnují utváření pozitivního pohledu na stáří a vše co s ním souvisí. Současně se významně posiluje složka komunikačních dovedností.

Téma mezigeneračního dialogu se ve výuce uplatňuje zejména v obsahovém rámci předmětů Psychologie, Policejní etika a Listina základních práv a svobod, dále v základech předmětů orientovaných na Trestní právo hmotné a procesní, Občanské a rodinné právo a Pracovní právo.

Kvalifikační kurzy

1. Základní odborná příprava (ZOP)

Vzdělávací program ZOP policistů byl vytvořen na základě profilu absolventa přesně definujícího, jakými kompetencemi (tj. osvojenými vědomostmi, dovednostmi, schopnostmi a postoji) má být policista vybaven. Realizuje se jako:

- ZOP pro policisty služby pořádkové a služby dopravní policie zařazené ve 3. A 4. tarifní třídě
(VPŠ MV v Praze, Brně a Jihlavě, VPŠ a SPŠ MV v Holešově)
- ZOP pro policisty služby kriminální policie a vyšetřování - absolventy VŠ a VOŠ
(VPŠ MV v Pardubicích)
- ZOP – společné minimum bez specializace
(VPŠ MV v Praze, ŠÚZ v Praze - Ruzyni)
- ZOP Policejní činnosti pro společné minimum bez specializace
(VPŠ MV v Praze)

Předmět Komunikace a policejní etika (např. v bloku Vybrané sociálně-patologické jevy, tématu Poškození rovných práv osob a předmětu) učí policisty přiměřeně zvládat náročné situace v policejní službě, přizpůsobovat jim své jednání a ovládat se (např. vhodná komunikace a taktické zásady s oznamovatelem, poškozeným, pachatelem, svědkem, podezřelým včetně komunikace se seniorem). Předmět Řešení konfliktů pomocí analýzy transakcí vybavuje policisty kompetencemi využitelnými v dalších odborných předmětech. V předmětu Služba pořádkové policie si příslušník osvojuje odborné kompetence jako vědomosti a dovednosti v oblasti etiky policejní práce, chování k občanům, znalost základních povinností při jednání s občany včetně seniorů při výkonu hlídkové služby (zachovávat čest, důstojnost, vážnost, nenechat se ovlivnit společenským postavením či vzhledem). Specifika jednání a chování k osobě řidiče-seniora jsou výstupními komunikačními dovednostmi z obsahu vzdělávacího předmětu Služba dopravní policie. Z hlediska osvojení žádoucího modelu chování a jednání je důležité zařazení nácviku výkonu služby do výuky (modelové situace, hraní rolí).

V předmětu Právo je zahrnut blok Příklady trestných činů ve vybraných oblastech, který se sledované problematice rovněž týká (např. otázka domácího násilí na seniorech). Při výuce Rodinného práva jsou zdůrazněny mezigenerační vztahy.

Dílčí přehled o specifických potřebách a rizicích seniorů a znalosti z oblasti gerontologie se vyučují ve vhodných souvislostech předmětů Zdravotnická příprava a Kriminalistika.

2. Další kvalifikační kurzy (§ 19 zákona o služebním poměru)

- Kvalifikační kurz pro policisty územních odborů služby pořádkové policie (VPŠ MV v Praze a Brně, VPŠ MV v Holešově)
- Specializační kurz pro policisty služby kriminální policie a vyšetřování s profesní specializací „Operativně pátrací činnost“,
- Specializační kurz pro policisty služby kriminální policie a vyšetřování a s profesní specializací „Trestní řízení“ (VPŠ MV v Brně a Pardubicích, VPŠ a SPŠ MV v Holešově)
- Problematika se uplatňuje zejména v souvislostech předmětu Aplikovaná psychologie.
- Kvalifikační kurz pro 5. a vyšší tarifní třídu služby dopravní policie – (VPŠ MV v Jihlavě)
- Problematika je zohledněna zejména v souvislostech předmětu Aplikované právo ve služební praxi, konkrétně v problematice zákona o rodině.

Specializační kurz (§ 45 zákona o služebním poměru)

- Řešení konfliktů pomocí analýzy transakcí (VPŠ a SPŠ MV v Holešově, VPŠ MV v Brně a Jihlavě)
- Rozvoj sociálně psychologických kompetencí pomocí transakční analýzy
- Analýzou transakcí v komunikaci se účastníci učí předcházet, zklidňovat a řešit konfliktní situace, které vyplývají z rozdílnosti osobností, tedy i rozdílností daných

pohlavím či věkem (kurz navazující na kurz Řešení konfliktů pomocí analýzy transakcí).

- Komunikační dovednosti pro zaměstnance zabezpečující administrativní činnost (VPŠ MV v Brně)

Další aktivity policejních škol MV, PA ČR

Instrukčně metodická zaměstnání (IMZ)

V roce 2011 se problematika seniorů promítla do témat principiálně souvisejících s problematickými, až konfliktními vztahy mezi pohlavími, včetně mezigeneračních problémů:

- IMZ na téma „Domácí násilí, stalking a krátkodobá ochrana osoby“ (VPŠ MV v Brně)
- IMZ s celorepublikovou působností na téma „Domácí násilí, stalking a krátkodobá ochrana osoby z pohledu výkonu složky“ (VPŠ MV v Brně)
- Kurz se konal za účasti učitelů policejních škol, policejních odborníků z praxe, působících v oblasti domácího násilí, pracovníků Probační a mediační služby, Bílého kruhu bezpečí a učitelů z SOŠ PZ v Pezinku, kteří prezentovali současný vývoj domácího násilí ve Slovenské republice.
- IMZ na téma Problematika stárnutí – ageismus (VPŠ MV v Praze prostřednictvím interního týmu Pro-Rovnost)

Problematika se promítla v kontextu témat zaměřených na ideologii věku. IMZ byl určen pro management školy.

Konference, besedy, semináře apod.

- Mezinárodní konference na téma „Sladování práce a rodiny z mezinárodní perspektivy“ (Gender Studies, Praha)
- Konference k tématu „Cesta k mezigeneračnímu dialogu ve veřejné správě“ a „Rovné příležitosti“ (MV)

Preventivní akce, spolupráce a další aktivity

- Účast v soutěži Firma roku – Rovné příležitosti (Gender Studies, Praha a VPŠ MV Praha)
- Psychologická poradna (VPŠ a SPŠ MV v Holešově při oddělení společenskovedních předmětů)
- Možnost řešení problémů dotýkajících se předmětné problematiky
- Třídnické hodiny a společná setkání - příležitost k formování postojů žáků vůči seniorům (VPŠ a SPŠ MV v Holešově)

- Spolupráce s nevládními a jinými organizacemi v dané problematice: Gender Studies, Pro-fema, Bílý kruh bezpečí, Univerzita Palackého Olomouc, Občanské sdružení Madio Otrokovice, Intervenční centrum Zlín, Arcibiskupství Olomouc, Centrum pro seniory Holešov nebo Centrum pro seniory Kvasice.
- Aktivity a mimo výuková činnost žáků z VPŠ a SPŠ MV v Holešově garantovaná oddělením vychovatelů - žáci 1. až 4. ročníku pravidelně 1x týdně docházejí a působí v Centru pro seniory v Holešově jako dobrovolníci. Mimo dobrovolnickou činnost pro Centrum jsou zajišťovány společenské a kulturní akce.

4. Projekty

- Projekt „Lidská práva – společné závazky a problémy v systému policejního vzdělávání (VPŠ a SPŠ MV v Holešově)“

Projekt je realizován v rámci projektu „Leonardo da Vinci“. Jedním z výstupů je společný manuál, v němž jedna z kapitol je nazvána „Spolupráce s nevládními organizacemi a státními institucemi, která se zabývá otázkou lidských práv“.

Mezinárodní spolupráce

Aktivity v rámci CEPOL, MEPA

CEPOL

Seminář na téma „Anti- Discrimination and Diversity“ (Velká Británie) – na odborném programu se podílela zejména agentura Fundamentals Rights Agency, zúčastnil se zástupce VPŠ MV v Praze, metodik Mgr. et Bc. Jiří Sůva.

5. K. *Pokračovat v poskytování podpory výstavby nájemních bytů určených osobám se sníženou soběstačností; v rámci nové i stávající výstavby nadále prosazovat obecně technické požadavky užívání veřejných budov osobami s omezenou schopností pohybu a orientace; zpřesnit definici a vymezení podpory v oblasti sociálního bydlení a rozšířit finanční podpory obcí v oblasti sociálního bydlení s důrazem na odpovědnost obcí.*

Gesce: MMR

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo pro místní rozvoj každoročně vyhlašuje podprogram Podpora výstavby podporovaných bytů, který stanovuje podmínky pro poskytování dotací na výstavbu podporovaných bytů určených k bydlení osob se zvláštními potřebami v oblasti bydlení. V roce 2011 byly vyhlášeny dva dotační tituly:

- pečovatelský byt je určený osobám s omezenou schopností pohybu a orientace v důsledku vysokého věku nebo zdravotního stavu;
- vstupní byt je určený osobám, které v důsledku nepříznivých životních okolností nemají přístup k bydlení, a to ani při využití všech stávajících nástrojů bytové politiky.

V roce 2011 bylo takto postaveno celkem 124 pečovatelských bytů a 104 vstupních bytů. V červenci roku 2011 přijala vláda svým usnesením č. 524 Koncepti bydlení ČR do roku 2020, která ve své návrhové části obsahuje mj. úkoly vztahující se k sociálnímu bydlení. Jedním z konkrétních úkolů, jehož gestorem je MMR společně s MPSV, je návrh komplexního řešení sociálního bydlení s využitím institutu tzv. bytové nouze. Bytovou nouzi je nutno definovat prostřednictvím sociální situace, ve které se oprávněné osoby nacházejí, a to ve spojení s neuspokojenou bytovou potřebou. Po přijetí legislativní úpravy „osob v bytové nouzi“ budou vytvořeny nástroje pro řešení bytové nouze oprávněných osob, které budou součástí komplexního řešení sociálního bydlení.

Odbor stavebního řádu má ve své gesci mj. zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů a jeho prováděcí vyhlášky, včetně vyhlášky č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb (dále jen „bezbariérová vyhláška“).

Ust. § 1 odst. 1 této vyhlášky stanoví, že mezi osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace patří také osoby v pokročilém věku. Podle § 2 odst. 1 písm. b) se bezbariérová vyhláška vztahuje na všechny fáze procesu výstavby i staveb občanského vybavení v částech určených pro užívání veřejností. Dále podle § 2 odst. 2 se ustanovení této vyhlášky uplatní též u změn dokončených staveb a změn v užívání staveb, pokud to závažné územně technické nebo stavebně technické důvody nevyklučují. Konkrétní technické požadavky na stavby občanského vybavení pak stanoví § 6 až 9 této vyhlášky.

MMR v této oblasti vykonává následující činnosti:

- Problematika bezbariérového užívání staveb je začleněna do systému vzdělávání a ověřování zvláštní odborné způsobilosti úředníků obecných stavebních úřadů na úseku územního rozhodování a stavebního řádu.
- MMR dle potřeby svolává pracovní porady s vedoucími pracovníky krajských stavebních úřadů.
- MMR zpracovává podklady a následně také připomínky k tvorbě nových českých technických norem, které obsahují konkrétní technické detaily ke správné aplikaci bezbariérové vyhlášky.
- V září 2011 vydalo Informační centrum ČKAIT, s. r. o., pro MMR a ČKAIT publikaci s názvem Bezbariérové užívání staveb. Metodika k vyhlášce č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb; 1. vydání, ISBN 978-80-87438-17-6. Autorem publikace je Ing. Renata Zdaňlová, Ph.D. Cílem publikace je poskytnout komentář k bezbariérové vyhlášce s bohatým doprovodným grafickým

vyobrazením. Účelem je také zajistit jednotnou aplikaci této vyhlášky v praxi. Publikace byla v knižní podobě rozeslána na všechny stavební úřady v České republice a zároveň byla dána k dispozici všem autorizovaným osobám ČKAIT. Metodika je určena také ostatním účastníkům procesu výstavby, popř. také osobám s omezenou schopností pohybu nebo orientace a jejich organizacím.

- MMR průběžně a dle potřeby zpracovává stanoviska k aplikaci ustanovení předpisů stavebního práva týkajících se požadavků na bezbariérové užívání staveb.
- MMR své metodické materiály publikuje prostřednictvím webových stránek <http://www.mmr.cz>.
- Ústav územního rozvoje v Brně vydává každé dva měsíce časopis Urbanismus a územní rozvoj. Součástí tohoto časopisu je Stavebně správní praxe, jako příloha informací pro orgány územního plánování a stavebního řádu. Stavebně správní praxe obsahuje také pravidelnou rubriku s názvem „Bezbariérové užívání staveb“.

5. L. Pokračovat ve zvyšování přístupnosti veřejné dopravy osobám s omezenou schopností pohybu a orientace. Podporovat finanční dostupnost dopravy.

Gesce: MD

Spolupráce: MF, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo dopravy

Zvyšování přístupnosti veřejné dopravy osobám s omezenou schopností pohybu a orientace je v resortu věnována prvořadá pozornost. Všechny nové, modernizované nebo rekonstruované stavby pro veřejnou drážní dopravu musí odpovídat požadavkům účinných právních předpisů, zejména vyhlášce č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. Pro stavby evropského železničního systému je dále závazné Rozhodnutí Komise 2008/164/ES ze dne 21.12.2007 o technické specifikaci pro interoperabilitu týkající se osob s omezenou schopností pohybu a orientace v trans-evropském konvenčním a vysokorychlostním železničním systému. Od roku 1991 se zveřejňují informace o bezbariérových spojích přímo v jízdních řádech.

Dne 9. února 2011 bylo přijato nařízení vlády č. 63/2011 Sb., o stanovení minimálních hodnot a ukazatelů standardů kvality a bezpečnosti a o způsobu jejich prokazování v souvislosti s poskytováním veřejných služeb v přepravě cestujících. Toto nařízení nabylo účinnosti dne 1. dubna 2011. Předmětné nařízení vlády je jedním z prováděcích předpisů zákona č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících a o změně dalších zákonů. Jedním z okruhů upravovaných

standardů, kterého se předmětné nařízení vlády týká, je vymezení vozidel umožňujících přepravu osob s omezenou schopností pohybu a orientace. Doposud obecně závazným právním předpisem nebyly žádné minimální standardy týkající se počtu bezbariérových vozidel ve veřejné dopravě stanoveny. Přijaté nařízení vlády tedy představuje určitý pokrok směrem k zajištění základní úrovně přístupnosti veřejných služeb osobám s omezenou schopností pohybu a orientace v oblasti zajišťovaných veřejných služeb v přepravě cestujících. Určité vyšší požadavky na dopravce pověřené poskytováním veřejných služeb, zachycené v jednotných standardech kvality a bezpečnosti, by měly přispět k zabezpečení jednotné základní úrovně kvality veřejných služeb, na jejichž provoz přispívají veřejné rozpočty, a přispět tak ke zvýšení atraktivity těchto služeb pro cestující. Jednotlivé hodnoty standardů jsou nařízením vlády stanoveny jako minimální - předpokládá se, že jednotliví objednatelé veřejných služeb budou v závislosti na regionálních podmínkách a svých finančních možnostech požadovat od dopravců splnění vyšších hodnot standardů.

Dále Odbor veřejné dopravy Ministerstva dopravy zpracoval v roce 2011 dokumenty „Harmonogram otevírání trhu veřejných služeb v přepravě cestujících v oblasti dálkové a nadregionální železniční osobní dopravy“, který byl schválen vládou České republiky usnesením č. 423 z 8. června 2011, a také „Plán dopravní obsluhy území vlaky celostátní dopravy – zásady objednávky dálkové dopravy pro období 2012-2016“. Tyto materiály jsou zaměřeny na zvýšení úrovně dálkové železniční veřejné dopravy, což je rovněž v intencích cílů a opatření Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012. Na základě „Harmonogramu otevírání trhu veřejných služeb v přepravě cestujících v oblasti dálkové a nadregionální železniční osobní dopravy“ jsou Ministerstvem dopravy postupně vypisována nabídková řízení na jednotlivé linky dálkové dopravy. Nařízení vlády č. 63/2011 je v této souvislosti chápáno pouze jako minimální standard kvality. Zadávací dokumentace týkající se vypisovaných nabídkových řízení překračuje v tomto smyslu předmětné nařízení vlády a tímto způsobem ještě více zpřístupňuje vlaky dálkové dopravy osobám se sníženou schopností pohybu a orientace.

V letech 2008 až 2010 Ministerstvo dopravy uskutečňovalo program prostřednictvím Národního rozvojového programu mobility pro všechny, kdy z programu Podpora obnovy vozidel veřejné autobusové dopravy byla podporována realizace schválených záměrů bezbariérových tras. Zákonem č. 433/2010 Sb., o státním rozpočtu na rok 2011, nebyly na financování potřeb programu Podpora obnovy vozidel veřejné autobusové dopravy vyčleněny žádné finanční prostředky státního rozpočtu, proto samotné Ministerstvo dopravy Národní rozvojový program mobility pro všechny nepodporovalo. Za rezort dopravy je však podpora realizována prostřednictvím Státního fondu dopravní infrastruktury, který zajišťuje budování staveb v rámci bezbariérových tras.

V oblasti letecké dopravy nedošlo v roce 2011 v oblasti poskytování služeb osobám se zdravotním postižením a osobám s omezenou schopností pohybu a orientace k žádným změnám. Jak již bylo uvedeno v podkladech OCL za minulé období, faktor stárnutí populace, jakož i specifické potřeby starších osob (zdravotní problémy,

snížená schopnost pohybu a orientace) jsou při poskytování služeb v letecké dopravě zajištěny nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě. Nařízení jasně stanovuje základní principy pro přepravu osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace způsobenou postižením, věkem nebo jiným faktorem a detailně rozpracovává povinnost provozovatele letiště a leteckého dopravce v procesu letecké přepravy. Základní princip nařízení je následující: osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě musí mít možnost využívat leteckou dopravu způsobem srovnatelným s ostatními cestujícími, přičemž poskytovaná služba je pro tyto osoby poskytována bez dodatečných poplatků. Nařízení přímo stanovuje zákaz odmítnout přepravu osob se zdravotním postižením z důvodu zdravotního postižení nebo omezené schopnosti pohybu a orientace. Výjimku tvoří pouze případy, kdy je nutné dodržet platné bezpečnostní požadavky, které stanoví mezinárodní právní předpisy, právní předpisy Společenství nebo vnitrostátní právní předpisy.

Za poskytování pomoci na letišti je zodpovědný přímo provozovatel letiště. Povinností provozovatele letiště je určit místa příjezdu a odjezdu v areálu letiště, na kterých mohou osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace snadno oznámit svůj příjezd a vyžádat si pomoc. Povinnosti provozovatele letiště jsou detailně stanoveny v Příloze I nařízení. Konkrétní výčet pomoci ze strany leteckého dopravce je v Příloze II nařízení.

Z důvodu zajištění informovanosti osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace je na internetových stránkách OCL speciální odkaz Cestování osob se zdravotním postižením, který zahrnuje „Průvodce leteckou dopravou pro osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace“, „Důležitá ustanovení nařízení EP a Rady č. 1107/2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě“ a video EK „Nová práva pro osoby s omezenou schopností pohybu“.

Subjektem odpovědným za prosazování uvedeného nařízení a řešení stížností na porušení výše uvedeného nařízení je dle zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, ve znění pozdějších předpisů, Úřad pro civilní letectví. V loňském roce neobdržel Úřad pro civilní letectví ani jednu stížnost týkající se porušování nařízení (ES) č. 1107/2006.

Státní fond dopravní infrastruktury (dále jen SFDI) poskytuje v souladu se svým účelem (§ 2, odst. 1, zákona č. 104 Sb., v platném znění) od svého vzniku v roce 2001 každoročně příspěvky pro naplňování programů zaměřených ke zvýšení bezpečnosti dopravy a jejího zpřístupňování osobám s omezenou schopností pohybu a orientace podle „Pravidel“ schvalovaných Výborem SFDI. Na základě usnesení Výboru SFDI č. 813 ze dne 25. 10. 2010 byla vydána „Pravidla pro poskytování příspěvků pro naplňování programů zaměřených ke zvýšení bezpečnosti dopravy a jejího zpřístupňování osobám s omezenou schopností pohybu a orientace pro rok 2011“. Tato Pravidla vymezovala podmínky, za kterých bylo možné požádat

o poskytnutí příspěvku z rozpočtu SFDI na rok 2011 na předmětný účel. Z rozpočtu SFDI pro rok 2011 bylo možné poskytnout příspěvek na vybranou akci maximálně do výše 70 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů akce realizované v roce 2011. Příjemcem příspěvku mohl být stát, resp. jeho organizační složka, která hospodaří s majetkem ve vlastnictví státu, kraj, resp. jeho organizační složka, která vykonává správu majetku ve vlastnictví kraje, obec, příp. jiná právnická osoba. Termín pro přijímání žádostí o poskytnutí příspěvku byl stanoven na 11. 2. 2011. Předložené žádosti byly projednány hodnotitelskou komisí a vlastní poskytnutí příspěvku z rozpočtu SFDI bylo schváleno Výborem SFDI.

Pro rok 2011 byla v rozpočtu SFDI vyčleněna pro příspěvky pro naplňování programů zaměřených ke zvýšení bezpečnosti dopravy a jejího zpřístupňování osobám s omezenou schopností pohybu a orientace částka 180 000 tis. Kč. Po vyhodnocení celkem 125 zaslaných žádostí hodnotitelskou komisí došlo k vyřazení 54 žádostí, které neodpovídaly „Pravidlům pro poskytování příspěvků pro naplňování programů zaměřených ke zvýšení bezpečnosti dopravy a jejího zpřístupňování osobám s omezenou schopností pohybu a orientace pro rok 2011“. Pro zbylých 71 akcí schválil Výbor SFDI dne 2. 6. 2011 na svém 101. zasedání usnesením č. 833 upravený rozpočet ve výši 168 465 tis. Kč, což spolu s upraveným rozpočtem pro pět jmenovitých akcí ve výši představovalo 179 983 tis. Kč (bez převodů z roku 2010). U dvou akcí (jedné jmenovité a jedné vybrané komisí) v celkové výši 4 394 tis. Kč příjemce odstoupil ještě před uzavřením smluv o čerpání finančních prostředků. U velké části zbylých 74 akcí byly ve výběrových řízeních vysoutěženy nižší ceny, což se stalo hlavním důvodem snížení limitního příspěvku na konečných zesmluvněných 139 732 tis. Kč. Tato částka se smlouvami o převodu finančních prostředků z roku 2010 určených pro dofinancování patnácti akcí ještě navýšila o 27 905 tis. Kč na 167 637 tis. Kč. Celkem bylo uvolněno 148 794 tis. Kč (88,76 %). O převody nevyčerpaných finančních prostředků do roku 2012 požádalo celkem 5 příjemců v celkové hodnotě 17 261 tis. Kč.

Snížení počtu žádostí po velkém růstu v letech 2008 až 2010 (v roce 2008 bylo zaevidováno celkem 142 žádostí, v roce 2009 173 žádostí, v roce 2010 219 žádostí a v roce 2011 125 žádostí) vyplývá zejména z nižší aktivity nově zvolených orgánů místní samosprávy (volby do nich proběhly v roce 2010) a skutečnosti, že v roce 2011 byly příspěvky určeny výhradně na vlastní realizaci akcí v konkrétním prostředí.

Na základě zkušeností s uvedeným programem, zájmu žadatelů a na základě vyhodnocování žádostí jsou již od října 2008 vyhlášovány SFDI, ve spolupráci s NRZP ČR, konzultační dny pro žadatele k předkládaným žádostem v rámci programů zaměřených ke zvyšování bezpečnosti dopravy, naposledy pro rok 2012. Hlavním úkolem těchto konzultací byla především kontrola zpracované PD k realizaci konkrétních staveb a jejího souladu s platnou legislativou.

Pro rok 2012 je v rozpočtu SFDI na tyto Programy přidělena částka 100 mil. Kč. SFDI bude i nadále preferovat tyto Programy zaměřené ke zvýšení bezpečnosti dopravy v rámci svého střednědobého výhledu let 2013 a 2014.

5. M. Předcházet úrazovosti a závislosti starších lidí odstraňováním architektonických a dopravních bariér. Přijmout opatření na snížení úrazovosti a zvýšení bezpečnosti seniorů v domácím prostředí a v zařízeních zdravotních a sociálních služeb.

Gesce: MPSV, MZ, MMR, MD

Spolupráce: ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo pro místní rozvoj se zapojuje do programu Mobility pro všechny. MMR dále poskytuje dotace pro nestátní neziskové organizace. Odbor stavebního řádu MMR svojí metodickou činností podporuje správnou aplikaci bezbariérové vyhlášky a doporučuje vzorová řešení, která v praxi slouží jako prevence před úrazy.". Tato připomínka je zásadní.

Program mobility pro všechny:

Na centrální úrovni existuje Národní rozvojový program mobility pro všechny, který administruje sekretariát Vládního výboru pro zdravotně postižené občany. Tento program je zaměřen na odstraňování bariér v budovách státních a veřejných institucí a odstraňování bariér v dopravě prostřednictvím budování komplexních bezbariérových tras ve městech a obcích. Příjemcem dotace jsou výhradně obce, jejichž záměry bezbariérových tras v podobě projektů byly schváleny Řídícím výborem Národního rozvojového programu mobility pro všechny. Dílčí programy jsou pak v gesci příslušných resortů.

MMR v roce 2011 vyhlásilo program 117D610 Bezbariérové obce a podprogram 117D612 Odstraňování bariér v budovách obecních úřadů a domů s pečovatelskou službou. Na MMR tento program administruje odbor rozvoje a strategie regionální politiky.

Dotace pro nestátní neziskové organizace:

Problematiky bezbariérového užívání staveb se týká také výzva v rámci dotací pro nestátní neziskové organizace. Předmětem této podpory jsou zejména následující činnosti:

- podporovat správnou aplikaci bezbariérové vyhlášky, zejména spoluprací se stavebními úřady;
- iniciovat řešení nebezpečných míst a iniciovat odstraňování architektonických bariér;
- zpracovávat a poskytovat metodické informace pro osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace o bezbariérovém prostředí.

MMR v roce 2011 poskytlo v oblasti „ochrana a podpora zdraví, včetně péče o zdravotně postižené, chronicky nemocné a seniory“ dotaci pro tyto nestátní neziskové organizace:

- Centrum pro zdravotně postižené na projekt „Edukace osob se zdravotním postižením a seniorů v oblasti bydlení, soběstačnosti a mobility“ ve výši 460 000 Kč.
- Česká abilympijská asociace, o.s. na projekt „Poradenská a konzultační střediska bezbariérovosti“ ve výši 613 000 Kč.
- Daneta, o.s. na projekt „Bezbariérové cestování v praxi“ ve výši 51 000 Kč.
- Hradecký venkov, o.p.s. na projekt „Příležitost pro seniory, tělesně postižené občany a děti“ ve výši 56 000 Kč.
- Liga vozíčkářů na projekt „S ligou proti bariérám“ ve výši 383 000 Kč.
- Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky na projekt „Vyrovnávání rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením prostřednictvím euroklíče“ ve výši 1 152 000 Kč.
- NIPÍ bezbariérové prostředí, o.p.s. na projekt „Vyrovnání příležitostí pro občany se zdravotním postižením prostřednictvím ochrany veřejného zájmu na úseku bezbariérové přístupnosti staveb“ ve výši 1 500 000 Kč.
- Pražská organizace vozíčkářů, o.s. na projekt „Mapování přístupnosti objektů a komunikací z pohledu osob s tělesným postižením se zaměřením na služby a cestovní ruch“ ve výši 306 000 Kč.
- Sdružení přátel Konta bariéry na projekt „Časopis Můžeš“ ve výši 500 000 Kč.
- Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých české republiky na projekt „Metodické centrum odstraňování bariér pro nevidomé a slabozraké osoby s působností v České republice“ ve výši 522 000 Kč.
- SKP - centrum, o.p.s. na projekt „Za zdravý život nás všech“ ve výši 349 000 Kč.
- Svaz tělesně postižených v České republice - Brno na projekt „Odstraňování bariér“ ve výši 173 000 Kč.
- Tyflocentrum Olomouc, o.p.s. na projekt „Vytváření bezbariérového prostředí pro osoby se zrakovým postižením na střední Moravě“ ve výši 182 000 Kč.

Ministerstvo zdravotnictví

Ve smyslu ustanovení § 47 odst. 3 písm. b zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách je poskytovatel povinen v rámci zajištění kvality a bezpečí poskytovaných zdravotních služeb zavést interní systém hodnocení kvality a bezpečí. MZ vypracovalo pro zavedení tohoto systému „Minimální požadavky“, které uveřejní ve Věstníku MZ. Jedná se o minimální spektrum požadavků, které bude aktualizováno a rozšiřováno.

Externí hodnocení kvality a bezpečí zdravotních služeb je definováno v zákoně č. 372/2011Sb., o zdravotních službách § 98 jako dobrovolný proces s tím, že prováděcí vyhláška č. 102/2012 Sb., o hodnocení kvality a bezpečí zdravotních služeb stanovuje minimální hodnotící standardy a ukazatele kvality a bezpečí. V rámci těchto standardů je stanoveno pro poskytovatele mimo jiné zpracovat interní diagnostické, léčebné a ošetřovatelské postupy při péči o pacienty se smyslovým a tělesným postižením, stanovit postup nutriční péče a systém diet, zpracovat plán

činností zaměřený na oblast podpory zdraví, prevenci nemocí zejména v závislosti na tabáku, alkoholu a jiných návykových látkách, zajistit přístup k informacím o faktorech ovlivňujících zdraví a další. Pokud vyhovuje úroveň poskytovaných zdravotních služeb u hodnoceného poskytovatele hodnotícím standardům, obdrží od oprávněné osoby certifikát kvality a bezpečí

Výše zmiňované minimální požadavky na zajištění kvality a bezpečí vychází z „Doporučení Rady EU o bezpečnosti pacientů včetně prevence a kontroly infekcí spojených se zdravotní péčí“ (Úřední Věstník 2009/C 151/01), z doporučení WHO/ Aliance pro bezpečí pacientů, programu WHO/Nemocnice podporující zdraví, projektu OECD a Resortních bezpečnostních cílů MZ.

Na portálu kvality a bezpečí jsou uveřejněny aktuální informace z oblasti kvality a bezpečí pacientů. Jedná se zejména o tyto aktivity a programy:

a/ Hodnocení kvality a bezpečí zdravotních služeb:

Minimální požadavky pro zavedení interního systému hodnocení kvality a bezpečí.

b/ Resortní bezpečnostní cíle:

Záměrem je snižování rizikových činností v procesu poskytování zdravotní péče.

c/ Publikace Rádce pacienta v české i anglické verzi:

http://www.mzcr.cz/KnihaBezpeci/obsah/radce-pacienta_2416_18.html

d/ Výstupy z konference „Nemocnice podporující zdraví - Podzimní škola WHO-HPH v České republice“:

Pražská škola WHO byla pro českou zdravotnickou veřejnost první významnou příležitostí seznámit se s programem Nemocnice podporující zdraví. Přednášek a workshopů se účastnili vysoce kvalifikovaní a mezinárodně uznávaní experti z oblasti výzkumu a implementace podpory zdraví. Cílem akce bylo podpořit spolupráci a poskytnout účastníkům příležitost k vzájemné inspiraci, sdílení zkušeností a k zapojení se do přípravy na vlastní práci v podpoře zdraví.

d/ Projekty kvality:

- Evidence a řízení nežádoucích událostí při poskytování zdravotních služeb v primární péči
- Národní systém hlášení nežádoucích událostí v lůžkové péči

- Podpora zavádění standardů podpory zdraví = Publikace s názvem „Manuál pro sebehodnocení“ a „Řízení kvality na základě faktů“.

V souvislosti s obnovenou činností Rady pro jakost odboru pozemních komunikací **Ministerstva dopravy** (dále jen „Rady pro jakost“) vzniklo „Technické koordinační centrum“ s cílem zajišťování koordinačních prací a činností souvisejících s revizí/tvorbou technických předpisů Ministerstva dopravy, metodik a souvisejících předpisů. V rámci činností Technického koordinačního centra bude vytvořen plán

tvorby nových technických předpisů a plán revize stávajících technických předpisů v oboru pozemních komunikací uvedených v informačním systému (www.pjpk.cz), který bude postupně naplňován dle finančních možností.

Veškeré technické předpisy jsou tvořeny a revidovány v souladu s vyhláškou č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb, ve znění pozdějších předpisů.

Všechny nově budované infrastrukturní stavby jsou navrhovány tak, aby jejich užívání bylo možné i osobami s omezenou schopností pohybu a orientace. Zároveň zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů, stanoví povinnost ve správních řízeních ověřit i přístupnost a užívání staveb pro zdravotně handicapované občany, což platí také pro občany se sníženou pohyblivostí.

Vznik adekvátních opatření na snížení úrazovosti a zvýšení bezpečnosti seniorů podporuje **Ministerstvo práce a sociálních věcí** tlakem na standardizaci sociálních služeb ve smyslu tvorby metodik vztahujících se k této oblasti.

3. Zdraví a zdravé stárnutí

6. A. *Ve spolupráci se samosprávou vytvářet podmínky a programy podporující zdravé a aktivní stárnutí. Podpořit výměnu zkušeností a příkladů dobré praxe v této oblasti s využitím databáze Národní sítě zdravých měst.*

Gesce: MZ, MPSV

Spolupráce: MMR, MD, MV, MO, MK, MPO, MZe, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, vědecké a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Příspěvkové organizace **Ministerstva kultury** poskytují příspěvky pro udržení zdraví z FKSP O pracovníky-seniory pečují v oblasti zdraví všechny organizace podle svých možností. Tato péče je zajišťována různě a v různé míře, také podle požadavků pracovníků. Uvádíme některé příklady: Moravské zemské muzeum na svých přednáškových akcích zdůrazňuje odpovědnost jedince za kvalitu života, upozorňuje na důležitost racionální výživy, pohybové aktivity, životosprávy. Také organizuje kondiční cvičení zvláště pro ženy-seniorky.

Muzeum umění Olomouc spolupracuje s Fakultní nemocnicí Olomouc, jež poskytuje prostory pro pořádání seminářů se zdravotní tematikou. V Památníku Tereziín je prováděno školení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a je zajištěn smluvní lékař. Národní galerie podporuje mj. sportovně rekreační aktivity seniorů pronájmem sportovišť. Moravská galerie v Brně poskytuje poukázky na vitamíny atp.

Ministerstvo pro místní rozvoj

Realizace programu Bezbariérové obce, v rámci kterého jsou podporovány projekty obcí na odstranění bariér v budovách obecních úřadů a domů s pečovatelskou službou. Podpora aktivit místních samospráv v této oblasti navrhuje zajistit MMR prostřednictvím programu regionální podpory v letech 2011- 2012. MMR také podporuje již několik let činnost Národní sítě Zdravých měst.

Dotační programy **Ministerstva zdravotnictví** (program Vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením a Program grantové podpory) obsahují i projekty, které podporují zdravé a aktivní stárnutí.

Ministerstvo zdravotnictví je od roku 2011 realizátorem projektu EK „ Nový rámec politiky pro aktivní, zdravé a důstojné stárnutí a poskytování služeb a služeb dlouhodobé péče „ jedním z výsledků tohoto projektu bude brožura s příklady dobré praxe aktivního stárnutí na municipální úrovni a zejména inicializace aktivit vedoucích ke zdravému stárnutí. Dalším výsledkem projektu bude podpora provázání jednotlivých veřejných politik na úrovni komunit a podpora opatření v oblasti zdravotní péče, rehabilitace, sociální péče, vzdělávání a sociální práce.

Cíle a opatření jsou plněna díky spolupráci MZ a jím přímo řízených organizací (krajské hygienické stanice, Státní zdravotní ústav) s Národní sítí zdravých měst a kanceláří WHO v České republice v oblasti primární prevence a podpory zdraví obyvatel. Ve spolupráci s krajskými úřady a municipalitami je prosazována integrace problematiky podpory zdraví seniorů do strategických dokumentů krajů a municipalit. V rámci činnosti Státního zdravotního ústavu byla v roce 2011 realizována závěrečná etapa dvouletého projektu „Zdravé stárnutí“, do kterého se zapojila všechna dislokovaná pracoviště podpory zdraví Státního zdravotního ústavu.

Cílem projektu byla podpora aktivního zdravého stárnutí ve všech jeho složkách, které jsou ovlivnitelné samotnými seniory, tzn. zejména pohyb, výživa, psychické zdraví, životní styl, předcházení úrazům apod. Součástí projektu byly přednášky a besedy týkající se problematiky, která seniory nejvíce zajímá, např. nadměrný stres a jeho zvládnutí, jak se správně stravovat, jak zůstat duševně fit, jak dosáhnout kvalitního spánku, jak se vhodně pohybovat a neublížit si apod.

Dále byly z dotačního programu sekce hlavního hygienika „Národní program zdraví – projekty podpory zdraví“ v roce 2011 finančně podpořeny 2 projekty v oblasti aktivního stárnutí.

Na základě rozboru statistických dat, příkladů dobré praxe a politických strategií členských států EU byla doporučení k podpoře zdravého stárnutí publikována v závěrečné zprávě Healthy Ageing - A challenge for Europe i v její stručné verzi, která byla přeložena do 17 jazyků, včetně češtiny. Zpráva z výsledků projektu obsahuje návrh doporučení politikům, nevládním organizacím a praktickým lékařům k tomu, jak postupovat při propagaci zdravého stárnutí u stále rostoucího počtu seniorů.

6. B. *Analyzovat dostupnost údajů o zdravotním stavu populace s ohledem na zdravotní specifika a rizika starších osob a obsah statistického monitorování sociálních a zdravotních služeb. Na základě analýzy upravit systém monitorování zdravotního stavu populace a sociálních a zdravotních služeb.*

Gesce: MZ, MPSV

Spolupráce: ČGGS, ČSÚ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, vědecké a vzdělávací instituce, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Český statistický úřad standardně shromažďuje a prezentuje dostupné údaje o zdravotním stavu populace v rámci statistiky zdravotnictví, dále v publikacích Senioři v ČR v letech 2009, Senioři v ČR 2010 a Senioři v mezinárodním srovnání. Zdravotní stav populace je statisticky monitorován **Ústavem zdravotnických informací a statistiky**, kde jsou potřebné údaje zpracovány i s ohledem na věk pacientů a vydávány v pravidelných přehledech.

Z hlediska statistického monitorování sociálních služeb v resortu **Ministerstva práce a sociálních věcí** lze poukázat na pravidelné zabezpečování statistických zjišťování a správu příslušného informačního systému.

Další dostupná data o zdravotním stavu nejen seniorů lze získat ve vazbě na jednotlivé dávkové systémy, které využívají vlastních definic míry zdravotního postižení – např. stanovení tzv. třístupňové invalidity v systému důchodového pojištění, přiznání příslušného stupně závislosti u příspěvku na péči atd.

Co se týká informací o zdravotním stavu klientů v sociálních službách, je vykazování zjišťované několika způsoby, ale ani jeden ze způsobů zjišťování není z hlediska zdravotní terminologie specifický.

6. C. *Zpracovat koncepci rozvoje systému zdravotních a sociálních služeb pro starší osoby („bílou knihu o službách pro seniory“), která stanoví základní strategii, priority, principy a kompetence poskytování zdravotních a sociálních služeb pro starší osoby. V rámci přípravy nové legislativy navrhnout opatření ke zvýšení provázanosti zdravotní a sociální péče.*

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Ministerstvo zdravotnictví ČR má své zástupce v expertním panelu pro dlouhodobou péči při MPSV.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Opatření ke zvýšení provázanosti zdravotní a sociální péče: Připravovaný VZZ o dlouhodobé zdravotně-sociální péči nebyl v dubnu 2012 schválen LRV. Nyní se připravuje Společné memorandum ministra zdravotnictví a ministra práce a sociálních věcí ke zlepšení dostupnosti zdravotně-sociální péče. Tento dokument deklaruje potřebnost zlepšit legislativní ukotvení, dostupnost a kvalitu dlouhodobé zdravotně-sociální péče. Cílem je ve vzájemné spolupráci obou resortů co nejrychlejší způsobem zajistit legislativní změny, které povedou ke koordinovanému poskytování zdravotních a sociálních služeb v domácím prostředí klientů i v institucích.

6. D. *Zpracovat ekonomickou analýzu současného systému poskytování dlouhodobé péče v rámci zdravotnictví a sociálních služeb. Na základě této analýzy zpracovat návrh opatření v systému dlouhodobé péče a přijmout opatření k naplňování nové legislativy vymezující dlouhodobou péči, včetně způsobu její úhrady.*

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: ČGGS, ČSÚ, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Český statistický úřad

Ekonomické informace o zdravotnictví publikuje ČSÚ v systému zdravotnických účtů: http://czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/publ/3306-12-r_2012

Ministerstvo zdravotnictví

Nově připravovaná legislativa v podobě zákona o dlouhodobé zdravotně sociální péči, neprošla legislativní radou vlády a je podrobována dalším úpravám. V důvodové zprávě zákona jsou zpracovány ekonomické analýzy současného stavu. Nový zákon č.372/2011 Sb., o zdravotních službách definuje:

- následné lůžkové zdravotní služby, které jsou poskytovány pacientovi, u kterého byla stanovena diagnóza a došlo ke stabilizaci jeho zdravotního stavu, zvládnutí náhlé nemoci nebo náhlého zhoršení chronické nemoci, a jehož zdravotní stav vyžaduje doléčení,
- dlouhodobé lůžkové zdravotní služby, které jsou poskytovány pacientovi, jehož zdravotní stav je stabilizovaný, nelze jej podstatně zlepšit a bez soustavného poskytování lůžkových zdravotních služeb se zhoršuje.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ekonomická analýza současného systému poskytování dlouhodobé péče v rámci zdravotnictví a sociálních služeb byla zpracována v rámci přípravy VZZ o dlouhodobé zdravotně-sociální péči. V rámci VZZ jsou rozpracovány také návrhy opatření v systému dlouhodobé péče. Přestože VZZ nebyl vládou schválen, bude se na pracích i nadále pokračovat - spolupráce obou resortů je deklarována ve Společném memorandu ministra zdravotnictví a ministra práce a sociálních věcí ke zlepšení dostupnosti zdravotně-sociální péče.

6. E. *Přijmout opatření na zvýšení provázanosti pečovatelské služby a domácí zdravotní péče a provázanost zdravotních a sociálních služeb ve zdravotnických zařízeních a zařízeních sociálních služeb. Stanovit kompetence a odpovědnost za koordinaci zdravotních a sociálních služeb pro seniory a dlouhodobé (zdravotněsociální) péče. Upravit podmínky předávání pacientů a informací o pacientech mezi poskytovateli zdravotní péče a sociálních služeb.*

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace.

Termín: průběžně

Ministerstvo zdravotnictví

I nadále zůstává zachována možnost, aby poskytovatelé zdravotních služeb poskytovali služby sociální a naopak, aby poskytovatelé sociálních služeb mohli poskytovat ošetrovatelské zdravotní služby.

Základní povinnosti poskytovatelů zdravotních služeb upravuje zákon 372/2011 Sb., o zdravotních službách, – patří mezi ně též povinnost předávání informací o zdravotním stavu pacienta z důvodu návaznosti poskytování dalších služeb.

Provázanosti zdravotních a sociálních služeb se věnuje návrh zákona o dlouhodobé zdravotně sociální péči, který je v současné době na základě připomínek legislativní rady vlády upravován.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Téma řešení je v rámci přípravy právní úpravy pro dlouhodobou péči. Otázkou dlouhodobé péče se zabývá jedna z aktivit projektu Podpora procesů v sociálních službách.

Prvním cílem klíčové aktivity je navrhnout efektivní, dostupný a kvalitní systém dlouhodobé péče. Tedy systém, ve kterém budou efektivně alokovány finanční zdroje a dlouhodobá péče bude dostupná a bude kvalitně poskytována, jak v domácím, tak i institucionálním prostředí. Dlouhodobá péče se má stát samostatnou jednotkou ve smyslu definice, nároku, způsobu poskytování, kvalifikace a registrace poskytovatelů a systému jejich financování.

System dlouhodobé péče by měl přinést:

- Zvýšení dostupnosti, kvality a efektivity bez navýšení celkových výdajů z veřejných rozpočtů.
- Sjednocení dnes různých podmínek u poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb, které přinese odbourání dosavadní izolace těchto systémů a umožní klientům/uživatelům/pacientům a jejich blízkým více alternativ k zajištění péče.
- Nastavení jasných pravidel nároku nejen na státní podporu, vedoucích k většímu uvědomění si vlastní zodpovědnosti občanů, ale k rozvoji soukromých investic do systému poskytování dlouhodobé péče a připojištění na vyšší standard poskytování této péče.
- Prohloubení principu sdílení péče mezi profesionálními poskytovateli a osobami blízkými, což umožní udržení přirozených vazeb mezi klientem/uživatelem/pacientem a jeho blízkými, nabídne odlehčení neformálně pečujícím a rozšíří možnosti vzniku nových pracovních míst u poskytovatelů služeb.

Plnění cíle této aktivity bude řešeno ve dvou okruzích/oblastech, které budou propojeny a budou na sebe navzájem navazovat.

V prvním okruhu činností jsou jednotlivé činnosti realizovány v rámci čtyř expertních skupin, které budou navzájem spolupracovat.

V druhém okruhu činností se aktivita zaměřuje především na přípravu podkladů a jednotlivých návrhů, které následně jsou zapracovány do legislativních změn, které budou muset být přijaty pro ukotvení dlouhodobé péče v českém právním řádu.

Výstupem realizační fáze jsou:

1. Analytické zprávy vyhodnocující výplatu příspěvku na péči, kapacitu a síť dlouhodobé péče, finanční toky ve veřejných a soukromých rozpočtech a potřeby zdravotně-sociální péče,
2. Návrh věcného řešení problematiky (jako výstup jednotlivých pracovních skupin, které budou pracovat také na podkladě jednotlivých analytických zpráv).
3. Karta dlouhodobé péče.

Termín realizace této dílčí aktivity: 31. 12. 2012

Dosud byly realizovány následující výstupy:

- 1) Analýza kapacit a sítě poskytovatelů dlouhodobé péče
- 2) Analýza příjemců příspěvku na péči a potencionálních uživatelů LTC
- 3) Finanční toky ve veřejných a soukromých rozpočtech v dlouhodobé péči
- 4) Úmrtností tabulky příjemců příspěvku na péči
- 5) Spotřeba zdravotní péče příjemci příspěvku na péči.

Předložen věcný záměr zákona o dlouhodobé zdravotně-sociální péči (neprošel Legislativní radou vlády), připravuje se Memorandum k dlouhodobé péči (mezirezortní).

Karta dlouhodobé péče – v rámci aktivity č. 4 Karty sociálních služeb vzniká koncepce karet (25. června 2012 kulatý stůl k podobě a využití karet), souběžně bude vznikat i karta dlouhodobé péče.

6. F. S využitím modelu Světové zdravotnické organizace „Stáří přátelská centra primární zdravotní péče“ (Age-friendly PHC) vytvářet vhodné legislativní prostředí pro rozvoj primární péče a pro zvýšení její vstřícnosti vůči specifickým potřebám křehkých seniorů a zpracovat doporučení k využití modelu „stáří přátelské“ zdravotní péče v podmínkách České republiky.

Gesce: MZ, ČGGS

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, vědecké a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

6. G. Vhodným nastavením legislativních podmínek pro zdravotní pojišťovny reagovat na stárnutí populace a měnící se požadavky na zdravotní péči a zajistit dostupnost odborné geriatrické péče (nemocniční a ambulantní). Podpořit rozvoj odborné geriatrické zdravotní péče a uplatnění koncepce oboru geriatrie ČGGS ČLS JEP v praxi.

Gesce: MZ

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Ministerstvo zdravotnictví

Tvorba vhodných legislativních podmínek, tak aby mohly pojišťovny reagovat na stárnutí populace a měnící se požadavky na zdravotní péči, probíhá přípravou příslušných právních předpisů týkajících se zdravotního pojištění. V důsledku stárnutí populace narůstá i úhrada nákladů na zdravotní péči, která je poskytována v souvislosti se stářím. V tomto smyslu je, s ohledem na omezenost finančních prostředků, v zájmu pojišťoven podporovat např. v rámci preventivních programů takové aktivity, které by mohly napomoci snaze o zdravé a aktivní stáří. Systém veřejného zdravotního pojištění je solidární a postavení pojištěnce v něm je stejné nejen z hlediska zdravotního stavu, ale také z hlediska věku či sociálního zařazení.

Mamografický screening - vyšetření hrazené ze všeobecného zdravotního pojištění se provádí ve dvouletých intervalech od 45. roku věku ženy. Na preventivní prohlídku u gynekologa hrazenou z veřejného zdravotního pojištění včetně screeningového

vyšetření karcinomu děložního hrdla má nárok jednou ročně každá žena. Od 55 let věku má nárok na preventivní vyšetření kolorektálního karcinomu každý občan ČR.

6. H. *Podporovat rozvoj rehabilitace v domácí a nemocniční zdravotní péči a aktivity vedoucí k co nejdelšímu zachování nezávislého způsobu života.*

Gesce: MZ, ČGGS, zdravotní pojišťovny

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo zdravotnictví

Léčebná rehabilitace je součástí systému poskytování zdravotních služeb. V nově přijaté legislativní normě (zákon 372/2011 Sb.), je zdravotní péče poskytovaná ve vlastním sociálním prostředí pacienta (domácí péče) rozšířena o možnost poskytování umělé plicní ventilace a dialýzy.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Národní plán vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2010 – 2014, který byl přijat usnesením vlády č. 253, ukládá mj. rozvíjet jednotlivé oblasti rehabilitace osob se zdravotním postižením. V resortu MPSV se jedná o sociální rehabilitaci (upravenou v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách) a pracovní rehabilitaci (podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti).

V roce 2011 bylo na peč. službu přiděleno 466.432.000,- Kč na sociální rehabilitaci 98.268.000,- Kč a na soc. aktivizační služby pro seniory 63.537.000,-Kč.

Aktuálně MPSV a MZ spolupracují na věcném záměru zákona o koordinaci sociální rehabilitace.

6. I. *Připravit koncepci rozvoje geriatrické rehabilitace a geriatrického ošetřovatelství a gerontopsychiatrické péče.*

Gesce: MZ, ČGGS, zdravotní pojišťovny

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Ministerstvo zdravotnictví

Ministerstvo zdravotnictví intenzivně spolupracovalo s českou gerontologickou a geriatrickou společností při zpracování koncepce geriatrie, podílí se společně s odborníky a dalšími ministerstvy na koncepci péče o nemocné s Alzheimerovou nemocí a dalšími neurodegenerativními onemocněními. Materiál „Návrh koncepce řešení problematiky Alzheimerovy nemoci a obdobných onemocnění v ČR „ je připraven k předložení do meziresortního připomínkového řízení a dále pro jednání vlády ČR.

Aktuálně **MPSV a MZ** spolupracují na věcném záměru zákona o koordinaci sociální rehabilitace

6. J. Do priorit v rámci programů výzkumu a vývoje v oblasti zdravotních služeb zapracovat výzkumné priority formulované v „Programu výzkumu v oblasti stárnutí pro 21. století“, který byl přijat v roce 2002 ve Valencii.

Gesce: MZ

Spolupráce: ČGGS, odborná veřejnost, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

6. K. Připravit metodiku komplexního geriatrického hodnocení a podmínky pro její využití ve zdravotních a sociálních službách, včetně při posuzování žadatelů a klientů zařízení dlouhodobé zdravotní a sociální péče. Podpořit opatření k prevenci institucionalizace a závislosti na dlouhodobé péči.

Gesce: MZ, MPSV, ČGGS

Spolupráce: zdravotní pojišťovny, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Ministerstvo zdravotnictví

Byla publikována metodika komplexního geriatrického hodnocení (Geriatrie pro praktické lékaře). Součástí publikace je nejen postup komplexního vyšetření, ale pojednává také o geriatrické farmakologii.

Zabránění institucionalizace a závislosti na dlouhodobé péči souvisí s opatřením 6L, kde jsou uvedeny nové možnosti.

6. L. Zvýšit dostupnost domácí zdravotní péče s důrazem na dostupnost domácí paliativní a hospicové péče a dostupnost pečovatelské služby ve všech oblastech České republiky. Zvážit možnost přijetí opatření na podporu většího využívání návštěvní služby, popř. možnosti dispenzarizace nebo depistáže zdravotně nebo sociálně ohrožených a rizikových seniorů.

Gesce: MZ, MPSV

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2010

Ministerstvo zdravotnictví

Domácí péče je od devadesátých let nedílnou součástí moderního systému zdravotní i sociální péče v ČR. V posledních letech zaznamenala tato služba výrazný rozvoj,

stávající stav agentur pokrývá, až na několik výjimek, dostatečně území celého státu. Pokud byla domácí péče indikována ošetřujícím lékařem, ordinované výkony se hradí ze zdravotního pojištění. V nově přijaté legislativní normě (zákon 372/2011 Sb)., je zdravotní péče poskytovaná ve vlastním sociálním prostředí pacienta (domácí péče) rozšířena o možnost poskytování umělé plicní ventilace a dialýzy.

Plynule narůstá kapacita hospiců, která je však stále nedostatečná.

Problematika není v současné době řízena **Ministerstvem práce a sociálních věcí**. Koncepční řešení se hledá v návrzích dlouhodobé péče. Dostupnost pečovatelské služby (jediné jmenované sociální služby) je řešena v rámci krajského strategického plánování.

6. M. *Do vzdělávání praktických lékařů, jednotlivých lékařských specializací a příslušných nelékařských profesí zahrnout poznatky z oboru gerontologie a geriatry a paliativní péče.*

Gesce: MZ, MŠMT

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo zdravotnictví

Lékaři, kteří pracují v oboru geriatry, jsou absolventy specializačního vzdělávání podle zákona č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů. Tito lékaři získali specializovanou způsobilost v základním oboru geriatry podle přílohy č. 1 k vyhlášce č. 185/2009 Sb., o oborech specializačního vzdělávání lékařů, zubních lékařů a farmaceutů a oborech certifikovaných kurzů, ve znění vyhlášky č. 361/2010 Sb., případně mohli získat zvláštní odbornou způsobilost v nástavbových oborech medicína dlouhodobé péče nebo paliativní medicína a léčba bolesti, event. gerontopsychiatrie.

V roce 2010 byla na základě podnětů z praxe a požadavků odborné zdravotnické veřejnosti vydána vyhláška č. 361/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 185/2009 Sb., ve znění vyhlášky č. 361/2010 Sb. o oborech specializačního vzdělávání lékařů, zubních lékařů a farmaceutů a oborech certifikovaných kurzů. Jednou ze změn, které tato novelizace s účinností od 1. ledna 2011 přináší, je rozdělení dosavadního nástavbového oboru paliativní medicína a léčba bolesti na dva nástavbové obory, a to obor paliativní medicína a obor algeziologie.

Zdravotničtí pracovníci nelékařských zdravotnických povolání získávají odbornou, popř. specializovanou způsobilost podle zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně

některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů.

Do příslušných vzdělávacích programů kvalifikačního studia jsou promítnuty poznatky z oborů geriatry, paliativní medicíny i algeziologie. Jejich specializační náplň je obsažena ve specializačních vzdělávacích programech:

- Ošetrovatelská péče o pacienty v interních oborech a
- Komunitní ošetrovatelská péče.
-

V průběhu roku 2010 byla připravena nová vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, která vstoupila v účinnost 1. března 2011 a nahradila vyhlášku č. 424/2004 Sb.

S problematikou je dále svázána tzv. malá novela výše uvedeného zákona č. 96/2004 Sb., která ve sledovaném období prošla legislativním procesem. Zákonem č. 105/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 96/2004 Sb., byly mj. posíleny kompetence zdravotnického asistenta. Některé problémy spojené s personálním zabezpečením provozu zařízení následné péče, ošetrovatelských lůžek nebo léčby dlouhodobě nemocných např. umožní řešit rozšíření okruhu činností, které nově mohou zdravotničtí asistenti vykonávat bez odborného dohledu (ošetrovatelská péče spojená se sebeobsluhou a uspokojováním základních potřeb pacientů).

Podpora specializačního vzdělávání je Ministerstvem zdravotnictví ČR realizována také prostřednictvím přidělování rezidenčních míst pro klinické obory včetně zaměření oboru na geriatrickou péči.

Další možnosti rozšiřování kompetencí nelékařských zdravotnických pracovníků lze uskutečnit absolvováním akreditovaných certifikovaných kurzů se zaměřením na jednotlivé kategorie nelékařských zdravotnických pracovníků s vazbou na konkrétní problematiku geriatry a paliativní péče:

- Tvorba sociálně aktivizačního programu se zaměřením na seniory,
- Komunitní nutriční péče a poradenství u seniorů,
- Aktivizace seniorů s využitím prvků biografie klienta,
- Komunikační dovednosti u zdravotníků pracujících v zařízení pro seniory
- Komunitní sestra v domácí péči
-

Na předmětnou problematiku geriatry, paliativní medicíny, algeziologie či péče o seniory v širším smyslu jsou dále zaměřeny vzdělávací a školicí akce krátkodobého charakteru jako je paliativní ošetrovatelská péče, zvláštnosti ošetrovatelské péče o seniory s poruchou paměti, nutriční péče o onkologické pacienty, příp. o seniory s nazogastrickou sondou nebo perkutánní gastrostomií, komunitní nutriční péče apod.

Nedílnou součástí těchto aktivit je podpora dobrovolnictví a péče v domácím prostředí pacienta

6. N. Podporovat edukační a další aktivity zaměřené na prevenci chronických nemocí a podporu zdraví (např. prostřednictvím zvýšení pohybových aktivit a zdravé výživy).

Gesce: MZ

Spolupráce: MPSV, MŠMT, MZe, ČGGS regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo zdravotnictví

Část všech programů specializačního vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků je zaměřena na edukační činnost.

Projekty neziskových organizací dotované prostřednictvím dotačního Programu grantové podpory mají jako jeden z cílů zajistit preventivní aktivity a zvýšení vlastní participace občanů na zdravotním stavu. Podporované projekty zahrnují např. rekondiční pobyty, docházkové akce (výcviky, kurzy), přednášky a distribuci informačních materiálů.

6. O. V rámci vyhlašovaných programů pro občanská sdružení v oblasti sportu a tělovýchovy nadále v rámci Národního programu rozvoje sportu pro všechny uplatňovat projekty celostátního rozsahu zaměřené na seniory. Vytvářet podmínky pro zapojení fakult připravujících odborníky pro oblast sportu a tělesné výchovy do problematiky pohybových aktivit seniorů.

Gesce: MŠMT

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Část 7 Rodina a péče

7. A. *Zahrnout problematiku mezigeneračních vztahů, výchovu ke kladným mezilidským vztahům v rodině a ve společnosti do rámcových vzdělávacích programů. Podporovat projekty a aktivity zaměřené na mezigenerační vztahy a mezigenerační spolupráci.*

Gesce: MŠMT

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo práce a sociálních věcí

K naplnění opatření přispívají opatření zahrnutá v Národní strategii ochrany práv dětí, která byla schválena usnesením vlády č. 4 ze dne 4. ledna 2012, a v navazujícím Akčním plánu na období 2012 – 2015 (schválen usnesením vlády č. 258 ze dne 11. dubna 2012).

Konkrétně se jedná o Vzdělávání k problematice mezigeneračních vztahů:

- Zapracování výuky o Úmluvě o právech dítěte do školních osnov a rámcových vzdělávacích programů (v rámci cíle 2 Zvyšování povědomí o otázce práv dětí)

Gesce: MŠMT

Termín: 2014

Výuka Úmluvy o právech dítěte úzce souvisí s problematikou mezigeneračních vztahů. V souladu s článkem 29 Úmluvy o právech dítěte má výchova dítěte směřovat k posilování úcty k lidským právům a základním svobodám a k posilování úcty k rodičům. Ochrana rodiny jako základní jednotky společnosti a přirozeného prostředí pro růst a blaho dítěte a dalších svých členů patří mezi základní principy Úmluvy o právech dítěte.

7. B. *V rámci dotačních a dalších programů podporovat projekty zaměřené na spolupráci žáků v základním a středním vzdělávání se seniory (např. setkávání s pamětníky, poznávání rodinné a regionální historie, práce na PC, umělecká vystoupení).*

Gesce: MŠMT

Spolupráce: regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

7. C. *Podporovat výzkum a inovativní projekty a programy, které umožňují a usnadňují život v přirozeném sociálním prostředí, zajišťují mobilitu a bezpečnost v domácím prostředí a okolí a zvyšují soběstačnost starších osob.*

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, ČGGS, výzkumné a vzdělávací instituce, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Ministerstvo práce a sociálních věcí v průběhu roku vypracovalo na základě doporučení Rady vlády pro seniory a stárnutí populace Konceptci rozvoje technologií a služeb asistovaného života pro seniory, kterou vláda schválila usnesením ze dne 19. října 2011 č. 769. V rámci schválené koncepce došlo k vyčlenění finančních prostředků ve výši 12 mil. korun na zpracování „Návrhu udržitelného, otevřeného, sjednocujícího systému umožňujícího poskytování / fungování služeb asistovaného života pro seniory“.

7. D. *Podporovat rozvoj a dostupnost respitních sociálních a zdravotních služeb poskytujících odbornou podporu, informace a pomoc rodinám a pečovatelům. Podporovat projekty a organizace zaměřené na poskytování poradenství a pomoci seniorům a pečujícím rodinám.*

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Ministerstvo zdravotnictví

S cílem zajistit zdroj informací a odbornou podporu pro neformální pečovatele poskytlo Ministerstvo zdravotnictví finanční prostředky na zřízení a provoz internetového portálu „Pečující online“ s cílem posílit rodinné příslušníky v jejich úsilí starat se o závislého seniora v prostředí, kde se cítí nejlépe, tj. doma. Tento portál byl podpořen z dotačního programu i v roce 2011. Internetový portál je zdrojem cenných informací z oblasti zdravotně sociální péče. Rodinní příslušníci se např. mohou písemnou formou dotázat odborníků na otázky, které je zajímají. Tento projekt byl vybrán EU jako jeden z příkladů dobré praxe.

Ministerstvo práce a sociálních služeb

MPSV může podporovat pouze provoz, a to v respitních sociálních službách nikoli ve zdravotnických. Dostupnost je opět řešena v rámci krajského strategického plánování. MPSV v rámci svých dotačních řízení podporuje poradenství.

7. E. Při finanční podpoře poskytovatelů sociálních a zdravotních služeb preferovat takové služby, které podporují život ve vlastním sociálním prostředí a usnadňují pečovatelům uplatnění na trhu práce.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, sociální partneři, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo práce a sociálních služeb

Toto opatření je rovněž zakotveno v Prioritách rozvoje sociálních služeb, které lze najít na webu MPSV na straně 9:

http://www.mpsv.cz/files/clanky/7759/Priority_rozvoje_soc_sluzeb.pdf

7. F. Podporovat vzdělávací programy pro neformální i profesionální pečovatele.

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: MŠMT, ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo zdravotnictví

V rámci portálu Pečující on-line je možné získat informace o publikacích a vzdělávání.

Ministerstvo práce a sociálních věcí podporuje realizaci vzdělávacích programů pro neformální i profesionální pečovatele. V období 2007 až červen 2012 bylo akreditováno 677 kvalifikačních kurzů pro pracovníky v sociálních službách podle §37 vyhlášky č. 505/2006 Sb., 2 942 kurzů pro cílovou skupinu pracovníků v sociálních službách – celoživotní vzdělávání a 664 kurzů pro cílovou skupinu fyzické osoby, které poskytují pomoc příjemcům příspěvku na péči (neprofesionální pečovatelé).

7. G. Navrhnout opatření na podporu zaměstnanců pečujících o osoby se sníženou soběstačností, včetně opatření na zvýšení dostupnosti flexibilní pracovní doby a dalších opatření na podporu pečovatelů a souladu zaměstnání a rodinného života. Podporovat zaměstnavatele vytvářející vstřícné podmínky pro pečovatele.

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

V rámci akreditační činnosti **Ministerstvo práce a sociálních věcí** podporuje vzdělávací instituce, které připravují vzdělávací programy pro pečující. Z těchto důvodů bylo také v příslušné legislativě doplněno oprávnění takovéto kurzy akreditovat. Poznámka pro zpracovatele zprávy za MPSV – v gescích chybí odbor 82 – kde mohou být podpořeny vzdělávací kurzy pro tyto pečující v rámci ESF

7. H. Analyzovat možnost zavedení pečovatelské dovolené v podmínkách ČR.

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Podle § 191 zákoníku práce zaměstnavatel je povinen omluvit nepřítomnost zaměstnance v práci mimo jiné i po dobu ošetřování dítěte mladšího než 10 let nebo jiného člena domácnosti podle § 39 zákona o nemocenském pojištění. Tímto jiným členem domácnosti může být samozřejmě i senior, tělesně nebo mentálně postižená osoba. Podle našeho názoru není třeba § 191 zákoníku práce měnit.

Zaměstnankyním pečujícím o děti se poskytuje mateřská dovolená (zpravidla 28 týdnů). Zaměstnankyním a zaměstnancům pečujícím o děti se poskytuje též rodičovská dovolená – nejdéle do 3 let věku dítěte (§ 195 až 198 zákoníku práce).

V § 240 a 241 zákoníku práce jsou upraveny zvláštní podmínky zaměstnanců pečujících o děti a jiné fyzické osoby.

Podle § 240 zákoníku práce těhotné zaměstnankyně a zaměstnankyně a zaměstnanci pečující o děti do věku 8 let smějí být vysíláni na pracovní cestu mimo obvod obce svého pracoviště nebo bydliště jen se svým souhlasem; přeložit je může zaměstnavatel jen na jejich žádost. Toto omezení týkající se vysílání na pracovní cestu a přeložení platí i pro osamělou zaměstnankyni a osamělého zaměstnance, kteří pečují o dítě, dokud dítě nedosáhlo věku 15 let, jakož i pro zaměstnance, který prokáže, že převážně sám dlouhodobě pečuje o osobu, která se podle zvláštního právního předpisu považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost).

Podle § 241 odst. 2 zákoníku práce požádá-li zaměstnankyně nebo zaměstnanec pečující o dítě mladší než 15 let, těhotná zaměstnankyně nebo zaměstnanec, který prokáže, že převážně sám dlouhodobě pečuje o osobu, která se podle zvláštního právního předpisu považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost), o kratší pracovní dobu nebo jinou vhodnou úpravu stanovené týdenní pracovní doby, je zaměstnavatel povinen vyhovět žádosti, nebrání-li tomu vážné provozní důvody.

Zákoník práce tedy upravuje jak pracovní volno, tak možnost úpravy pracovní doby pro pečující osoby. Zákoník práce řeší otázku pracovního volna, neřeší finanční zabezpečení pečujících osob.

7.1. Zpracovat koncepci péče o truchlící a pozůstalé a vytvářet podmínky pro zvýšení kvality jejich života.

Gesce: MMR

Spolupráce: MPSV, MZ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo pro místní rozvoj

Péče o truchlící a pozůstalé byla v roce 2011 svěřena profesionálním poradcům pro pozůstalé. V tomto roce byl Národní soustavou povolání schválen Poradce pro pozůstalé jako právoplatná podnikající osoba.

(blíže viz: http://katalog.nsp.cz/karta_p.aspx?kod_sm1=6&id_jp=101680).

Pracovní činnosti poradce:

- Samostatné provádění soustavné psychosociální podpory a podle potřeby akutní krizové intervence.
- Vytváření dlouhodobých pietně uměřených vztahů klienta k zemřelému.
- Vedení poradenského rozhovoru a specializovaných výcvikových programů usnadňujících práci se vzpomínkami a ventilaci emocí.
- Analytická a metodická činnost v individuálním a skupinovém poradenství pro pozůstalé.
- Identifikování „komplikované“ reakce na ztrátu osoby blízké.
- Doporučování dostupné svépomoci (jak mohou pozůstalí účinně pomoci sami sobě).
- Evidence klíčových dat o průběhu a výsledcích poradenského procesu.

Odborné dovednosti poradce:

- Rozvíjení účinné komunikace, podpory a doprovázení pozůstalých.
- Orientace v hodnotovém kontextu poradenství pro pozůstalé.
- Aplikování základních principů poradenství pro pozůstalé na truchlící klienty.
- Usnadňování procesu truchlení
- Aplikování základních zásad pohřbívání v poradenství pro pozůstalé
- Charakterizování osobnosti poradce pro pozůstalé.

Poradce pro pozůstalé samostatně a systematicky pod dohledem supervizora doprovází klienty v průběhu umírání jim blízké osoby, při přípravě pohřebních obřadů a při jejich práci se smutkem, a to prostřednictvím poradenského vztahu. V roce 2012 má být schválena MŠMT i profesní kvalifikace Poradce pro pozůstalé a tím završena celá koncepce odborné přípravy na toto nové povolání, které má dlouhodobě vytvářet podmínky pro zvýšení kvality života pozůstalých.

4. Participace a lidská práva

8. A. *Podporovat zapojení seniorů, včetně prostřednictvím seniorských a proseniorských organizací a poradních seniorských rad, do rozhodování o otázkách, které se jich významně dotýkají a které mají značný vliv na kvalitu života starších osob. Klást důraz na zapojení znevýhodněných skupin seniorů, včetně seniorů z etnických a jiných menšin.*

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, regionální a místní samospráva, výzkumné a vzdělávací instituce, seniorské a proseniorské organizace

Termín: průběžně

Touto problematikou se přímo zabývají některé příspěvkové organizace **Ministerstva kultury**, např. Muzeum romské kultury.

Ministerstvo pro místní rozvoj jedná v rámci podpory seniorských sdružení se zástupci a umožňuje jim konzultace problematických témat. MMR finančně podpořilo Radu seniorů ČR.

Ministerstvo práce a sociálních věcí prostřednictvím Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů (RVRPŽM) usiluje o zapojení seniorů do rozhodování o otázkách, které se jich významně dotýkají a které mají značný vliv na kvalitu života starších osob.

Zapojení proseniorských organizací do činnosti RVRPŽM probíhá zejména prostřednictvím Výboru pro prevenci domácího násilí, který je zřízen při RVRPŽM a ve kterém je zastoupena organizace Život 90 (v roce 2011 formou stálého hostování, od března 2012 formou řádného členství).

Výbor pro prevenci domácího násilí zpracoval v letech 2010 a 2011 návrh Národního akčního plánu prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014 (dále jen „NAP DN“). Do procesu vypracování NAP DN jako materiálu s přesahem také na kvalitu života starších osob byly zapojeny i proseniorské organizace (např. organizace Život 90 prostřednictvím vnějšího připomínkového řízení). NAP DN byl schválen usnesením vlády ČR ze dne 13. dubna 2011 č. 262.

8. B. *Podporovat zapojení starších osob do dobrovolnických aktivit a vytvářet podmínky pro zapojení dobrovolníků do aktivit určených pro seniory. Podpořit medializaci dobrovolnictví.*

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: MV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo vnitra

Senioři se v akreditovaných projektech dobrovolnické služby zapojují také jako dobrovolníci. Prostřednictvím dobrovolnické služby senioři působí ve veřejném životě, aktivně tráví čas a využívají svých nabytých zkušeností. Dobrovolnickou službu vykonávají v celém spektru oblastí vyjmenovaných zákonem. Zejména se uplatňují v dobrovolnické pomoci při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase, pomáhají osobám se zdravotním postižením, seniorům a osobám sociálně znevýhodněným.

Ministerstvo zdravotnictví vydalo Metodické doporučení týkající se zavedení dobrovolnického programu v nemocnicích, které je uveřejněno ve Věstníku MZ č. 6/2009 (<http://portalkvality.mzcr.cz/Odbornik/Pages/136-Metodicke-doporuceni-pro-zavedeni-dobrovolnickeho-programu-v-nemocnicich.html>). Činnost dobrovolníků ve zdravotnických zařízeních je každoročně podporována z dotačního programu MZ.

Dobrovolnické aktivity seniorů jsou organizovány především skrze nestátní organizace, jako je Rada seniorů ČR nebo Život 90. V občanském sdružení ŽIVOT 90 působí soustavně více než 100 dobrovolníků, především seniorů. Dobrovolnickou práci pomáhají především celé společnosti tím, že pečují o křehké seniory, kteří jsou závislí na pomoci druhých.

8. C. *Podporovat zapojení starších osob do kulturních aktivit a projektů, které umožňují prezentaci těchto aktivit. Podporovat dostupnost kulturních událostí, památek a dalších kulturních a duchovních hodnot starším osobám ohroženým izolací a sociálním vyloučením.*

Gesce: MK

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo kultury

Podpora projektů, umožňujících seniorům jejich seberealizaci, byla součástí programů vyhlašovaných odborem regionální a národnostní kultury v programu na podporu kulturních aktivit zdravotně postižených občanů a seniorů a v programu na podporu neprofesionálních uměleckých aktivit. Podporované projekty v obou programech poskytují široké pole působnosti a zapojení seniorů při jejich realizaci je zcela běžnou záležitostí.

V rámci dotačního výběrového řízení na podporu neprofesionálních uměleckých aktivit Ministerstvo kultury podporuje projekty a akce zaměřené na seniory a určené přímo seniorům, které specificky rozvíjejí estetickou tvořivost v oblastech divadla, folkloru, fotografie a filmu. V roce 2011 byly v tomto programu podpořeny projekty:

Obec Dětenice, Česká obec sokolská, Praha, Český klub kino amatérů, Praha, Český svaz pro film a video, Kroměříž, Osvětová beseda Vysokov, a to v celkové hodnotě **130 000,-Kč**

Ve výběrovém dotačním řízení v programu na podporu kulturních aktivit zdravotně postižených občanů a seniorů jsou podporovány zejména projekty zaměřené na využití terapeutické funkce kultury, arteterapeutické programy pro zdravotně postižené občany a seniory, prezentaci umělecké tvorby jako cesta k ovlivňování veřejnosti, činnost zdravotně postižených profesionálních umělců a seniorů v amatérských souborech a dílnách s účastí profesionálních umělců a lektorů, uměleckou tvorbu profesionálních a neprofesionálních umělců pro zdravotně postižené, seniory a dlouhodobě nemocné v nemocnicích a ústavech sociální péče, zájmové a vzdělávací aktivity pro zdravotně postižené občany a seniory v kulturních oborech ve volném čase, usnadnění přístupu ke kultuře odstraňováním informačních bariér, usnadnění komunikace (zvukové knihy a časopisy, tlumočení divadelních představení, titulování filmů apod.), odstraňování architektonických bariér v kulturních zařízeních (rozumí se technické vybavení neinvestičními prostředky).

S ohledem na kulturní a duchovní potřeby starší generace jsou podporovány zvláště projekty, které nabízejí hodnotné využití volného času seniorů a jsou jejich zdrojem jejich seberealizace a sociálních kontaktů. Kulturní aktivity, jež jsou obsahem podporovaných projektů, přispívají k prevenci sociálního vyloučení a izolace seniorů a jsou příležitostí pro posílení mezigeneračních kontaktů a sounáležitosti.

Ze 100 oceněných projektů bylo v roce 2011 podpořeno celkem 47 projektů buď přímo zaměřených na cílovou skupinu seniorů nebo ji alespoň okrajově postihovaly:

Těmto organizacím bylo rozděleno celkem 3 278 000 Kč.

Zapojení starších osob do kulturních aktivit a podpora dostupnosti kulturních událostí a památek je podporováno také cenovou politikou vstupného, kde jsou realizovány slevy formou rodinného vstupného, zlevněného vstupného pro seniory, zdravotně postižené, studenty a děti.

Dalším nástrojem je např. iniciativa Národního památkového ústavu v nabídce prohlídkových tras v rámci objektu a jejich dalším rozšiřováním a usnadněním dostupnosti, s ohledem na starší nebo hendikepované návštěvníky.

V oblasti umění slevy na vstupném napomáhají snižování sociálních rozdílů, přispívají zapojení starších osob do kulturních aktivit či ke zlepšení jejich kulturního vyžití. Tyto slevy jsou seniorům poskytovány několika způsoby – např. slevy na běžná představení či koncerty, speciální představení pro důchodce, speciální předplatné, zpřístupnění generálních zkušek za symbolické vstupné apod.

V oblasti médií a audiovize podle nového výše uvedeného zákona o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání *„je poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání povinen tam, kde je to účelné, poskytnout k pořadu otevřené titulky nebo skryté titulky nebo tlumočení do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením a zvukovou stopu určenou pro osoby se zrakovým postižením, má-li je*

k dispozici, nebo jinak zajistit, aby některé pořady poskytované v rámci audiovizuální mediální služby na vyžádání byly přístupné osobám se sluchovým postižením.“

Tento zákon rovněž novelizoval ustanovení § 3 odst. 1 písm. K) zákona o České televizi. Česká televize má tedy nadále povinnost opatřovat alespoň 70% vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky a nově alespoň 2% vysílaných pořadů vyrábí v českém znakovém jazyce nebo opatřit simultánním tlumočením do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením a dále alespoň 10% vysílaných pořadů zpřístupňuje pro osoby se zrakovým postižením.“

Dle ust. § 32 odst. 2 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je provozovatel celoplošného televizního vysílání s licenci povinen opatřit minimálně 15% vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky pro sluchově postižené.

Pro úplnost je třeba uvést zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož je distributor českého audiovizuálního díla zpřístupňovaného prostřednictvím rozmnoženin s možností nastavení titulků povinen opatřit tyto rozmnoženiny skrytými titulky pro potřeby osob sluchově postižených.

Řada pražských kin pořádá pravidelné projekce určené seniorům za zvýhodněné ceny. Promítací sál Národního filmového archivu Bio Ponrepo (příspěvková organizace Ministerstva kultur) seniorům poskytuje slevu z ceny celoroční legitimace. Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (dále jen „NIPOS“) se podílí na realizaci tohoto opatření např. podporou zapojení starších osob do kulturních aktivit a projektů, které umožňují prezentaci těchto aktivit, a podporu dostupnosti kulturních událostí, památek a dalších kulturních a duchovních hodnot starším osobám ohroženým izolací a sociálním vyloučením.

NIPOS dlouhodobě a pravidelně podporuje umělecké aktivity seniorů, a to ve formě přehlídek a soutěží, jež jsou určeny jak dětem a mládeži, tak dospělým i seniorům. Organizace pořádá akce určené přímo seniorům: v divadelním oboru se již od r. 1995 koná jako bienále Národní přehlídka seniorského divadla, která umožňuje setkání seniorských divadelníků (často jsou členy vícegeneračních divadelních souborů). Přehlídka má právo doporučit inscenaci na mezidruhovou „žatvu“ amatérského divadla Jiráskův Hronov. Organizace připravuje další ročník přehlídky na rok 2012. Organizace se dále podílí na Seniorforu, mezinárodní výběrové soutěži nekomerčních neprofesionálních filmů a videoprogramů autorů nad 58 let věku. Jde o jedinou takto vymezenou soutěž nejen v ČR, ale pokud je nám známo, i ve světě. Pořadatelem je Klub amatérských filmařů v Kroměříži.

Z dalších oborů amatérských uměleckých aktivit, kterými se NIPOS zabývá, jsou senioři aktivní zejména v pěveckých souborech, ansámblech dechové hudby, komorní a symfonické hudby, a pravidelně účinkují na akcích a přehlídkách pořádaných NIPOS. I seniorské folklorní soubory jsou na území České republiky činné a zájem o členství v nich narůstá (senioři jsou členy vícegeneračních souborů, v některých případech fungují senioři jako samostatná složka souboru či sdružení).

V Národním ústavu lidové kultury ve Strážnici (dále jen „NÚLK“) se senioři podílejí na plnění úkolů hlavní činnosti NÚLK, na práci v poradních orgánech ředitele (jsou členy redakčních rad, programové rady a senátu MFF, hodnotících porot, jsou autory pořadů, aj.).

K dostupnosti poskytovaných služeb pro starší občany přispívá NÚLK bezbariérovým přístupem do festivalového areálu i Muzea vesnice jihovýchodní Moravy. Zámecký park slouží jako rekreační park pro obyvatele a návštěvníky města Strážnice i celého okolí. V roce 2012 bude dokončen projekt bezbariérového přístupu a bezbariérového sociálního zařízení pro návštěvníky strážnického zámku. Podpora dostupnosti kulturních akcí i památek je zde ze strany NÚLK též podpořena sníženým vstupným pro seniory.

8. D. *Podporovat rozvoj univerzit třetího věku a dalších vzdělávacích aktivit pro seniory. Podporovat vzdělávací aktivity na místní úrovni, včetně aktivit zaměřených na zvládnutí informačních a komunikačních technologií. Podporovat dostupnost informací o vzdělávacích aktivitách pro seniory.*

Gesce: MŠMT

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

8. E. *Podpořit výzkum oblastí, ve kterých starší lidé čelí nebo mohou čelit diskriminaci, zneužívání a jiným formám porušování lidských práv. Zaměřit se na příčiny a faktory diskriminace a zneužívání starších osob (elder abuse).*

Gesce: MPSV, MS, Ministryně pro LP

Spolupráce: MV, výzkumné a vzdělávací instituce, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

V působnosti **zmocněnkyně vlády pro lidská práva** nebyla v roce 2011 realizována žádná studie specificky zaměřená na postavení seniorů. Zmocněnkyně vlády pro lidská práva je však připravena spolupracovat s ostatními spolu gestory na podpoře výzkumu v těchto oblastech.

K tomuto bodu nevykázal odbor prevence kriminality **Ministerstva vnitra** za rok 2011 žádnou aktivitu.

Ministerstvo spravedlnosti

Problematice seniorů je v rámci výzkumné činnosti IKSP věnována dle našich možností trvalá pozornost. Výzkumná činnost IKSP se dotýká některých aspektů této

problematiky, spadajících do naší působnosti. Každoročně se problematikou věkového rozvrstvení občanů ČR zabýváme při zpracování analýzy trendů vývoje kriminality za uplynulý rok. Především se to týká zohledňování podílu osob starších 60 let na spáchané kriminalitě, jejich podílu mezi oběťmi kriminality a sebevrahy.

V roce 2011 byl proveden rozbor statistických dat o policími evidovaných obětech kriminality v ČR za r. 2010. Bylo zjištěno, že oběti trestné činnosti starší 60 let tvořily nejméně 13,1 % všech v ČR policími zaevidovaných obětí za uvedený rok. Oběti ve věku 70 a více let tvořily nejméně 5,7 % všech policími zaznamenaných obětí kriminality v ČR.

V roce 2011 byl dokončen výstup výzkumu prvovězněných žen. Předmětem tohoto šetření byly ženy ve věku 40 a více let. Cílem bylo objasnit, o jaké osoby se v případě prvovězněných žen jednalo, jaké sociálně nežádoucí aktivity, které byly kvalifikovány jako trestná činnost, tyto ženy spáchaly, a jak na ně reagovaly soudy ve svých rozhodnutích.

Z výzkumu veřejného mínění mladých lidí ve věku 15 – 24 let (soubor 1501 respondentů) vyplynulo, že s tezí „většina starých lidí jen ekonomicky zatěžuje náš stát“ nesouhlasila podstatná část respondentů. Názor, že je výše uvedená teze pravdivá, zastávala necelá desetina všech dotázaných. Obecně lze z vyznění výzkumu konstatovat, že zkoumaní mladí lidé v zásadě nesmýšlejí špatně o lidech z opačného okraje spektra věkového rozložení a neobviňují starší generaci z nespravedlivého odčerpávání ekonomických zdrojů.

V rámci výzkumu veřejného mínění o zásadních aspektech trestní politiky (reprezentativní vzorek 1692 respondentů ve věku 15 a více let) bylo zjištěno, že nejvyšší věkové kategorie občanů (nad 60 let věku) jsou oproti jiným věkovým skupinám významně více přesvědčeny o nárůstu kriminality v ČR a vyjadřují větší nespokojenost s postupem státních orgánů vůči trestné činnosti.

8. F. *V rámci prevence kriminality zvýšit bezpečí starších lidí, zvyšovat informovanost seniorů a relevantních odborníků o hrozících protiprávních rizicích s cílem zvýšit jejich odpovědné chování a eliminovat újmy na zdraví a na majetku. Podporovat využití prostředků podílejících se na zvýšení bezpečí seniorů.*

Gesce: *MV, MS, Ministryně pro LP*

Spolupráce: *MPSV, MS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace*

Termín: *průběžně*

Ministerstvo vnitra

V rámci systému pomoci obětem domácího násilí je v posledních letech věnována zvýšená pozornost rovněž osobám seniorského věku, protože ti se stávají v posledních letech častými oběťmi útoků (jak fyzických tak psychických) ze strany svých blízkých a rodinných příslušníků).

V souvislosti s postihem případů domácího násilí lze konstatovat, že v uplynulém kalendářním roce bylo v České republice celkem vykázáno 1430 osob. V porovnání s rokem 2010 (1058 vykázání) jde o nárůst o 372 případů vykázání, tedy cca o 35 %. Z toho ve 170 případech se jednalo o vykázání opakované. Celkem tedy bylo v roce 2011 v souvislosti s vykázáním ohroženo 3635 osob. Nejčastěji se jednalo o násilí v manželských soužitích (585) a soužitích družských (488), oproti jiným obdobím vzrostl počet násilných zletilých dětí vůči rodičům (351) a výrazně se zvýšil rovněž počet osob ohrožených seniorského věku .

Je zřejmé, že na rostoucím počtu vykázání má podíl zejména masivní proškolení policistů v loňském roce a proškolení dalších policistů-lektorů. Dalším faktorem je pak podstatné usnadnění práce policistů v souvislosti s vydáním interního aktu policejního a z něho vycházející metodiky. Policisté rovněž velmi oceňují praktickou pomůcku v podobě výjezdových desek, kterou byli vybaveni v rámci projektu Domácí násilí 2009.

K tématu bezpečnosti seniorů se pravidelně vrací i pořad České televize pro seniory Barvy života, kde byl cyklus (Ne) bezpečný věk po svém vzniku postupně odvysílán. I v roce 2011 v Barvách života vystoupili zástupci OPK, v dalších TV pořadech (Snídaně s Novou, Studio 6 apod.) k tématu hovořili policejní preventisté. Zmínění odborníci byli také účastníky několika pořadů v Českém rozhlase s touto problematikou.

Ministerstvo spravedlnosti

Institut pro kriminologii a sociální prevenci v roce 2011 v rámci vzdělávání přispěl pro zvýšení informovanosti veřejnosti prostřednictvím prezentace na vzdělávacích akcích. Jednalo se o vystoupení s příspěvkem „Oběti vyššího věku v policejních statistikách“, předneseným na VIII. Konferenci České asociace studentů psychologie „Za hranicemi dobra aneb psychologie zločinu“. Olomouc, březen 2011. Referát „Co nejnověji vypověděli obyvatelé ČR o své viktimizaci vybranými delikty“, přednesený na konferenci Bílého kruhu bezpečí „Spravedlnost pro oběti“, květen 2011. Referát

„Sociální patologie a její vliv na skladbu obětí kriminality“, přednesený na konferenci Bílého kruhu bezpečí „Spravedlnost pro oběti“, květen 2011.

Zmocněnkyně pro lidská práva

Výbor pro prevenci domácího násilí Rady vlády pro rovné příležitosti mužů a žen, který byl do 30. listopadu 2011 v působnosti zmocněnkyně vlády pro lidská práva, vypracoval návrh Národního akčního plánu prevence proti domácímu násilí. Návrh byl dne 13. dubna 2011 schválen usnesením vlády č. 262. Národní akční plán zohledňuje všechny zranitelné skupiny včetně seniorů a stanoví základní kroky v oblasti prevence, vzdělávání, výzkumu, koordinované pomoci osobám ohroženým domácím násilím, zaváděním terapeutických programů pro pachatele domácího násilí do praxe a zlepšování legislativního rámce celé problematiky. Počítá např. i se zřízením bezplatné telefonní linky či vytvořením sítě sociálního bydlení pro osoby ohrožené domácím násilím do roku 2014.

8. G. *Zvyšovat informovanost relevantních subjektů, včetně právníků, soudců, policistů, zdravotnických pracovníků a sociálních pracovníků o prevenci, rozpoznávání a možnostech řešení zneužívání a týrání starých osob.*

Gesce: MPSV, MV, MS, MZ

Spolupráce: *nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, sociální partneři, regionální a místní samospráva, vzdělávací a výzkumné instituce*

Termín: průběžně

Ministerstvo vnitra

V Informačním servise odboru prevence kriminality vyšlo 5 příspěvků s problematikou bezpečí seniorů, odborný časopis Policista se problematice seniorů věnoval pouze okrajově.

Téma násilí páchaného na starých lidech a mezigenerační násilí je součástí obecnějšího tématu - domácího násilí, které je včleněno do systému průběžného proškolení policistů (P ČR). Školení policistů probíhá prostřednictvím policistů-mentorů, bezprostředně nadřízených služebních funkcionářů policistů a dále v rámci metodické činnosti, instrukčně metodických zaměstnání i různých specializačních kurzů pořádaných na středních a vyšších policejních školách. Součástí tohoto školení je rovněž násilí páchané na seniorech a mezigenerační násilí, zejména v rámci případových studií. V roce 2011 bylo k proškolení přes 3700 policistů.

Dne 15.3.2011 byla mezi Policií České republiky a Asociací pracovníků intervenčních center ČR uzavřena dohoda o vzájemné spolupráci a školení policistů v oblasti domácího násilí. Na jejím podkladě intervenční centra spolupracují s jednotlivými krajskými ředitelstvími policie a to zejména v oblasti vzájemného předávání poznatků a zkušeností, proškolení policistů, porovnávání statistických údajů, rozšíření katalogu možných opatření. V průběhu roku 2011 se postupně na vyšší policejní škole v Praze začaly realizovat dva vzdělávací kurzy pro policisty, do kterých byla

začleněna problematika domácího násilí, nebezpečného pronásledování a krátkodobé ochrany.

Ministerstvo spravedlnosti

Vězeňská služba prostřednictvím Institutu vzdělávání se problematice přístupu k seniorům dlouhodobě věnuje v rámci vzdělávání vyplývajícím ze zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a to prostřednictvím přednáškové činnosti pro sociální pracovníky a dále v rámci základní odborné přípravy příslušníků v předmětu Profesní etika.

Vzdělávání, které nabízí Justiční akademie soudcům a státním zástupcům, je založeno na interdisciplinární spolupráci v oblasti ochrany seniorů, prevence zneužívání a týrání starých osob, a tuto skutečnost lze dokladovat níže uvedenými vzdělávacími aktivitami, na kterých se podílejí lektori z řad odborné veřejnosti, kteří se v rámci své odborné profese setkávají s osobami ohroženými domácím násilím a jinými formami trestné činnosti na seniorech.

- Dvoudenní seminář na téma „Výslech“, zaměřený na výslech svědka, poškozeného, obviněného, znalce v soudní praxi. Procesní náležitosti vedení výslechu, včetně způsobu protokolace nebo jeho jiného záznamu s ohledem na specifika, která mohou nastat vzhledem k osobě vyslýchaného a k okamžiku, kdy se výslech provádí (neodkladný nebo neopakovatelný úkon). Nejčastější chyby, které mají vliv na použitelnost výslechu jako důkazu. Problematika neodkladných nebo neopakovatelných úkonů. Výslech svědka, poškozeného, obviněného a znalce z pohledu policejní praxe. Výslech svědka, poškozeného a obviněného z pohledu znalce – psychologa.
- Jednodenní seminář na téma Trestná činnost ve zdravotnictví – zdravotnická problematika pro státní zástupce a trestní soudce, zaměřený mj. na témata: rizika při poskytování zdravotní péče, zdroje pochybení ve zdravotnických zařízeních; příčiny mimořádných událostí; slabá místa nemocnic v ČR; Rozhodovací procesy operátorů zdravotnické záchranné služby.
- Dvoudenní seminář na téma Odborná kriminalistická a znalecká zkoumání, zaměřený mj. na téma Kriminalistická identifikace - se zaměřením na zkoumání ručního písma. Zkoumání písemných projevů a podpisů z kopií, význam písmoznaleckých závěrů, problematika stáří písemných projevů a zkoumání křížených tahů.
- Dva jednodenní semináře na téma Trestní činy proti životu a zdraví a násilné trestné činy, zaměřený na prvostupňovou agendu. Dokazování násilné trestné činnosti z hlediska znaleckých postupů a nejnovějších metod a prostředků kriminalistické techniky a taktiky při objasňování tohoto druhu trestné činnosti. Kriminalistika a její využití při dokazování - kompletní propojení jednotlivých oborů a jejich využití při zpracování konkrétní trestní věci (zajištění nezbytných podkladů pro znalce, posloupnost znaleckých zkoumání zajištěného materiálu, omezení při zajišťování relevantních informací s ohledem na možnosti kriminalistické techniky). První zkušenosti s novou právní úpravou základních

a privilegovaných skutkových podstat (vražda versus zabití, těžké ublížení a ublížení na zdraví versus ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky).

- Jednodenní seminář na téma Typologie pachatelů, zaměřený na typologii pachatelů trestné činnosti u vybraných trestných činů vč. tr. činů souvisejících s domácím násilím; typologie pachatele násilné a sexuálně motivované trestné činnosti – typování a vyhledávání sériové trestné činnosti; uplatnění typologie pachatelů v procesu objasňování a vyšetřování
- Jednodenní seminář na téma Zdravotnická problematika pro státní zástupce a trestní soudce, zaměřený zejména na téma problematiky přechodu z léčby intenzivní na paliativní. V rámci semináře mj. představeno konsensuální stanovisko k poskytování paliativní péče u nemocných s nezvratným orgánovým selháním.
- Dvoudenní seminář na téma Majetková trestná činnost; zajišťování majetku, který souvisel s předmětnou problematikou ochrany seniorů nepřímo jakožto obětí a poškozených u trestných činů proti majetku – hlava V- se zaměřením na problematiku trestného činu krádeže; problematika lichvy v civilním a trestním řízení, nepřiměřenost smluvních pokut, odměn a úroků; problematika dokazování, poslední trendy v páchání této trestné činnosti; zkušenosti se změnami, které přinesl zákon č. 40/2009 Sb.
- Třídenní seminář „Trestní zákoník“, zaměřený také na skutkové podstaty souvisejících s problematikou ochrany seniorů, prevence zneužívání a týrání starých osob. S předmětnou problematikou souvisely zejména tyto části: v rámci části obecné: - hlava VIII výkladová ustanovení: např. §112 opomenutí, §122 ublížení na zdraví a těžká újma na zdraví §125 osoba blízká; v rámci části zvláštní trestního zákoníku hlavy I, II a IV a V: (hlava I zvláštní části: trestné činy proti životu např. §144 účast na sebevraždě, trestné činy proti zdraví, trestné činy ohrožující život nebo zdraví; hlava II: zvláštní části trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti a soukromí, například v rámci skutkových podstat §171 omezování osobní svobody, §175 vydírání, §177 útisk; hlava IV: trestné činy proti rodině a dětem (§195 opuštění svěřené osoby, §198 týrání svěřené osoby, §199 týrání osoby žijící ve společném obydlí); dále pak v rámci hlavy V zvláštní části: skutková podstata trestného činu podvodu uvedená § 209 trestního zákoníku, skutková podstata trestného činu lichvy v § 218, se zaměřením na nepřiměřenost smluvních odměn, pokut a úroků

Ze všech výše uvedených vzdělávacích akcí a jednotlivých témat, která s problematikou ochrany seniorů v roce 2011 souvisela, je třeba vyzvednout 2 klíčová témata: ochranu majetku seniorů a na téma přechodu z léčby intenzivní na paliativní včetně seznámení účastníků s odborným stanoviskem České společnosti anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny ČLS JEP, který se věnuje principům a rámcovým doporučením pro poskytování paliativní péče u dospělých pacientů, kteří nejsou schopni o sobě rozhodovat v konečné fázi jejich dále léčebně neovlivnitelného onemocnění. *„Konsensuální stanovisko k poskytování paliativní*

péče u nemocných s nezvratným orgánovým selháním“. Tento materiál byl rovněž vyvěšen na stránkách ASJA u příslušného semináře.

Ministerstvo práce a sociálních věcí podporuje vytváření podmínek pro zvyšování informovanosti sociálních pracovníků o prevenci, rozpoznávání a možnostech řešení zneužívání a týrání starých osob prostřednictvím akreditací vzdělávacích programů pro cílové skupiny dle §117a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění. V období 2007 až červen 2012 bylo akreditováno 25 programů týkajících se problematiky zneužívání, týrání a diskriminace osob. Kromě toho je povinnou součástí všech kvalifikačních kurzů pro pracovníky v sociálních službách problematika prevence týrání a zneužívání osob, kterým je poskytována sociální služba. Kvalifikačních kurzů bylo ve stejném období akreditováno 677.

8. H. *Podporovat a realizovat preventivní aktivity zaměřené proti zneužívání starších osob a zlepšit spolupráci a výměnu informací mezi místní samosprávou, zařízeními sociálních služeb, zařízeními zdravotních služeb a policií.*

Gesce: *MPSV, MV, MS, MZ, Ministryně pro LP*

Spolupráce: *nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, regionální a místní samospráva*

Termín: *průběžně*

Ministerstvo vnitra

Informování občanů o možnostech ochrany před trestnou činností je již od roku 1996 náplní mnoha projektů Programů prevence kriminality na místní úrovni, které iniciuje a finančně podporuje Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality. Častými cílovými skupinami této oblasti jsou senioři.

Cílem projektů je informování o nejčastějších rizicích a tím zvýšení ostražitosti seniorů a posílení jejich bezpečného chování. Dílčím cílem těchto projektů je rovněž posílení důvěry v samosprávu obce nebo v městskou či státní policii podle toho, kdo je konkrétním realizátorem akce.

Jedná se především o přednáškovou činnost, vzdělávací kurzy pro seniory, výrobu a distribuci informačních podkladů (cedule, vývěsky, tiskoviny (letáky, brožury, plakáty nebo kartičky nebo samolepek s textem varujícím před podvodníky a v kombinaci s bezpečnostními řetízky, jejichž instalace bývá nedílnou součástí projektu). Dotace jsou poskytovány také na vybavení subjektů a zařízení, která informace poskytují (např. vybavení poradenských center, vybavení týmů pro přednáškovou činnost potřebnou technikou), na použití mediálních prostředků k přenosu informací jako jsou např. videokazety, vysílací časy v radiu a televizi atd. Dotace jsou také poskytovány na podporu komplexních tematicky zaměřených akcí (např. různé kampaně, výstavy, expozice apod.) V roce 2011 bylo celkem podpořeno v rámci programů prevence kriminality 23 projektů (z toho 22 projektů měst a obcí a 1 krajský projekt – Ústecký kraj) částkou 1.603.000 Kč.

Realizátory projektů z oblasti informování občanů bývají převážně samosprávné orgány (městské/obecní úřady, městská/obecní policie) nebo Policie ČR prostřednictvím Preventivně informačních oddělení Krajských ředitelství Policie ČR, v některých případech to jsou i nestátní neziskové, církevní nebo i jiné specializované organizace.

V rámci krajské úrovně prevence kriminality podpořil odbor prevence kriminality v roce 2011 preventivní projekt Krajského úřadu Zlínského kraje s názvem „Nepřehlížejme domácí násilí“ (www.kr-zlinsky.cz/domacinasili) zaměřený zejména na vzdělávání různých cílových skupin (policisté, soc.pracovníci, lékaři, kněží, pedagogičtí a výchovní pracovníci atd.) Projekt byl velmi kladně hodnocen veřejností laickou i odbornou.

Odbor prevence kriminality každoročně poskytuje prostřednictvím svého dotačního systému nemalé finanční prostředky na preventivní projekty v krajích, městech a obcích. Šíře těchto projektů je velmi různorodá. Ředitelka Mgr. Jitka Gjuríčová se proto rozhodla podpořit tento zájem a vyhlásit soutěž o „Nejlepší preventivní projekt roku kraje, měst a obcí“. Pro rok 2011 bylo vyhlášeno téma cílené na jednu z aktuálních problematik - „Prevence kriminality páchaná na seniorech“.

Do soutěže bylo přihlášeno 12 projektů, které posoudila odborná komise složená z pracovníků OPK. Ta určila jako vítěze projekt „Senior akademie“, který byl do soutěže nominován statutárním městem Brno.

Stručná informace o vítězném projektu „Senior akademie“:

Projekt, zahájený již v roce 2006, je speciální studijní program (obdoba Univerzit třetího věku – U3V) určený seniorům. Z předložených projektů nejvíc zaujal díky své komplexnosti a vykazovaným přínosům.

Intenzivní studium trvá 6 měsíců a dělí se na „Základní studijní program“ a „Pokročilý studijní program“. Základní program je tématicky orientován do oblasti prevence, tedy „jak se nestát obětí“, a pokročilý program připravuje seniory na spolupráci s orgány a institucemi státní správy a samosprávy v úlohách svědků, oznamovatelů a poškozených.

Z osobní zpětné vazby na absolventy vyplývá, že program výrazně přispívá k posílení sebevědomí seniorů. Jejich případný strach a obavy z ohrožení nahrazuje oprávněná a poučená opatrnost. Absolventi se dále angažují v klubech seniorů, zájmových organizacích, domovních samosprávách anebo jako individuální zprostředkovatelé poradenství mezi potřebným člověkem a městskou policií nebo příslušným úřadem či institucí. Žádný ze seniorů, kteří prošli „akademií“, se nestal obětí trestného činu. K bezpečí seniorů se daří přispívat zejména tím, že se absolventi stávají Aktivními Sebevědomými a Informovanými seniory (ASI seniory). Do realizace projektu je zapojeno 22 subjektů počínaje příslušnými odbory Magistrátu města Brna, Městskou policií, složkami integrovaného záchranného systému a Vyšší policejní školou MV ČR přes justiční instituce, nevládní neziskové organizace, angažují se i organizace z oblasti zdravotnictví, bankovníctví až k technickým službám města.

Slavnostní vyhlášení soutěže „Nejlepší preventivní projekt roku krajů, měst a obcí“, se uskutečnilo dne 10. ledna 2012 na Ministerstvu vnitra. Za účasti členů odborné komise cenu z rukou ředitelky odboru prevence kriminality Jitky Gjuríčové převzali ředitel Městské policie Brno Jaroslav Příklad a vedoucí Úseku sociálně kulturního Magistrátu města Brna Vladimír Adam.

V rámci Národního programu přípravy na stárnutí byla pozornost rezortního zdravotnictví zaměřena na podporu aktivit zaměřených proti zneužívání starších lidí. Možnosti a případné následky zneužívání jsou sledovány v rámci poskytovaných zdravotnických služeb registrovaných pacientů v ohrožené věkové kategorii. Opatření týkající se ochrany a prevence před zneužíváním, násilím a trestnými činy u ohrožené skupiny seniorů nad 60 roků jsou souběžně plněna i v rámci Dlouhodobého programu Zdraví pro všechny v 21. století – Zdraví 21.

Ministerstvo spravedlnosti resp. Vězeňská služba ČR v rámci svých kompetencí a v souladu se zákonem vytváří pro starší vězněné osoby a osoby zdravotně postižené prostředí pro důstojný výkon trestu, ochranu před diskriminací a zneužíváním. Za tímto účelem zřídila v sedmi věznicích specializovaná oddělení pro výkon trestu odnětí svobody této cílové skupiny. Programy zacházení jsou u této skupiny primárně zaměřeny na zájmové, volnočasové a vzdělávací aktivity. Specifikovány jsou podle preferencí jednotlivých osob a s cílem aktivizovat seniory a zdravotně postižené k využívání vlastního potenciálu při řešení problémů a saturaci potřeb udržení mentální úrovně. V oblasti sociální péče je této skupině poskytováno odborné sociálně právní poradenství a pomoc při prosazování jejich práv a zájmů. Na odpovídající úrovni je i zdravotní péče a dle jednotlivých zájmů je poskytována i duchovenská péče.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Výměna informací a spolupráce se odehrává také v rámci střednědobého plánování rozvoje soc. služeb (komunitního plánování), kdy v obcích a městech, v nichž uvedený proces probíhá, je právě cílová skupina seniorů standardně zastoupena při přípravě plánů rozvoje soc. služeb, stejně jako poskytovatelé služeb pro seniory.

V působnosti zmocněnkyně vlády pro lidská práva byl vypracován návrh Národního akčního plánu prevence proti domácímu násilí (viz výše).

8. I. *Zvyšovat dostupnost krizových a intervenčních služeb, včetně krizových center a krizových linek, seniorům.*

Gesce: *MPSV*

Spolupráce: *MZ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace*

Termín: *průběžně*

Ministerstvo práce a sociálních věcí poskytuje ze státního rozpočtu prostřednictvím krajů dotace na provoz i na tyto druhy sociálních služeb. Vzhledem k nedostatku finančních prostředků v systému je v současnosti tento úkol nerealizovatelný.

8. J. *Zvýšit informovanost a kompetence starších osob v oblasti spotřebitelských práv a přijmout opatření na ochranu spotřebitelských práv seniorů. Zaměřit se na oblasti, v nichž jsou ohrožena spotřebitelská práva starších osob, včetně oblasti zdraví a bydlení.*

Gesce: MPO, MMR, MPSV, Ministryně pro LP

Spolupráce: MZ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Ministerstvo pro místní rozvoj trvale spolupracuje s nestátními neziskovými organizacemi, kterým každoročně poskytuje finanční příspěvek na jejich činnost. Hlavní činností ministerstvem podporovaných neziskových organizací je poskytování právní a odborné pomoci veřejnosti zejména při řešení široké škály problémů v celé oblasti bydlení.

Tabulka ukazuje seznam NNO, kterým byla poskytnuta dotace z kapitoly MMR v roce 2011:

Nestátní neziskové organizace (NNO)	Rok 2011 (v tis. Kč)
Asociace občanských poraden (AOP)	600
Česká společnost pro rozvoj bydlení (ČSRB)	500
Občanské sdružení majitelů domů v ČR (OSMD ČR)	400
Sdružení nájemníků ČR (SON ČR)	4 100
Sdružení bytových družstev a společenství vlastníků (SMBD)	1 200
Křesťanské centrum pro rodinu Heřmánek	839
IURIDICUM REMEDIUM, o.s.	400
Rada seniorů ČR (RS ČR)	350
Sdružení obrany spotřebitelů Jihomoravského kraje	200
CELKEM:	8 589

V průběhu roku 2010 **Ministerstvo průmyslu a obchodu** připravilo a v rámci legislativního procesu zdůvodnilo novelu občanského zákoníku, kterou byla transponována směrnice EU a Rady 2008/122/ES o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare),

o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně. Tato novela nabyla účinnosti dne 23. února 2011 jako zákon č. 28/2011 Sb.

Účelem nové právní úpravy bylo reagovat na zvláštní povahu produktů a obchodních praktik spojených s uzavíráním těchto smluv a přijmout podrobnější a konkrétnější ustanovení, pokud jde o požadavky na informace a prodejní akce. Zejména byla jasněji formulována a aktualizována ustanovení týkající se před smluvních informací a obsahu samotných smluv. Tyto informace musí být nyní poskytovány pomocí snadno dostupných prostředků, především předepsaných formulářů, tak, aby spotřebitelé se s nimi mohli včas a v úplnosti seznámit. Mimo jiné je řešena i otázka jazyka, v němž jsou před smluvní informace a smlouvy poskytovatelem služeb formulovány a podávány. Musí to být jazyk, který spotřebitelé dobře znají a který si zvolili.

Zpřehlednění a zkvalitnění poskytovaných informací je zvláště významné pro starší občany, kteří často nepřiměřeně a nekriticky podléhají propracovaným nabídkám, snadno se nechají uvést v omyl a jsou tedy v tomto smyslu zranitelnější než ostatní spoluobčané. Právě na tuto kategorii spotřebitelů se většinou orientují neseřízní podnikatelé poskytující timeshare a obdobné služby.

Vláda ČR svým usnesením č. 31 ze dne 12. ledna 2011 schválila materiál ministra průmyslu a obchodu Priority spotřebitelské politiky 2011 – 2014. Cílem tohoto materiálu bylo stanovit základní atributy ochrany spotřebitele, které je možné v budoucím období považovat za prioritní, ovlivňující ochranu spotřebitele zásadním způsobem. Jedním z opatření k zajištění realizace priorit je průběžný úkol pro Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo pro místní rozvoj „věnovat specifickou pozornost potřebám a ochraně zvláště zranitelných skupin spotřebitelů – dětí, seniorů, zdravotně postižených osob“.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

V rámci individuální implementace standardů kvality sociálních služeb jsou také podporována práva uživatelů a podpora jejich prosazování.

V roce 2011 nebyla v působnosti **zmocněnkyně vlády pro lidská práva** realizována žádná kampaň specificky zaměřená na spotřebitelská práva seniorů. Zmocněnkyně vlády je však připravena spolupracovat s ostatními gestory na podpoře informovanosti starších osob v oblasti spotřebitelských práv.

8. K. *Přijmout opatření na ochranu důstojnosti při poskytování zdravotní péče a sociálních služeb. Klást důraz na svobodnou volbu a zajištění dostatečné intimity a soukromí uživatelů sociálních a zdravotních služeb. Přijmout opatření ke snížení používání restriktivních opatření a odstranit užívání síťových a klecových lůžek v sociálních službách.*

Gesce: MPSV, MZ, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Vzhledem k tomu, že používání restriktivních opatření, zejména používání síťových a klecových lůžek v sociálních službách, bylo kritizováno českou i zahraniční odbornou veřejností, Ministerstvo práce a sociálních věcí od užívání síťových a klecových lůžek upustilo.

Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR, která je v gesci zmocněnkyně vlády pro lidská práva, zpracovává informace o plnění mezinárodních úmluv pro kontrolní mechanismy, vypracovává podrobné informace o současném stavu a předává je mezinárodním kontrolním orgánům. Naposledy se tak stalo v rámci obhajoby 4. a 5. periodické zprávy České republiky o plnění závazků plynoucích z Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, která se uskutečnila ve dnech 14. a 15. května tohoto roku v Ženevě.

Výbor OSN proti mučení již vydal svá závěrečná doporučení, v tomto směru lze tedy text aktualizovat. České republice byla dle očekávání vytčena absence zákazu síťových lůžek, kritizováno bylo i přetrvávající používání lůžek klecových (bod 21 Závěrečných doporučení Výboru OSN proti mučení).

V této souvislosti je třeba zmínit, že výbor kriticky vnímal přetrvávající praxi v používání síťových lůžek ve zdravotnických zařízeních v České republice. Lze předpokládat, že tato výtky bude předmětem doporučení výboru ke zprávě předložené Českou republikou.

Ministerstvo zdravotnictví

Problematika týkající se ochrany lidských práv, důstojného zacházení, ohleduplnosti a respektování soukromí při poskytování zdravotních služeb je uvedena v zákoně č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Důstojnost při poskytování sociálních služeb je sledována těmito zásadami:

- svoboda volby
- intimita
- soukromí.

V sociálních službách jsou hlavní principy prolínající se napříč zákonem o sociálních službách. Na tyto oblasti je kladen zásadní důraz inspekcí kvality sociálních služeb.

Restriktivním opatřením je věnována maximální pozornost, jednak v rámci zákona a jednak v inspekcích kvality.

8. L. Přijmout opatření na ochranu lidských práv a na sociální začlenění duševně nemocných starších osob, včetně osob s demencí.

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

5. Implementace a spolupráce

9. A. *Zpracovat indikátory plnění jednotlivých priorit Programu a indikátory kvality života ve stáří.*

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: ČSÚ, resorty, výzkumné a vzdělávací instituce, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace

Termín: 2008

ČSÚ může pouze poskytnout statistické údaje, které lze využít k návrhu indikátorů plnění priorit Programu. Sestavení indikátorů a vyhodnocování plnění priorit Programu by mělo být prováděno expertní komisí.

9. B. *Každoročně z vybraných dostupných statistických dat zpracovávat statistický přehled o seniorech.*

Gesce: ČSÚ

Spolupráce: resorty, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: od roku 2009

ČSU

Na publikace Senioři v ČR volně navazuje statistický přehled „Senioři v mezinárodním srovnání“: <http://czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/1417-12>

ČSÚ v současnosti připravuje doplnit průřezové statistiky samostatnou internetovou prezentací všech dostupných údajů o seniorech sbíraných a publikovaných v rámci činnosti úřadu.

MPSV

Odbor 65 se z pozice spolugestora opatření podílí na přípravě periodické statistické publikace Českého statistického úřadu „Senioři v České republice“ (poskytování statistických údajů do kapitoly 4: Sociální služby seniorům a kapitoly 5: Práce, mzdy a důchody). V dubnu 2012 byla vydána elektronicky v mutaci „Senioři v mezinárodním srovnání“.

9. C. *Zpracovat návrh způsobů sledování dosud nedostupných indikátorů sestavených podle bodu 9.A.*

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: ČSÚ, resorty, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: 2010

Plnění:

ČSU - viz. 9. A.

9. D. Analyzovat a publikovat údaje o starší populaci získané na základě sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011.

Gesce: ČSÚ

Spolupráce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2013

ČSÚ

Úkol bude v termínu plněn.

9. E. V návaznosti na hodnocení plnění Programu jedenkrát ročně aktualizovat Program.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: resorty, výzkumné a vzdělávací instituce, ČSÚ, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace

Termín: průběžně

Plnění:

9. F. Podporovat úzkou spolupráci a dialog mezi vládou, jednotlivými resorty a regionální a místní samosprávou zaměřenou na řešení prioritních otázek stanovených v Programu.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace

Termín: průběžně

Zástupce **Ministerstva vnitra** je stálým členem Rady vlády pro seniory a stárnutí populace (dále „Rada“). Zástupkyně odboru personálního je členkou pracovní skupiny MPSV pro přípravu a realizaci Evropského roku seniorů EY 2012.

Na žádost Rady odbor personální pravidelně zpracovává odborné připomínky a stanoviska k návrhům a doporučením Rady pro vládu ČR.

V rámci kompetencí **MMR**, ze které vyplývá řešení spolupráce z regionální a místní samosprávou se tato spolupráce zaměřuje také na řešení kvality života starších občanů.

9. G. Podporovat zapojení a participaci občanů, včetně seniorských a proseniorských organizací, sociálních partnerů a odborné veřejnosti na realizaci a hodnocení plnění Programu.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe

Spolupráce: seniorské a proseniorské organizace, sociální partneři, výzkumné a vzdělávací instituce, regionální a místní samospráva

Termín: průběžně

MMR se aktivně podílí v rámci práce Rady vlády pro seniory na spolupráci s ostatními členy této rady zejména v oblasti problematiky bydlení.

6. Připomínky k programu a návrhy na jeho aktualizaci:

Další informace k plnění celého programu:

Znění Národního programu přípravy na stárnutí (2008-2012) ve svém textu nepředpokládá změnu daňových zákonů, tj. ani zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, který je předmětem působnosti odboru 15, tzn. nepředpokládá zavedení dalších výjimek v oblasti daňového zvýhodnění. Tento postup by byl i v rozporu se záměry vlády.

Zákon o daních z příjmů v § 35ba již v současné době umožňuje poplatníkům-fyzickým osobám uplatnit následující slevy na dani:

Na vyživovanou manželku (manžela)

Na vyživovanou manželku (manžela) žijící s poplatníkem v domácnosti lze snížit daň o částku 24 840 Kč (popř. o její poměrnou výši), pokud nemá tato (tento) vlastní příjem přesahující za zdaňovací období 68 000 Kč; je-li manželka (manžel) držitelkou (držitelem) průkazu ZTP/P, zvyšuje se částka na dvojnásobek.

Invalidita prvního nebo druhého stupně

Na roční slevu ve výši 2 520 Kč (popř. na její poměrnou výši) má nárok poplatník, který pobírá invalidní důchod pro invaliditu prvního nebo druhého stupně důchodového pojištění dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, popř. ten, kterému zanikl nárok na invalidní důchod prvního nebo druhého stupně z důvodu souběhu nároku na výplatu tohoto invalidního důchodu a starobního důchodu.

Invalidita třetího stupně

Na roční slevu ve výši 5 040 Kč (popř. na její poměrnou výši) má nárok poplatník, pobírá-li invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně nebo jiný důchod z důchodového pojištění podle zákona o důchodovém pojištění, u něhož jednou z podmínek přiznání je, že je invalidní ve třetím stupni, popř. zanikl-li nárok na tento typ invalidního důchodu z důvodu souběhu nároku na výplatu invalidního důchodu a starobního důchodu nebo je poplatník podle zvláštních předpisů invalidní ve třetím stupni, avšak jeho žádost o plný invalidní důchod byla zamítnuta z jiných důvodů než proto, že není invalidní ve třetím stupni. Za jiný důchod, u něhož jednou z podmínek přiznání je invalidita ve třetím stupni poplatníka, se považuje podle § 50 odst. 2 písm. d) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, vdovský (vdovecký) důchod, na který má plně invalidní vdova (vdovec) nárok po uplynutí jednoho roku od smrti manžela (manželky).

Pro držitele průkazu ZTP/P

Roční slevu ve výši 16 140 Kč (popř. a její poměrnou výši) může uplatnit poplatník, který je držitelem průkazu ZTP/P (tj. občan se zvlášť těžkým zdravotním postižením a potřebou průvodce).

Slevy na dani u zaměstnavatelů (fyzických i právnických osob), kteří zaměstnávají pracovníky se zdravotním postižením, pak upravuje § 35 výše citovaného zákona o daních z příjmů.

Vedle výše uvedených slev na dani je dále možno od základu daně ve zdaňovacím období odečíst příspěvek zaplacený poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem podle smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem uzavřené mezi poplatníkem a penzijním fondem, na jeho penzijní pojištění podle smlouvy o penzijním pojištění uzavřené mezi poplatníkem a institucí penzijního pojištění nebo na základě jinak sjednané účasti poplatníka na penzijním pojištění u instituce penzijního pojištění, poplatníkem zaplacené pojistné ve zdaňovacím období na jeho soukromé životní pojištění podle pojistné smlouvy uzavřené mezi poplatníkem jako pojistníkem a pojištěným v jedné osobě a pojišťovnou, jakož i úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání podle zákona o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, pokud nebyly hrazeny zaměstnavatelem ani nebyly uplatněny jako výdaj podle § 24 poplatníkem s příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti. Bližší podmínky pro uplatnění těchto odpočtů stanoví § 15 zákona o daních z příjmů.

Na straně zaměstnavatele zákon o daních z příjmů nijak neomezuje příspěvky zaměstnavatele zaměstnancům na penzijní připojištění, resp. jejich zahrnutí do daňových výdajů (nákladů), je-li poskytování příspěvku zakotveno v kolektivní smlouvě, vnitřním předpisu zaměstnavatele, pracovní nebo jiné smlouvě. Z perspektivy prohloubení možnosti poskytování příspěvku zaměstnavatele na penzijní připojištění zájemcům o penzijní připojištění tak, jak je uvedeno v bodě 4.1. výše uvedeného materiálu, nevidíme v kontextu zákona o daních z příjmů další prostor. Doporučujeme navrhnout opatření podle bodu 4.1. z Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 vypustit.

Zároveň je v této souvislosti je třeba upozornit, že zákon č. 458/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o důchodovém spoření a zákona o doplňkovém penzijním spoření, v návaznosti na penzijní reformu osvobozuje penze a důchody vyplácené na dobu neurčitou (tj. doživotně) z produktů soukromého životního pojištění od daně z příjmů fyzických osob. Jedná se o motivační prvek podporující smysl "spoření na stáří", tj. pobírání dlouhodobé penze. Dále budou osvobozeny invalidní penze vyplácené jak z penzijního připojištění se státním příspěvkem, tak i z doplňkového penzijního spoření.

Komentář Ministerstva zdravotnictví : V roce 2011 se zásadním způsobem změnila situace v plnění opatření části 6. Zdraví a zdravé stárnutí tím, že byl přijat nový zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). Tímto jsou vytvořeny podmínky pro naplňování celé řady opatření , které usnesení vlády č.8 - Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012, ukládá ministerstvu zdravotnictví.

Na druhé straně došlo k omezení dotačních prostředků v programech, kde byly podporovány aktivity pro zdravé stárnutí populace a pro udržení dobrého zdravotního stavu pro seniory.

V roce 2012 se MZ bude v rámci realizace projektu projektu EK „ Nový rámec politiky pro aktivní, zdravé a důstojné stárnutí a poskytování služeb a služeb dlouhodobé péče „ věnovat na komunitní úrovni přípravě Souboru nástrojů pro města a obce s úsilím o zvýšení porozumění principům zdravého, aktivního a důstojného stárnutí. Projekt pomůže místním úřadům pochopit, že potřebám dlouhodobé péče se dá do jisté míry předcházet pomocí adekvátních nástrojů a tyto nástroje bude pomáhat identifikovat a postupně zavádět.

Komentář o. s. Život 90:

Občanské sdružení ŽIVOT 90, které je svépomocnou organizací seniorů a jejich přátel, pokračovalo i v posledních dvou letech v naplňování svého poslání: *Jsme tu proto, abychom prohlubovali kvalitu života celé společnosti tím, že budeme přispívat svou humanitární činností k řešení problémů seniorů, kterým umožníme aktivně a smysluplně žít v jejich vlastním domově tak dlouho, jak je to jen možné a budeme je provázet podzimem života tak, aby se nikdo nemusel za své stáří stydět.*

Konkrétně jsme se ve své činnosti zaměřili na dva směry

- 1) Podpora a pomoc starším lidem; tvorba, rozvoj a poskytování služeb pro seniory
- 2) Analýza prostředí pro život ve stáří a jeho ovlivňování

1) Podpora a pomoc starším lidem; tvorba, rozvoj a poskytování služeb pro seniory

Základním projektem našeho sdružení je komunitní centrum Dům Portus, který provozujeme již od roku 1995 v Praze. Je to komplex služeb, které mají za cíl podpořit nezávislost, poskytnou pomoc a péči, povzbudit k aktivnímu životu a kreativitě.

Je určeno lidem, jejichž schopnosti a soběstačnost jsou sníženy v oblasti sociálních vazeb, pohyblivosti, osobní péče, používání veřejných míst a služeb, využití volného času, získání a udržení si pracovního místa, uplatňování práv a nároků nebo kontaktu s komunitou atd.

Cíle komunitního centra:

- Podpora nezávislosti a pohody starších lidí v jejich přirozeném sociálním prostředí
- Prostředí pro svépomoc a aktivní život starších lidí
- Prostředí pro vzájemnost generací, profesionálů, laiků

- Narušování sociální izolace osaměle žijících starších lidí
- Snížení stále rostoucího počtu rizik (zdravotní, sociální, kriminální)
- Podpora pečujících rodin, blízkých a přátel
- Celistvost nabízené podpory a péče při respektování individuálních potřeb
- Ochrana před stigmatizováním – značkování těch, „kterým něco chybí“
- Umožnit lidem v seniorském věku uplatnit své vlohly a upevnit a rozvíjet pracovní dovednosti a návyky.

Překážky existence a rozvoje komunitního centra, které se vyskytly v letech 2008 - 2011:

- Neexistuje legislativní norma pro tento komplexní typ služby
- Výrazný úbytek dotací z veřejných rozpočtů: minus 3,5 miliónu od roku 2008
- Nutnost zajistit zdroje ročním podáním více 100 žádostí o dotaci a granty a fundraisingovými akcemi.

2) Analýza prostředí pro život ve stáří a jeho ovlivňování

Věnujeme se sledování a analýzám podmínek života ve stáří. Aktivně se zapojujeme do diskusí o nových zákonech, podáváme podněty k legislativním i jiným změnám, které mají za cíl zlepšit kvalitu života starých lidí v ČR. Jsme rádi, že nás vláda považuje za sociální partnery, zúčastňujeme se jednání nejrůznějších pracovních skupin, vládních i krajských. Předseda sdružení ŽIVOT 90 je členem Rady vlády pro seniory a stárnutí populace.

Soustavně bojujeme proti zneužívání a týrání starých lidí. Proto také každoročně pořádáme kampaně, které mají za cíl připomenout existenci a závažnost tohoto jevu v České republice.

Požádali jsme eurokomisaře Vladimíra Špidlu o uspořádání evropské konference k tomuto fenoménu, ta se uskutečnila v roce 2008. V roce 2010 jsme ve spolupráci se studiem První krok vyrobili film Abusus v Čechách.

ŽIVOT 90 se podílí na činnosti evropských nevládních korporací, především AGE Platform Europe, která soustavně spolupracuje s Evropskou komisí. Předseda sdružení Jan Lorman je ředitelem světové organizace International Federation on Ageing a českým reprezentantem International Network for the Prevention of Elder Abuse.

ŽIVOT 90 inicioval a zorganizoval Evropskou konferenci o péči a ochraně seniorů a to v rámci českého předsednictví v radě Evropy 2009.